

עלות: \$2.00

ב"ה

לוח יומי הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לימי הפורים ה'תש"פ

יו"ל על ידי
בד"צ דק"ק קראון הייטס
כאן צוה ה' את הברכה

NEW FOR THE COMMUNITY

YOU ASKED. WE ANSWERED.

UNDER THE AUSPICES OF THE
BADATZ OF CROWN HEIGHTS

**CARING AND APPROACHABLE RAV AVAILABLE
TO ANSWER ALL TAHARAS HAMISHPACHA
SHAILOS.
IN PERSON. ON THE SPOT.**

24 HOUR DROP OFF BOX

**HOURS:
11 AM- 2 PM AND 3 PM- TZEIS***

*FOR EREV SHABBOS AND YOMTOV HOURS CONTACT RABBI KASIMOV

613A EAST NY AVE

RABBI KASIMOV IS AVAILABLE VIA:
CALL, TEXT OR WHATSAPP- 917-244-1799

WE WELCOME AND ENCOURAGE ALL SUGGESTIONS- THEFEEDBACK613@GMAIL.COM

בימי הפורים האלו, בוודאי תהנו מתוכנו העשיר והנהדר של הלוח היומי, שמנחה אתכם בכל ההלכות הנצרכות - שלב אחרי שלב - לפי סדר היום.

נא הביעו את הוקרתכם למאות שעות העבודה שהושקעו המפיקים, הכותבים, העורכים, מתרגמים, מעצבים והמפיצים, והרימו תרומה להשתתפות בהוצאות הרבות, באמצעות האתר

www.daytodayguide.com

באתר ניתן לקבל פרטים גם על מבצע המנויים ללוח היומי לשנת תש"פ

לתמיכה ברבני השכונה בקרו באתר www.crownheightsconnect.com

האתר הוקם על ידי ידידי הבד"צ

כמו כן ניתן ליצור קשר בטלפון: 347-465-7703

לוח יומי

הלכה למעשה

עם פרטי ההלכות והמנהגים
לימי הפורים ה'תש"פ

נערך על־פי שיעורים שנמסרו
מהמרא־דאתרא וחבר הבד"צ
הרב יוסף ישעי' ברוין שליט"א

בשיחת יום ב' דר"ה תשנ"ב נאמר: "יש לעורר ע"ד לימוד ההלכות הצריכות לימים אלו, שבהם ישנם כמה וכמה שינויים בתפילה וכמה מנהגים וכו' – שילמדו הלכות אלו בשו"ע, או כפי שמצינו לאחרונה, שמדפיסים בלוחות השנה כמה וכמה הלכות השייכות לאותו הזמן, הלכות הצריכות, שתועלת מיוחדת בזה בפרט לאלו שאין להם ספרים מאיזו סיבה שתהי', או שיש להם ואינם יודעים היכן לחפש וכיו"ב, שע"י העיון בלוחות אלו – ע"ד לוח כולל חב"ד (ובב' האופנים או כפי שהוא תלוי על הקיר, או בתור ספר קטן) שמלוקטים בו המנהגים וההלכות הצריכות – מוצאים בנקל את ההלכות האמורות. ולכן דבר נכון ביותר הוא שכאו"א יעיין בלוחות הנ"ל, באופן שכל ההלכות דימים אלו יחקקו בזכרונו, מפני שלפעמים כשמתעוררת שאלה בזה נמצאים במעמד ומצב שאסור להפסיק ולשאול, או שאין את מי לשאול, ויתירה מזו – לפעמים אינו יודע כלל שצריך לשאול".

ע"פ בקשת רבים, מצו"ב מטעם הבד"צ, קיצור עיקרי הלכות ומנהגי פורים השכיחים ונוגעים למעשה, במתכונת של לוח יום-יומי. כל הלכה הוזכרה בהזדמנות הראשונה המתאימה, אם כי כמה פעמים רלוונטית גם לימים הבאים, כפשוטו.

מחמת קוצר היריעה והזמן לא באו כי אם עיקרי הלכות והמנהגים ללא מ"מ וציונים. מקורות להמובא בפנים ניתן למצוא בשולחן ערוך ונו"כ. ספר המנהגים-חב"ד. לוח כולל חב"ד. שיחות מאמרים ואגרות קודש. **ועוד ועוד.**

* * *

כרגיל בכגון דא, נדפסו כמה תזכורות מענייני "הלכתא למשיחא", מתוך ציפיה ותשוקה לגאולה האמיתית והשלמה תיכף ומיד ממש¹, שאז אפשר יהיה לקיימן כפשוטן להלכה למעשה מיוסד על הוראות כ"ק אד"ש בריבוי שיחות, ומהן:

"מדובר כמ"פ לאחרונה, אז לויט אלע סימנים שטייען מיר היינט אויף דעם שוועל פון דער גאולה, ווען "הנה זה (משיח) בא", ותיכף ומיד רגע לאח"ז – כבר בא. דערפון איז אויך מובן בנוגע צו דער עבודה פון אידן וואס פאדערט זיך. . . אז א אידן'ס אויפפירונג אין אלע ענינים אין זיין טאג טעגלעכן לעבן אויך בזמן הזה תיכף ומיד פאר דער גאולה – איז מעין ובדוגמת דעם לעבן און הנהגה פון אידן בימות המשיח ממש. [וואס דאס איז אויך די **הדגשה המיוחדת בתקופה האחרונה בהנוגע דעם לימוד פון "הלכתא למשיחא", די הלכות וואס זיינען נוגע צו דעם לעבן פון אידן בזמן הגאולה**]²."

"מוסיפים גם בהתשוקה והגעגועים להגאולה. . . שענין זה נעשה גם ע"י ההוספה בלימוד התורה בעניני הגאולה וביהמ"ק, אשר, הלימוד בענינים אלו ממהר ומזרז עוד יותר קיומם בפועל ממש, כך, שמהלימוד יוצאים תיכף ומיד לפגוש את משיח צדקנו, ואומרים לו

(1) ולהעיר גם משיחת יום ב' דחגה"ש תש"א (סה"ש תש"א ע' 131. מהדורא אחרת משיחה הנ"ל בתשורה שי"ל לאחרונה, רייניץ, כ"ג שבט תש"פ) בהנחיות לקבוע שיעור לימוד בעניני קדשים וטהרות כהכנה לביאת המשיח, עיי"ש.

ובס' שערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים שי"ל ז"ע (מכת"י אאמו"ר, ובתוספת נופך מאחמו"ר הרה"ג הרמ"ש שליט"א) בפתיחה, האריך מאד בגודל החיוב ללימוד דיני הקרבנות הנהוגים לעת"ל. ובתוך הדברים הביא פרפרת נאה מס' אמרות טהורות (תהלים קיט, קסו) על מארז"ל (שבת לא, ב) שבשעה שמכניסין אדם לדין אומרים לו וכו' צפית לישועה פלפלת בחכמה כו', וצ"ב מה ענין זל"ז. וגם למה לא אמר "פלפלת בתורה". אלא דשניהם ענין אחד, שאם ישיב שציפה לישועה, ישאלו אותו "פלפלת בחכמה", דחכמה זה סדר קדשים (כמבואר בשבת שם), דהיינו אם למד סדר קדשים, שהמצפה לישועה מפלפל בסדר קדשים, כי זולת זה על כרחך לא ציפה לישועה, דהא בהא תליא, והמצפה לישועה מפלפל בחכמה.

(2) שיחת שמח"ת תשנ"ב – סה"ש תשנ"ב ע' 39. – חלק מההדגשות אינן במקור.

שזה־עתה סיימו ללמוד כמה הלכות הקשורות עם ביאתו! נוסף לכך שכיון ש"אחכה לו בכל יום שיבוא", נכללים ב"הלכות הצריכות להן" [לנשים] בכל יום כו"כ דינים דהלכות קרבנות וכיו"ב³.

"דער אויבערשטער בעט זיך ביי אידן אז זיי זאלן זיך עוסק זיין ב"סדר קרבנות" . . ובכלל זיך עוסק זיין בתורת עולה כו' (וואס דורכדעם איז כאילו הקריב כו') – און דאס וועט ברענגען דעם הקריב עולה וכו' **כפשוטו** – המלך המשיח כו' בונה המקדש כו' וחוזרין כו' מקריבין קרבנות כו' ככל מצותה האמורה בתורה במהרה בימינו ממש, וכנ"ל – ושם נעשה לפניך את קרבנות חובותינו כו' כמצות רצונך⁴.

* * *

מטעם הבד"צ יו"ל מזמן לזמן פרסומים שונים

המעוניינים להצטרף לרשימת המנויים באימייל
לגליונות היוצאים לאור מטעם הבד"צ
מתבקשים לשלוח אימייל לכתובת:

crownheightsconnect@gmail.com

הערה כללית: הזמנים⁵ שנכתבו כאן הם לשכונת קראון הייטס. כיון שאי אפשר לצמצם, וישנם כמה גורמים היכולים להשפיע על הדיוק בזה, לפיכך ראוי להקדים [או לאחר, לפי הענין] את הזמן במידת־מה – ולא לחכות לרגע האחרון.

(3) משיחה לנשי ובנות חב"ד, ספר השיחות ה'תש"נ כרך ב ע' 485.

(4) לקוטי שיחות חלק יח ע' 341.

(5) נתבאר בכינוס תורה חוה"פ פסח תשע"ח ב' 770.

יום חמישי, ט' אדר

שמונים שנה ליום בוא כ"ק אדמו"ר מוהריי"צ נ"ע לחצי כדור התחתון.

בשיחת ט' אדר תש"נ⁶: ט' אדר הוא היום שבו הועבר המרכז של חסידות חב"ד מחצי כדור העליון לחצי כדור התחתון – בבוא כ"ק מו"ח אדמו"ר נשיא דורנו לארצות הברית באופן של קביעות (כמדובר כמ"פ). ועיי"ש השייכות להנזכר במגילת תענית והובא בשו"ע או"ח סתק"פ שגזרו בו תענית שנחלקו ב"ש וב"ה.

שבת קודש פרשת תצוה, י"א אדר, שבת זכור

בשיחת ש"פ תשא תשמ"ב במעלת קביעות שנה זו, שפורים חל ביום שלישי בשבוע, וממילא, כל ימי השבוע שייכים לכללות הענין דימי הפורים, שכאשר פורים חל ביום השלישי בשבוע חל יום השבת שלפניו שמיני' מתברכין כולהו יומין בי"א אדר, שאז מתחיל כללות הענין דפורים שהרי מגילה נקראת בי"א כו'. ועד"ז בנוגע לימים ראשון ושני, י"ב וי"ג באדר, שהרי מגילה נקראת בי"א בי"ב בי"ג כו', ועאכו"כ בנוגע לימים שלישי ורביעי, י"ד וט"ו, פורים ושושן פורים. ועיי"ש בנוגע לימים חמישי וששי, ט"ז וי"ז.

שבת לפני פורים מוציאים שני ספרי תורה, הראשון לפרשת השבוע והשני לפרשת זכור (בסוף פרשת כי תצא) שהיא חובה מן התורה שישמענה כל אדם מישראל, בכדי לזכור את שעשה עמלק לישראל בצאתם ממצרים. ותיקנו לקרותה בעשרה ומתוך ספר תורה בשבת שלפני פורים, כדי להקדים זכירת עמלק ("זכירה") למפלת המן ("עשייה").

אם השומע אינו מבין הקריאה לא יצא, ולפחות צריך שיבין הענין. על השומעים לכוון לצאת מצות זכירת עמלק. ועל הקורא לכוון להוציאם ידי חובתם. וא"צ לכוון לצאת בברכת התורה של העולה לתורה. אפילו חיסר מלשמוע כמה תיבות כל ששמע עיקר הענין יצא בדיעבד.

(6) סה"ש תש"נ ח"א ע' 326.

(7) בהע' 16.

לכמה פוסקים⁸ גם נשים⁹ חייבות במצוה זו. באם קשה עלי' לילך לבית הכנסת, תקרא מתוך חומש.

מי שאינו יכול להגיע לבית הכנסת, עליו לקרוא פרשת זכור מתוך חומש. לכמה פוסקים ניתן בדיעבד לצאת ידי חובה בקריאת התורה (שלפני קריאת המגילה) ביום פורים.

נהוג שאפשר לחזור קריאת התורה אפילו עבור ששה שלא שמעו, כשיש עשרה משתתפים¹⁰.

אומרים "אב הרחמים".

מנחה: קריאת התורה (פ' תשא). אומרים "צדקתך".

הלכתא למשיחא: לרוב הפוסקים (וכ"ה להלכה) – מצות זכירת עמלק נוהגת מן התורה גם בזמן הזה כשאין אפשרות למחיית עמלק. אבל י"א שאינה נוהגת מדאורייתא רק בימות המשיח כשתה' אפשרות לקיים מצות מחיית עמלק¹¹.

לגבי מצות זכירת עמלק בימות המשיח **לאחרי** שכבר נתקיימה מחיית עמלק – כתב המנחת חינוך¹²: "אפשר אף בביאת משיחנו

(8) כ"ה הלשון בשיחות קודש. [וראה שו"ת בנין ציון החדשות ס"ח (בשם הג"ר נתן אדלר). דרשות חת"ס דרוש לבר מצוה ח"ג צח, א. שו"ת מהרי"ל דיסקין סי' קב. מנח"א ח"ב ס"א. דרכי חו"ש אות תתלה. וראה בארוכה שד"ח כללים מערכת ז כלל יג].

ובפועל, כן נתפשט המנהג בכ"מ, אף שבעבר לא נהגו כך (ראה גם שו"ת תורת חסד ח"א סל"ז. זכר שמחה סע"ה. ועיי"ש בהערות בהמ"ח. סנאן ליאיר ע' קפה (במנהגים)).

ומדברי כל הראשונים וגדולי הפוסקים שהשמיטו כל הענין לגמרי מוכח דס"ל שפטורות, וכדעת החינוך מ' תרג.

[ולמעשה שמצינו בשיחות קודש ביטויים שונים: לדעת רוב הפוסקים; יש דעות; יש שקו"ט; יש סברא. ומובן, שק' לדייק בכ"ז. ולהעיר משיחת ש"פ צו תשל"ו. אבל, בפשטות, הכוונה כבשיחת ש"פ ויקרא שלפנ"ז, שיש דעה כזו, וממילא נוגע בעבודה רוחנית. ובכללות, נראה שר"ל שלמעשה נהגו להדר בזה (ראה שיחת ש"פ זכור תשמ"ג), ולא שמעיקר הדין חייבות].

(9) להעיר שבשיחת פורים תשמ"ט אחרי מנחה – בסרט הקלטה ולא בנדפס – משמע שגם טף חייבים ומה"ת. [ואו"ל ע"פ הראב"ה מגילה סתקס"ט בנוגע למגילה גם כשלא הגיעו לחינוך כשיועד להבין שאף הן בספק סכ"נ ומשום פרסו"נ. וראה אצלנו שו"ת באתרא דרב סי' ג'רע].

(10) והארכנו מזה במק"א (בהסכמה לס' בירורי מנהגים).

(11) ראה נר מצוה למהר"י סיד (שאלוניקי תק"ע) ח"א סי"א אות לד (קסח, ב"ג) בדעת הסמ"ג והרמב"ם. וראה גם שו"ת ידי חיים (להבן איש חי) או"ח סתרפ"ה. אבל ראה ברית משה על הסמ"ג (מל"ת רכו). דברי חזקיהו ח"א קונטרס ג ע' ח ואילך. שו"ת בצל החכמה – ח"ו סמ"ח סק"י ויא. וראה בארוכה לקו"ש חכ"א (דלקמן בהערה 13).

(12) מצוה תרג – הובא בלקו"ש ח"ד ע' 91 הערה 24.

שיכרת עמלק מכל וכל ולא יהי' זכר להם, מ"מ הזכירה יהי' תמיד מ"ע, לזכור ולא לשכוח¹³.

מוצאי שבת קודש

אומרים ויהי נועם וכו'.

קידוש לבנה – למי שאיחר¹⁴.

המפרש בים והיוצא בשיירא, מחוייב ליקח עמו מגילה לקרוא

13) ובלקו"ש שם: "וצ"ע שכותב זה בדרך אפשר והרי... לכאורה ודאי הוא". ועד"ז נתבאר בארוכה בשיחת ש"פ תצוה תש"מ. ש"פ צו תשד"מ. וראה באו"א במלאכת שלמה מגילה פ"ג מ"ד – הובא בלקו"ש חכ"א ע' 191 הערה 26. אבל עיי"ש בפנים השיחה.

ולהעיר מתיב"ע תצא כה, יט לגבי מל"ת ד"לא תשכח": "ואפילו ליומי מלכא משיחא לא תתנשי". אבל להעיר מרבינו בחיי תצא שם. וכ"מ בפי' הרמב"ן עה"ת שם.

[ומש"כ בתיב"ע בשלח יז, טז לגבי מצות מחיית עמלק "מדרא דמשיחא ומדרא דעלמא דאתי" (ועד"ז במכילתא שם) – נתבאר בשיחת ליל שמח"ת תשמ"ו. וראה גם שיחת ש"פ תצוה תשמ"ז].

וילה"ע מחדא"ג מהרש"א (ברכות יג, רע"א) דבמקום דכתיב בי' זכר, גם לעתיד לא יבטל הזכר לגמרי.

14) ולהעיר, בנוגע ההמתנה למוצאי שבת, הנה ברמ"א או"ח סתכ"ו – והובא בשיחת ש"פ נח תשנ"ב (סה"ש תשנ"ב ח"א ע' 68) – שאין להמתין למוצ"ש באם הוא אחר יו"ד לחודש. ולכא' הכוונה, מילתא בטעמא, יו"ד למולד ולא לחודש. וכ"ה להדיא ביוסף אומץ יוזפא סתע"ב. ולהעיר שבמג"א שם ב' אופנים בדבר: שאין להמתין רק אם מוצ"ש אור לי"א (ואולי – רק כשהוא אור לי"ב, עיי"ש), או אפי' כשמוצ"ש אור ליו"ד. אבל למסקנא הכוונה דוקא באופן שמוצ"ש אור לי"א. וכן מוכח מל' הלבוש שם ס"ד. וכ"נ גם מד' הט"ז סק"ג. וכ"פ במשנ"ב שם סק"ו. אבל ראה חיי"א כלל קיח ס"ד. ובסה"ש שם בהע' 120 מ' קצת שמפרש שרק באופן שמוצ"ש אור לי"ב בחודש (כבקביעות שנה הג"ל) אין להמתין (וכתחילת דברי המג"א). ויל"ד.

אולם, בסו"ד המג"א משמע, שבלא"ה לדין לפס"ד הרמ"א (שם ס"ג, שכן נוהגין לכתחילה עכ"פ) אי"ז תלוי בימי החודש כלל, וצריך לחשב שבמוצ"ש ישארו עוד ה' לילות עד חצי כ"ט י"ב תשצ"ג מהמולד. וכ"ה גם במשנ"ב שם. ואולי כיון שלדין נוהגים להקל בדיעבד עכ"פ כדעת המחבר, א"צ להחמיר כולי האי בנוגע ההמתנה למוצ"ש.

ונראה, שבמקומות חמים ויבשים (ובפרט – בקיץ) לית לן בה (ראה לקט יושר ע' 69: בימי הקיץ לעולם גם בימי החורף בהיות השמים לטוהר (אף שבדברי רבו בשו"ת תרוה"ד סל"ה לא נזכר חילוק בדבר). וראה במקו"ח בקיצור הלכות סתכ"ו ס"ב. וא"ש מש"כ במנהגי מהרי"ל הל' ת"ב, והובא בשמו בד"מ סתכ"ו סק"ב, שקידש במוצ"ש נחמו אף שהוא מי"ב בחודש ואילך). וכ"ה להדיא בר"ד משיחה הג"ל. (ושם, שזמן קידוש לבנה במוצ"ש הבא, אור לי"ב חשוון). וראה שיחת ליל ז' חשוון תשמ"ו בנוגע לקידוש לבנה במוצ"ש הבא, אור לי"ב חשוון. והכי איכא למשמע משו"ת נוב"י או"ח סוסי' מא, עיי"ש. ובסה"ש הנ"ל, שבנוגע לפועל, "במקום שיש שאלה וספק יעשו כהוראת רב מורה-הוראה שעל אתר". וראה בארוכה בר"ד הנ"ל.

בזמנה, ביום י"ד. באם אינו מוצא מגילה ליקח עמו, קוראה בי"ג אדר, או בי"ב, או בי"א בלא ברכה. אבל צריך שיהא בקיבוצ' עשרה, דשלא בזמנה בעי עשרה¹⁵. (ואם אי אפשר לו להמתין עד ימים הללו, קורא אפילו מתחילת החודש). ונסתפקו הראשונים אם צריך לקרוא גם בלילה. ולמעשה, יש לקרוא גם בלילה.

אם נזדמן לו מגילה אחר כך חוזר וקורא אותה בברכותיה בזמנה, ביום י"ד, הואיל וקרא אותה שלא בזמנה.

סעודת פורים, וכן משלוח מנות ומתנות לאביונים, לא יקיים אלא בזמנה.

ולכן, במקום אונס כגון שנקבע לו ניתוח ל"ע בפורים יעשה כנ"ל. ומכל מקום, במבצעים ובמושב זקנים וכדומה, כשאינם רוצים מאיזה סיבה שתהי' לקרוא בזמנה, אין לעשות מעשה ולהקל לקרוא שלא בזמנה.

מבצע פורים:

במכתב כללי מיום י"א אדר ה'תשל"ז¹⁶: "מבצע פורים, להשתדל שכל אחד ואחת יקיים כל מצוות ימי הפורים ועניניהם כהלכתם, השתדלות על ידי דבור – הדבור עמהם בדברים היוצאים מן הלב בכ"ז, וע"י מעשה – במקום ובענין שיש צורך: להמציא בעל קריאה (דהמגילה, וביום – גם דפ' ויבוא עמלק), מנות – מוכנות לקיום מצות משלוח מנות, מטבעות – לקיום מצות מתנות לאביונים. ומה טוב – לצרף גם קיצור הלכות פורים הצריכות, ועכ"פ – קיצור פרשת ימי הפורים האלה ותקפו של נס".

ובמכתב כללי מיום י"א אדר ה'תשמ"א¹⁷: "אין קאנקרעטע ווערטער: פארשטארקן און פארברייטערן די צוגרייטונגען צו פורים, אין אן אופן אז יעדער איד מנער ועד זקן טף ונשים, זאל מקיים זיין פורים אין דער פולסטער מאס, אריינציעהנדיג אין דעם אלעם – קיום מצוות פורים. . אויך קינדער, א סאך קינדער, אלע קינדער, אינגעלאך און מיידעלאך. און זעלבסט פארשטענדליך, ערמעגליכן און פארזארגן יעדער אידן וואס געפינט זיך אין ספעציעלע אומשטענדן (אין דער ארמיי, בתי זקנים, בתי יתומים, שפיטעלער, בתי האסורים) ער זאל קענען פראווען פורים ווי אויבן געשריבן".

15) ראה מג"א סתרפ"ח סקי"א. א"ר סקט"ז. משנ"ב סק"כ. וי"א שכיון שקורא בלא ברכה יכול לקרותה בפחות מעשרה ג"כ. ולכתחילה יחזר אחרי עשרה – ראה פמ"ג שם בא"א סקי"א. הגהות יא"פ שם. ערוה"ש שם סי"ח.

16) נדפס בלקו"ש חט"ז ע' 619.

17) לקו"ש חכ"א ע' 489 ואילך.

הכנות לפורים

הנותנים משלוח מנות בתוך כלים החייבים בטבילה:

בדרך כלל, אין להטביל כלים שנקנים על מנת לתתם במתנה לאחר, לפני שהם עוברים לרשות המשתמש. לפיכך אין לסמוך על הטבילה הנעשית לפני נתינת המתנה. מי שרוצה בכל זאת להטביל את הכלי עבור מקבל המתנה, יכוון לזכות את הכלי – ע"י אחר – עבור המקבל, ורק אז יכול להטבילו.

אבל, באם שולח כלי מלא אוכל כמתנה, כדרך ששולחים במשלוח מנות, יש מקום לומר שהקונה צריך להטבילו לפני כן. אמנם, מכיון שהדבר בספק, לכן, בכדי לצאת מידי ספק, ראוי שנותן המתנה לא יניח את האוכל ישירות על הכלי, כי אם בתוך שקית נפרדת [נייר אפייה לא מהווה הפסק בין עוגה למגש], כך שהאוכל לא יגע בכלי. וכשתגיע המתנה לידי מקבל המתנה, יטביל המקבל את הכלי בברכה.

ומכל מקום, הרוצה להניח את האוכל ישירות על הכלי, יש לו על מה לסמוך, כיון שמעיקר הדין, נראה שפטור מטבילה, ובפרט בכלי זכוכית (שחיובם מדרבנן).

ואם רוצה בדוקא להטביל את הכלי עבור מקבל המתנה, יכול לזכות את הכלי עבור המקבל, כנ"ל.

האופה עיסה בשיעור חלה בכדי לחלק לכמה עיסות נפרדות עבור משלוח מנות לכמה אנשים (כל עיסה אפויה לאיש אחר), חייב להפריש חלה. ומהיות טוב נכון שיפריש חלה שלא בברכה. ועדיף שיעשו עיסה אחת כשיעור ולא יחלקוה¹⁸.

המקבלים עוגות וכיו"ב במשלוח מנות מאנשים רבים יזהרו בדיון הפרשת חלה, שכן גם בעיסות שאין בהן כשיעור, אם הם ממין הראוי להצטרף, והם בכלי אחד, הסל מצרפן לחלה, אפילו אחר שנאפו. והמנהג להקל במונחים במקרה או במקפיא שאינו מצרפן לחלה¹⁹.

בספר השיחות תש"נ²⁰: להשתדל בעוד מועד (ובפרט החל מר"ח אדר, שבועיים לפני פורים) בנתינת צרכי הפורים לכל אלה שזקוקים לכך (מתחיל מהנמצאים בסביבתו, וכן הנמצאים בריחוק מקום, ועד – בקצוי תבל), כדי שיוכלו לחוג ימי הפורים כדבעי, באופן של "אורה ושמחה וששון ויקר", כפשוטו, נוסף על

18) והארכנו מזה במ"מ וציונים להלכה יומית אות רלא ואות שיח.

19) והארכנו מזה במ"מ וציונים להלכה יומית אות תקג.

20) ח"א ע' 309.

דרשת חז"ל, ובאופן של "משתה ושמחה", עד לשמחה שלמעלה מהגבלה.

ליל שני, אור לי"ג אדר

כל תענית שאוכלים בו בלילה הרי זה אוכל ושותה עד שיעלה עמוד השחר²¹. והוא שלא ישן שינת קבע. אבל אם ישן שינת קבע אינו חוזר ואוכל ולא שותה, אלא אם כן התנה לאכול או לשתות. והרגיל לשתות בלילה אחר השינה מותר לשתות בלא תנאי. ומכל מקום, תוך חצי שעה²² לעלות השחר אסור להתחיל לאכול סעודת קבע, אבל טעימה בעלמא (אכילת פירות וירקות ושתיית משקה שאינו משכר אפילו הרבה, ואכילת מזונות עד כביצה) מותרת. סוף זמן קידוש לבנה (לכתחילה) כל הלילה.

יום שני, י"ג אדר, תענית אסתר

נהגו כל ישראל להתענות בתענית אסתר²³. מטעמי התענית: לזכר היום בו התענו היהודים כשנקהלו לעמוד על נפשם בי"ג באדר (בשנת ג'תו). וי"א לזכר שלושת הימים בחודש ניסן שבהם התענו אסתר והיהודים אשר בשושן²⁴.

(21) ראה לקמן בהערה 25 עד"ז.

(22) להעיר שבשו"ת בצה"ח ח"ג סנ"ב סק"ו ר"ל בדא"פ בדעת אדה"ז בסידורו (סדר ספה"ע) שלילה שלפני התענית קיל טפי, ומותר לאכול עד עלוה"ש ממש, דל"ג שמא ימשך. אבל, נוסף לזה שכ' כן רק מסברא ואין לזה שום מקור, והו"ע הרגיש שהוא דוחק (אף שהביאו עוה"פ בסו"ד, במסקנת הדברים, ושוב בדא"פ) ומסתבר לומר דל"פ רבנן – יל"פ בפשי' דבסידור שם מיירי בטעימה בעלמא, ולא נחית לפרט, מדלא קאי בדיני ק"ש ותפלה. וז"פ.

(23) להעיר משו"ע אדה"ז סרפ"ח ס"ד.

(24) וראה לקו"ש ח"ו ע' 2-371.

זמן התענית: מעלות השחר²⁵ בשעה²⁶ 5:55 ועד צאת הכוכבים²⁷ בשעה 7:24.

החייבים בתענית: מגיל בר-מצוה ובת-מצוה ואילך. תענית אסתר אינה חובה כ"כ כשאר צומות. ולכן יש להקל בו לעת הצורך. אבל בריאים לא יפרשו מן הצבור אפילו הולך בדרך וקשה עליו התענית (אם לא זיק לו). [ומה גם שיש לו סמך מן המקרא, וי"א שהוא מדברי קבלה ושחמור משאר צומות]. והמסופק אם חייב להתענות יעשה שאלת חכם.

שכח ואכל מחוייב להשלים התענית. ואינו צריך להתענות יום אחר, אם לא שכוונתו לשם כפרה. ויכול לומר עננו בנוסח: עננו ביום צום התענית זה. ואם אכל פחות משיעור כותבת בכדי אכילת פרס או שתה פחות מרביעית לא נעקר התענית ממנו ויאמר עננו כרגיל.

מעוברות ומניקות, יולדות כל שלשים יום, ואלו שאינם בקר-הבריאות, פטורים מלהתענות. והרבה פוסקים מקילים גם בחתן וכלה במשך שבעת ימי המשתה (ויש המקילים גם בבעלי ברית, היינו המוהל והסנדק ואבי הבן²⁸, והמנהג שמשלימים התענית). לפרטים נוספים יש לעשות שאלת רב. לא מצינו שהפטורים מלהתענות בתענית אסתר ימנעו מלאכול מעדנים ולהתענג בבשר ויין. ומכל מקום ימעטו קצת באכילה ושתיה כדי לכלול עצמם עם הציבור. וכן לא מצינו חומרא לבעלי נפש בשאר עינויים כבשאר תעניות ציבור²⁹.

הלכתא למשיחא: 'כל הצומות האלו עתידים ליבטל לימות המשיח ולא עוד אלא שהם עתידים להיות ימים טובים וימי ששון ושמחה שנאמר וכו'³⁰.

25 זמן התענית מעלות השחר – כ"ה בפוסקים.
אמנם, בר"ד משיחת ליל עשרה בטבת תשנ"ב נזכר בין הדברים שישנם כמה שעות עד להתחלת התענית בעלוה"ש, או אפילו הזהירות [להתחיל להתענות] עוד לפני"ז. ואולי הכוונה להמבואר בכ"מ (אג"ק חי"ח ע' תקנז, נעתק גם בלקו"ש חט"ל ע' 225. ועד"ז – ובשינויים קלים – במ"מ והגהות לאגה"ת פ"ג) בכוונת אדה"ז באגה"ת פ"ג שיכול לאכול עד ג' שעות לפני נץ החמה. ולהעיר מהוספת המלקט בספר המנהגים ע' 45 בשוה"ג.

ועו"ל בפשטות שהכוונה להישן שינת קבע ולא התנה. וכ"מ בשיחה הנ"ל, בסה"ש תשנ"ב ע' 231 הערה 45 בשוה"ג.

26 לחשבון 16.1 מעלות.

27 לחשבון כוכבים בינונים לאדה"ז.

28 אבל לא בשאר קרואים.

29 ראה במ"מ וציונים להלכה יומית אות שמו.

30 רמב"ם סוף הלכות תעניות – נתבאר בלקוטי שיחות חלק טו ע' 412.

ע"ד חיוב סעודה לעת"ל – ראה מג"א הל' ת"ב (סי' תקנ"ב סקי"א). שיחת יום ב'

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | יג

בנוגע לתענית אסתר (שלא נזכר בפסוק, ואינו שייך לענין החורבן והגלות) - ראה הנסמן בהערה³¹.

מנהג ישראל להרבות בצדקה ביום התענית. נוהגין לשער מה שהיה אוכל ביום התענית, ליתן לעניים בערב.

קוראים בתורה בתפילת שחרית ומנחה ("ויחל משה"³²), ומפטירים בתפילת מנחה כבכל תענית ציבור.

בשחרית: רק הש"ץ אומר עננו³³, בחזרת הש"ץ, בין ברכת גאל ישראל לברכת רפאנו. [וכן אומרו במנחה, כדלקמן]. שכח, ראה בהערה³⁴.

דר"ה תשנ"ב.

31) ראה מכתב שבלקו"ש ח"ו ע' 371 ד"ה וזכרם. התועדויות תשמ"ו ח"ב ע' 696. אבל ראה ד"ה כי תשא תשמ"ז. התועדויות תנש"א ח"ב ע' 288. סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 292 (ב"כותרת"). ולהעיר מסה"ש תשי"ג ח"א ע' 349 הערה 109. ואכ"מ.

32) באם אין עשרה מתענים - אפשר לקרוא ויחל אם יש בביהכ"נ אף רק ג' מתענים. וכ"ה גם בתענית אסתר, ולא רק בד' צומות, וכמפורש בהגהות ללוח כולל חב"ד תשט"ז (נדפסו בפרדס חב"ד גל' 16 ע' 19. וראה שם ע' 20 שמעיקרא נסתפקו בדבר).

וכ"ה להדיא במאירי מגילה ב, א ד"ה מה שאמרו (ואף שהביא שם גם בנוגע לתענית בה"ב - וראה גם בחיבור התשובה שלו מ"א פ"ה (ע' 591) - היינו דאיכא מאן דס"ל הכי גם בזה, עייש"ה. וראה שו"ת הצ"צ במהדו"ח או"ח סי' קיא החילוק בין בה"ב לת"צ. וראה במכתב שבשלחן מנחם ח"ג ע' מה). וראה גם ערוה"ש סתקס"ו ס"ז. שו"ת אמרי יושר ח"ב סי' קכד סק"ב. זכרון יהודה גרינוואלד סי' קצט ד"ה ואני. יגל יעקב או"ח סס"ז סק"ב. חלקת יעקב או"ח סי' רטו סק"ה. והאריך בזה בשו"ת בנין אב ח"א סכ"ט. ולהעיר מברכות מים סי' תקסו סי"ג: בצומות האמורים מן המשנה וקראי.

אלא שי"א שכשאינן מתענין שלא מחמת חולי אין להקל, וכדמוכח בשו"ת קול גדול למהר"ם חביב סי' דמיירי רק באניסי - שו"ת שערי צדק (פאנעט) סי' קיט. פרי השדה ח"ג סי' קסח סק"ב. שם סי' קעט. זכרון יהודה שם. אפרקסתא דעניא ח"א סע"ז ד"ה א"כ. בארות אברהם או"ח סל"ו. וגם בשו"ת צ"צ (הנ"ל) מיירי באניסי (וכן בפס"ד שלו סי' תקסו. אבל שם י"ל דנקטי' לדוגמא בעלמא). ועוד להעיר שבכ"מ כתבו רק כשיש עשרה מתענים בעיר, ונוגע לשלוחים הנמצאים בערים רחוקות.

אלא, שבזמנינו כשאננם מתענים מחמת העדר הידיעה, כאנוסים דמי, וכתינוקות שנשבו. ובהנ"ל מיירי כשפורשים מדרכי צבור בשאט נפש. ועוד, שרובם ככולם של הסברות שהובאו בשו"ת הצ"צ שייכים גם בכגון דא. ומה גם בתענית אסתר שבקל התירו לבטל התענית.

33) באם אין עשרה מתענים - אומר הש"צ עננו בברכה בפני עצמה אם יש בבית הכנסת אף רק ג' מתענים. ועל כל פנים כשיש עוד שבעה שאכלו פחות מכשיעור. וראה בארוכה בהערה הקודמת.

34) שכח השליח ציבור להוסיף עננו, אם עדיין לא סיים ברוך אתה ה' של ברכת רפאנו - יחזור ויאמר עננו. ויתחיל שוב ברכת רפאנו. אבל אם סיים את הברכה - יאמרה בשמע קולנו כיחיד המתפלל, ויחתום "העונה בעת צרה ושומע תפילה". ואם חתם בשומע תפלה לבד יצא. שכח בשמע קולנו - יאמרה בברכה בפני עצמה לאחר ברכת שים שלום.

אמירת הסליחות בתוך סדר התפילה.

סדר התפילה לשחרית: לאחר חזרת הש"ץ, תחנון, נפילת אפים, והוא רחום, סליחות, אבינו מלכנו הארוך, ואנחנו לא נדע, חצי קדיש. מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה.

מחצית השקל: לפני מנחה נוהגים לתת לצדקה (לעניים וכן לצרכי בית הכנסת) שלושה מטבעות (לזכר שלושת הפעמים בהם מופיעה המילה "תרומה" בפרשת שקלים) לזכר "מחצית השקל" שנתרמה מידי שנה, בחודש אדר, לבית־המקדש (כדי שבחודש ניסן יתחילו להקריב קרבנות ציבור מתרומה חדשה). משתמשים במטבעות של חצי דולר. יש המעדיפים להשתמש בדווקא במטבעות העשויים מכסף³⁵.

ניתן להחליף את המטבעות האישיות עם המטבעות מכסף שאצל הגבאים וכיו"ב.

יש שכתבו שאין לקרוא למטבעות בשם מחצית השקל כי אם זכר למחצית השקל וכיו"ב. ויש המפקפקים גם בזה. אבל אין המנהג כן³⁶.

החייבים במחצית השקל: מגיל עשרים ואילך. ולכמה דעות – מגיל בר־מצוה. בשיחות קודש נזכר שמפורסם המנהג לתת גם עבור כל בני הבית (נשים וקטנים – ראה מנהגי האדמו"ר בספר המנהגים. ויש שנותנים גם עבור עוברים), והנוהגים כן חייבים להמשיך במנהג זה מידי שנה (עד שהבנים מגיעים לגיל בו חייבים בעצמם בנתינה), אלא אם התנו במפורש בפעם הראשונה שעושים כן בלי נדר. בשיחת כ"ד אד"ר תשנ"ב³⁷ נאמר: "מה טוב ומה נעים שיחנכו

(35) ולהעיר מערה"ש הל' שקלים ספ"ב ס"ב ד וספ"ד ס"ב. וצ"ע שהרי היו שוקלין דרכונות (שקלים פ"ב מ"ג) שהם של זהב (ראה ירושלמי שקלים פ"ג ה"ג. פירש"י בכורות נא, א ד"ה מצרפין. פי' הרע"ב שם ועוד). אבל ראה רמב"ם שקלים פ"א ה"ו שהיו שוקלים בסלעים, ועיי"ש בראב"ד. וראה שקל הקודש שם ה"א ד"ה מחצית. וראה בפירש"י מגילה כט, ב, דמשמע קצת שאינו מועיל בפרוטות. אבל ראה חינוך מ' קה. (אלא שבחינוך שם נזכר גם שו"כ, אף דל"מ במצות מחה"ש. וראה מנ"ח ומנחת סולת שם. ועוד. וראה לקו"ש חט"ז ע' 384 הע' 35).

[ובדרך החידוד, ילה"ע ממטבע של אש ומשקלה מחה"ש וא"ל הקב"ה זה יתנו (משא"כ במנורה של אש, להדעות שהי' של אש, וי"א גם ארון ושלחן, נאמר וראה ועשה בתבניתם. וראה רבינו בחיי תרומה כה, מ. ומש"כ "זוה מעשה המנורה" – י"ל. וראה לקו"ש חל"ח ע' 35 בהערות). וראה תורת משה להחת"ס ריש פ' תשא. לקו"ש שם ע' 387].

וראה יסושה"ה שער יב. מנהגי חת"ס. כה"ח סתרצ"ד סק"כ. שו"ת מנח"א ח"א ס"ל. וראה לקו"ש חכ"ו ע' 236 הע' 58.

(36) וראה שיחת ש"פ שקלים תשכ"ו בטעם שאין חשש בנתינת מחצית השקל משום נראה כמקריב קדשים בחוץ. ולהעיר מלקו"ש חכ"ו הנ"ל. (37) שיחות קודש תשנ"ב ח"ב ע' 788.

ג"כ קטנים לתת ג' מחצית השקל מכספם שלהם".

מי שלא נתן לפני מנחה יכול לתת אחריה, או בפורים ביום, לפני קריאת המגילה.

אין להשתמש בכספי מעשר ל"מחצית השקל".

מנחה: מוציאים ס"ת וקורין ג' גברי בפרשת ויחל משה. ומפטירין דרשו.

סדר התפלה למנחה: וידבר, אשרי, חצי קדיש, ויהי בנסוע, קריאת התורה, הפטורה וברכותי, יהללו, חצי קדיש, שמונה עשרה ("עננו"), חזרת הש"ץ, קדיש תתקבל, עלינו, קדיש יתום. (ואין אומרים תחנון ואבינו מלכנו).

בתפילת העמידה אומרים כולם "עננו" בברכת "שמע קולנו". שכח היחיד ולא אמר, ראה בהערה³⁸.

בחזרת הש"ץ אומר הש"ץ "עננו" בין "גואל" (ברכת "גואל ישראל") ל"רופא" (ברכת "רפאנו"), וברכת כהנים ("אלקיננו ואלקי אבותינו") לפני שים שלום.

דברי כבושין אחר מנחה³⁹.

צאת הצום⁴⁰ בשעה 7:24. אבל אסור לאכול קודם קריאת המגילה, כדלהלן.

ליל שלישי, אור לי"ד אדר, ליל פורים

בכמה שיחות קודש במעלת קביעות שנה זו שפורים חל ביום השלישי, והשייכות דיום השלישי שהוכפל בו כי טוב לכללות הענין דפורים. וההוראה מזה בעבודת האדם – ראה הנסמן בהערה⁴¹.

בד"כ נהוג לאחל בפורים: "א פרייליכען פורים", או "א גוטען פורים". ובכ"מ: "גוט יום טוב"⁴².

38) שכח היחיד ולא אמר "עננו" ונזכר לאחר שאמר שם ה' בחתימת "שומע תפלה", יאמרנו (ללא חתימת הברכה) אחר "אלקי נצור", לפני "יהיו לרצון" השני.
39) ראה לקו"ש ח"כ ע' 352 (וש"נ) ע"ד מנהג כמה קהילות בעבר לומר ביום התענית בזמן מנחה דברי כבושין לעורר לתשובה, ושכדאי לעורר ע"ד מנהג הנ"ל במקום האפשרי – שיאמרו אחר מנחה (לכה"פ כמה מלים) דברי כבושין או מזמור תהלים המתאים, ובמקום שא"פ – שיחשבו עכ"פ דברי כבושין.
40) כוכבים בינונים לאדה"ז.

41) ראה שיחות ר"ח אדר ופורים תשל"ה. משפטים פורים ותשא תשמ"ב. פורים תשמ"ו. פורים תשמ"ט. ועוד.

42) כ"ה האיחול בהתחלת השיחה שבסה"ש תש"א ע' 66. וכן שמעתי מעד-שמיעה, בר סמכא דמהימן עלי כבי תרי, ע"ד מעשה רב בזה, אף שכמדומה קרוב

בנוגע ללבישת בגדי שבת, שבכ"מ שנכון ללבוש מבערב⁴³, הנה ב"רשימת מנהגי פורים שיש בהם חידוש⁴⁴ בתחילת "מנהגי האדמו"ר" – ובהערה שם – "מובן שאין זה הוראה לרבים⁴⁵: "לבוש משי כמו בשבת ויום טוב⁴⁶".

לודאי שבד"כ לא הי' בנוסח זה.

ובאמת, מקרא מלא הוא (אסתר ט, יט. ועד"ז שם ח, יז): שמחה ומשתה ויו"ט. אלא שבגמ' (מגילה ה, ב) דיו"ט לא קבילו עליהו. ויל"פ דהיינו רק לענין עשיית מלאכה (ראה עד"ז בהקדמה לאור חדש למהר"ל שיי"ב גדר שמחת יו"ט. וראה בהערת המהדיר לשם). ועוד, שבפועל נהגו להחמיר גם לענין מלאכה. ויל"ל דלא גרע ממוצאי יו"כ שאינו יו"ט מעיקר הדין, ופוקדים איש את רעהו כדרך שנהוג בשויו"ט (שו"ע אדה"ז סוסי' תרכג).

ועפ"ז מובן מש"א בתקו"ז (תכ"א – נד, א): ואילון אינון דאוקרין ימים טובים וחגין וכו' תרין יומין דפורים. ולהעיר מזח"ג רנו, א. (וראה יפ"ל ח"ד סס"ב סקכ"ד לענין פנים חדשות מה"ט. אבל ראה שיו"ר טהרה מע' פ סקכ"ה שיו"ט לא קבלו עליהו. ואכ"מ). וראה שיחת ט"ו תמוז תשמ"ב בטעם שנמנה בין כ"א יו"ט בשנה. וראה בארוכה שיחת פורים וש"פ תשא תשכ"ח. וש"נ. ושם ע"ד ניגון "ושמחת בחגך", ושנק' יו"ט שנעלה יותר מ"מועד" ו"חג".

אבל להעיר מב"י סתרצ"ו בשם שו"ת הרשב"א ח"ג סרע"ו שאינו בגדר "ושמחת בחגך". ואולי בשיחה קאי לדין שמחמירים שלא לישא בפורים. וראה בתויו"ט תענית פ"ב מ"ד"ה ואם התחילו שנק' יו"ט, אבל לא בלשון מועד כמועדים שבתורה. וראה ברש"ש שם טו, ב משה"ק עליו, דיו"ט לא קבילו עליהו. ויל"ל כנ"ל. [ובהמובא שם בשיחה מרמ"א סי' תקע ס"א – ילה"ע שבמקורו בשו"ת הרשב"א ח"א סתרצ"ט (הובא במג"א שם סק"ד) מובן שמה שאין פורים בכלל יו"ט הוא רק לחומרא, שכיון שאינו מבורר בלשון בני"א שנק' יו"ט, לכן מספק אינו נוהג תענית, אא"כ נתכוון להדיא]. ולהעיר מלבוש סתרצ"ג סוס"ג. וראה שיחת פורים תש"מ בתחילתה. ולהעיר גם מסה"ש תשמ"ח ח"ב ע' 613 הע' 10. וידוע מספורי צדיקים (ראה להב אש ע' 120. ס' הצאצאים ע' 62) שהקפידו על מאמר העולם שפורים אינו יו"ט.

43) כ"ה בכ"מ כבפנים. ויש שכתבו קודם תפלת מנחה (סידור יעב"ץ דיני קריאת המגילה פ"ז ס"א. וביסושה"ש י"ב פ"ג שכך הובא בספרים). ולהעיר שבס' המנהגים (שבהערה הבאה) הובא ד"ז לפני שנזכר המנהג בנוגע לנתינת מחה"ש. ויל"ע, אם תלוי בזמן תפלת המנחה, והיינו אם מתפלל בזמן מנחה גדולה או סמוך לערב. 44) ספר המנהגים ע' 74.

45) ולהעיר משיחת ש"פ תצוה תשמ"ה ע"ד מנהגים שנהגו בהם רק רבותינו נשיאנו שמיד עם פרסומם נעשו שייכים לכאו"א, ובישיחת ש"פ דברים תשמ"ז על אלו שהתפרסמו עם הדגשה שאינם הוראה לרבים [כמו בהערה הנ"ל] שעכ"פ יש בזה לימוד והוראה [ועד"ה המבואר בשיחות כ' אב תשי"ד וש"פ קרח תשח"י על הנלמד מהמנהג להתענות ביום חופת בנותיו]. ובישיחת יו"ט אלול תשמ"ח – לענין משי.

46) ועוד שם אודות "סויבלענע היטל" בסעודת פורים. ועד"ז במנהגי פורים (בפאריז) צ"ח: "לבוש משי. [ורק] לשלחן [לבוש] בשטריימיל".

ולהעיר מד"מ ורמ"א או"ח סתרצ"ה (ס"ב – ממהרי"ל, ועיו"ש במהרי"ל). ובנימוקי או"ח על אתר (ומציין לספרו אות חיים ושלום (ע' רב), עיי"ש) שבק"ק קראקא, באתרא דהרמ"א, לא נהגו כמותו. ובמנהגים דק"ק וורמיישא (לר"י שמש) ע' רסא שרק הנשים נהגו בבגדי יו"ט. [ועד"ז – ע"ד הסוד – בס' עטרת תפארת להבא"ח (כתר מלכות אות רו)]. ובס' עבודת ישראל לפורים ש"בפורים אין מן הצורך ללבוש

נהגו ללבוש פרצופים (=מסיכות) לפורים. וראה שיחת תענית אסתר תשמ"ט שנעשה בעיקר ע"י קטנים⁴⁷. ויזהר שלא יהא בהם חשש שעטנז דאורייתא. בנוגע ללבישת בגדים שיש בהם כלאים דרבנן⁴⁸ ובגדי אשה לאיש – יש שהתירו לשמחת פורים⁴⁹. והרבה פוסקים⁵⁰ שללו בתוקף. ואכ"מ.

לענין חיוב ציצית בתחפושות, לדוגמא במעיל שבתחפושת של כהן גדול⁵¹, מכיון שהדבר בספק, כדאי לעגל⁵². ולאידך, אינו מברך

בגדי יו"ט כי האור הזה שזורח למטה אינו כ"כ גדול, עיי"ש (ע"ד בגדי שבת. ועד"ז בשער המפקד מנהגי ירושלים ע' קג – בנהר פקוד אות ד).

ולהעיר מפי' אבן יחיא למגילת אסתר ט, יט: "שמחה ומשתה ויום טוב – לאוסרו במלאכה שלא יראה בה עושה סימן ברכה לעולם ולכבודו בכסות נקי". (ואולי כוונתו רק "מעיקרא", אבל "לבסוף (שם ט, כב) כתיב 'לעשות אותם ימי משתה ושמחה' ואילו 'יו"ט' לא כתיב", לפי ש"מלאכה לא קבילו עליהו" (מגילה ה, ב), וא"כ הה"נ שלא קיבלו לכבודו בכסות נקי. או יאמר, שמצד המנהג ש"נהגו בהן איסור" במלאכה (מגילה שם), ועד שנפסקה ההלכה (שו"ע סתרצ"ו ס"א) שאינו רואה סימן ברכה לעולם, הה"נ בכסות נקי. וראה עד"ז לעיל לענין קביעת שם יו"ט). וראה גם בצוואת יש נוחלין (בפרק אזהרת שבת ויו"ט) החילוק בין בגדי שבת, יו"ט ופורים. וראה בהמובא במועד לכל חי (להגר"ח פאלאגי – סל"א אות חי). ובמנהגי הרש"ש סל"ח: בגדי שבת או בגדים חמודים. ועד"ז בבא"ח תצוה סכ"ב: בגדי שבת או בגדים אחרים שהם חשובים ולא ילבשו בגדי חול.

47) וראה שיחת ש"פ ויקרא תשמ"ח ע"ד לבישת עטרה.

48) להעיר מחוות יאיר חדש באור עולם סק"י.

49) רמ"א סוסי' תרצו. וראה כללים ושאלות מהה"מ לאדה"ז במגיד דבריו ליעקב ע' שצא. וראה שיחת תענית אסתר הנ"ל. פורים תשמ"ט. שמח"ת תשכ"ו (נד' במכתבים מבית חיינו ע' 32).

50) שו"ת הרמב"ם – הובא בברכ"י, היראים, הב"ח, ט"ז וש"ך ועוד. ובערוה"ש שבזמנינו ערבה כל שמחה ואין להתיר. וראה אג"ק ח"י ע' רלח – לענין הצגות, ולכא' ה"ה והוא הטעם (אף שיש מקום לחלק ולקולא כשנעשה לשמחת פורים, שמחה של מצוה).

ויש מקום להקל בבגד אחד לחוד. ועדיף שלא לסמוך להקל, ולהשתמש בבגדים שניכר בהם שמויחדים לשחוק בעלמא – ראה בארוכה אצלנו שו"ת באתרא דרב סי' ג'שיד. וש"נ.

51) במעיל כה"ג עצמו, שקו"ט בזה. וראה הנסמן בשערים מצויינים בהלכה עמ"ס זבחים (שי"ל לאחרונה) – לרב אחאי גאון אחי וראש הרמ"ש שליט"א – פח, ב.

52) הצדדים לקולא: בתחפושת של קטן שלא הגיע לחינוך (וראה משמעות שו"ע אדה"ז סי"ד ס"ד דליכא משום איסור ספי' בידים. וי"ל ע"פ מג"א סתע"א סק"ז. אבל בשו"ע אדה"ז שם כ' באו"א. וי"ל עד"ז ע"פ סברת המרדכי, הובא בשו"ע אדה"ז סי"ג ס"ו), ואפי' בהגיע לחינוך – מדין טלית שאולה שאינה קנוי' להקטן, וכן יש לצרף הדעות בבגד העשוי לכבוד (ראה ב"י ס"י. וראה בגדנן עד"ז בשו"ת לב חיים או"ח סע"ז), ובנדו"ז אין כוונת לבישתם לצורך לבישה מחום וקור. ויש לדמות ללובש להעביר המכס (ראה ד"מ או"ח סתרצ"ו סק"ה שכתב כן בנדו"ד לענין כלאים. ולענין ציצית – ראה מג"א סי"ט סק"ב. אדה"ז שם ס"ג. וצ"ע מרמ"א יו"ד סש"א ס"ו שנקט לקולא. וראה אצלנו שו"ת באתרא דרב סי' א'תתע. וש"נ). ובחפזי ילה"ע מרמב"ם הל' כלים (פכ"ב ה"ט. וראה שם פכ"ז הט"ו) שבגד שעשוי רק לצחוק אינו מק"ט. ועד"ז דיצת הערביים (שם פכ"ז ה"ד). וראה גם מש"כ דודי הרמ"מ שליט"א

על טלית גדול שלובש לתחפושת.

ראוי שלא להתפלל כשלבוש בתחפושת באופן שאינו ראוי לעמוד כך בפני המלך.

יש להזדרז בתפילת ערבית ובקריאת המגילה.

אסור לעשות מלאכה, לישון מחצי שעה קודם צאת הכוכבים עד לאחרי קריאת המגילה. כן אסור לאכול קודם שישמע קריאת המגילה אפילו התענית קשה עליו⁵³. ולענין טעימה (אכילת פירות וירקות ושתיית משקה שאינו משכר אפילו הרבה, ואכילת מזונות עד כביצה) – יש להקל במקום צורך גדול, כשהתענית קשה עליו, כדי להתחזק מעט מחולשת התענית. ובאדם חלוש, שהשה' מזיק לו, וטעימה אינה מספיקה לו, מותר לו לאכול, אך יבקש מאחר שיזכיר לו לקרוא את המגילה. אשה השרוי' בתענית, ומחכה לשמוע קריאת המגילה מבעלה לכשיחזור מבית הכנסת, יכולה להקל בטעימה, כנ"ל.

בתפילת העמידה אומרים "ועל הנסים". דיני השוכח, מפורטים לקמן. [אין להפסיק בין ברכת 'השכיבנו' ל'שמונה עשרה' להכריז 'ועל הנסים'.] אח"כ קדיש "תתקבל" וקריאת המגילה. דיני ומנהגי הקריאה, מפורטים לקמן.

אחרי קריאת המגילה וברכה שלאחריה אומרים "שושנת יעקב", "ואתה קדוש", קדיש שלם (בלא "תתקבל"), עלינו.

ניתן לקרוא את המגילה כל הלילה, עד עלות השחר⁵⁴. ופשוט, שמ"מ מדין זריזין מקדימין למצות יש להקדים ככל האפשרי.

גם בלילה, נוהגים בשמחת פורים ומרבים קצת בסעודה.

נכון שימצא בביתו נרות דולקים ושלחן ערוך. יש שאינם אוכלים בשר בליל פורים, כדי להדגיש שאין יוצאים אז חובת סעודת פורים.

יום שלישי, י"ד אדר, פורים

מצוות פורים ניתן לקיימן מנץ החמה (לערך 7:15 בבוקר) ועד השקיעה (לערך 6:57 בערב).

שלזינגר בקובץ אור ישראל חו' ע. שו"ת בריתי שלום לידידנו הר"פ שליט"א שפירא ח"ו ס"א.

53) ראה להלן הערה 54.

54) ובא"ר סתרפ"ח סקי"ט שלכתחילה צ"ל לפני חצות הלילה. אבל אין כן דעת רוב הפוסקים – ראה מג"א סתרפ"ז סק"א. ועוד.

סוף זמן קריאת שמע 10:08.

משכימין לבית הכנסת. גם ביום אין לאכול קודם קריאת המגילה. ואדרבה, קריאת היום חמורה יותר⁵⁵. אבל, יש מקום להקל בשתי'. ובמקום הצורך – גם בטעימה (אכילת פירות וירקות ושתיית משקה שאינו משכר אפילו הרבה, ואכילת מזונות עד כביצה)⁵⁶. אין אומרים תחנון.

אחרי תפילת העמידה (וחצי קדיש שלאחריה) קוראים בתורה (פרשת ויבא עמלק. מי שלא שמע פרשת זכור מכוון לצאת ידי חובתו בשמיעת קריאה זו).

אחרי קריאת התורה – קריאת המגילה. אין לחלוץ התפילין עד

(55) משנ"ב סתרצ"ב סקט"ו.

(56) במג"א סתרצ"ב סק"ז שטעימה שרי אבל אין להקל אלא לצורך גדול. וכבר נתקשו בטעם הדבר. וכפה"ג היינו מחמת ד' שו"ת תה"ד סי' קט שהביא (אף דלדידי' טעימה אסורה גם בק"ש של ערבית), שמגילה חמירא מק"ש. ותלוי בב' הטעמים שהביא שם (ושם, דמגילה חמירא שכל המצות נדחות מפני', וחייב להקדים מגילה לשאר המצות). ואת"ל שהטעם שיש בה שהות טובא, והיינו שזמנו כל היום, וחיישין שמא יפשע – לפ"ז לפני התפלה [למי שהותר לו לאכול לפני התפלה, כהרעב וצמא שא"י לכוון דעתו בתפלה] ל"ח כיון שצריך להתפלל. (ובשו"ת תה"ד מיירי בהתפלל ערבית מפלה"מ. ולהעיר מכה"ח סתרצ"ב סקל"ה שלא נאסר באכילה כ"א משהתפלל שחרית דאז חל עליו קריאת המגילה. וצ"ע). אבל יל"פ שיש בקריאה גופה שהות טובא. וראה מג"א סרל"ה סק"ד. סתרנ"ב סק"ד. ואיך שיהי', דין טעימה הוא רק חומרא בעלמא וממדת חסידות. אבל בקריאת הלילה – כיון ששרוי בתענית חיישין שימשוך באכילה (ראה א"ר סתרצ"ב סקי"א: כיון ששרוי בתענית אם נתיר לו טעימה ודאי ימשיך לאכול. אבל להעיר משו"ע אדה"ז סת"ע ס"ז. וי"ל. וגם לא מצינו שאסרו במוצאי תענית לפני מעריב טפי משאר השנה בטעימה. ובלבוש ס"ד: שכן תיקנו לקרות המגילה קודם האכילה שלא יבא לבטלה. ולהעיר מס' האשכול הל' בה"ב ס"ג, שעיקר טעם התענית שיהיו זריזין במגילה. וראה בשו"ת תשוה"ג ח"ג סוסי' רכא מש"כ הטעם מד"ע, שהתענית שייכת למצות פורים. ולא העיר מכהנ"ל. ונפק"מ בכ"ז לא רק בקריאת היום אלא גם בלילה כשלא צמו כבמוקפים או גם בפרזים במוצ"ש או מי שהותר לו לאכול. וראה שיעורי הגריש"א ברכות ד, ב).

[ויש שבי' מחמת ד' הרוקח ששנ"ג בחתן שמתענה כדרך חסידים הראשונים שמתענים על כל מצוה חביבה כלולב ושאר דברים. וכ"ה בבשמים ראש סע"ד שמדינא מותר רק ראוי ליר"ש שלא להקדים לה דבר. ועדיין לא תברא שבבדיקת חמץ מקילים בטעימה אף שהוא לכבוד הרגל ומברכים על ביעור חמץ. ויש מי שכתב משום זריזין מקדימין. וצע"ג. וראה הררי קודש על מקראי קודש ימים נוראים סכ"ט לענין לולב].

ולהעיר, שכבר נז' האיסור בטעימה בסידור רע"ג השלם סדר פורים (בשינויי נוסחאות): קודם שיאכלו כלום.

ושתיית חמין – אינה בכלל טעימה (ערוה"ש סתרנ"ב ס"ה. דע"ת שם. ועוד. אבל ראה דה"ח דיני פורים הל' זמן קריאת המגילה (סי' קצ) ס"ב. חיי"א סי' קנה ס"ה. קיצור שו"ע סי' קמא ס"ח. משנ"ב סתרצ"ב סקי"ד).

אחר קריאת המגילה⁵⁷.

מי שעדיין לא נתן "מחצית השקל" עושה זאת לפני המגילה.

באמירת "שהחיינו" מכוונים (מלבד על קריאת המגילה, גם) לצאת ידי חובת כל מצוות החג: משלוח מנות, מתנות לאביונים וסעודת פורים.⁵⁸

(57) מג"א סתרצ"ג סק"ב בשם מט"מ. והטעם משום דדרשינן ויקר אלו תפילין (כ"כ במט"מ סתתר"כ). ובפמ"ג בא"א שם דקאי אפילו במי שהתפלל כבר ועתה שומע מגילה. ובספר המנהגים חב"ד: ביום גם שמיעת וקריאת המגילה בתפלין דרש"י. ועיי"ש בהערה.

ולהעיר מהמנהג (מועד לכל חי סל"א סקפ"ח. כה"ח סתרצ"ג סק"צ. ועוד. וכן ראינו מעשה רב) למשמש בתפלין של ראש בעת קריאת מלת "ויקר".

(58) כ"ה במג"א בסי' תרצב סק"א בשם השל"ה. [וכבר העירו שבמג"א ודשל"ה לא נז' מתל"א. אבל כ"ה בפמ"ג שם. ועוד. ונרמז גם בד' השל"ה (נעתק לקמן): על סעודת פורים שיאכל ומשלוח מנות וכו', דהאי וכו' נראה כמיותר]. וכבר העירו ביסוד דבריו משו"ת מן השמים סט"ו. וראה גם במקו"ח סתרצ"ב ס"א.

אמנם בשל"ה מס' מגילה בנר מצוה כ': "כשמברכין על קריאת מגילה ושהחיינו יכוון שיצא בברכות אלו גם על סעודת פורים שיאכל ומשלוח מנות וכו' כי סעודת פורים ומשלוח מנות הם ג"כ מצוות הבאות מזמן לזמן וראוי לברך עליה אקב"ו ושהחיינו רק שהברכות על המגילה קאי על המגילה ואמ"ש במגילה". ולפ"ז יוצא שיש לכוון כן בברכת מקרא מגילה. וכ"ה בא"ז סתרצ"ב סק"א: בברכות ושהחיינו. ומועתק בכאן מה שכתבנו בזה, במענה לח"א שכתב שכ"מ גם בשיחת ש"פ צו תשי"ד:

הנה, בעיקר הענין – ראה מהר"ץ חיות מגילה ז, א. שו"ת מכתם לדוד סי"ב. ולהערתו בל' השל"ה – קדמוהו בפתחי אברהם אויערבאך לבנו של הגרשז"א ע' קס. ועוד. וראה שו"ת משנה"ח ח"ג סי' קעו. אלא שבעמק ברכה לאבי השל"ה (בכל הדפוסים שתח"י), ובסידור שער השמים לשל"ה (אמשטרדם, תק"ב. – דפו"ר (אמשטרדם, תע"ז) אינו תח"י. אבל כ"ה בהוצאת אהבת שלום שהועתק משם), וכן בקיצור של"ה (בדפוסים שתח"י. וכן במצורף לכסף (קיצור של"ה) עניני תפלה וקריאה בס"ת (פרנקפורט, תמ"א – סד, ב). אבל ראה קיצור של"ה במעיל שמואל אוטלונגי הל' מגילה), וכן בחמדת ימים ועוד, בכולם הל' הוא: כשמברכין על קריאת מגילה שהחיינו (או כיו"ב). וכ"ה בכל האחרונים, רבו מלספור. [אבל באור הישר [צדיקים] ודרך סעודה: ברכת המגילה, סתם ולא פי']. ורק בשל"ה נדפס "ושהחיינו" בו' המוסיף. ויש לבדוק אם כ"ה בכל הדפוסים. (בחלקם בדקתי וראיתי שהוא בו' המוסיף, כולל דפו"ר). ולכאן לא מסתבר שבא להוסיף עמש"כ אביו ע"י הוספת ו' גרידא, מבלי לכתוב בפ' ובבירור (אף שעצ"ע הל' "ברכות אלו" ל' רבים. אבל כ"ה גם בכהנ"ל). גם צע"ק לפ"ז הל' "על קריאת מגילה", שאם כוונתו שצ' לכוון בברכת המגילה הול"ל בפשיטות על מקרא מגילה כנוסח הברכה. וי"ל בקל.

והעיקר (שהרי הנכתב לעיל דוחק גדול בלשונו), שבמג"א וכל הפוסקים שאחריו העתיקו רק לכוון בשהחיינו (וכ"ה גם בהגש"פ עם לקו"ט ד"ה מוציא מצה. אג"ק חט"ו ע' מ. סה"ש תשמ"ט ע' 739. שיחת פורים תשכ"ה. אבל שם מייירי רק מענין שהחיינו).

ואדרבה, ראה המשך ד' המג"א ובהגהות לבו"ש וחת"ס שם. (וראה ערכי תנאים ואמוראים ח"ב ע' תקג).

ומה שהביא משיחת ש"פ צו – אין שם שום רמז (ולדעתי, גם לא סרך רמז) לזה, לא בהנחה באידיש ולא בלה"ק. והכוונה ברורה – שעיקר המצוה הוא מקרא מגילה (וכדמוכח גם ברמב"ם (ועוד), הן בשם ההלכות, והן במנין המצות בתחילתו, והן

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | כא

אחרי קריאת המגילה וברכה שלאחריה אומרים "שושנת יעקב", "אשרי" "ובא לציון" וקדיש שלם – ואחר כך מחזירין הספר תורה להיכל.

תזכורת: מרוב הטרדות במצוות היום, להיזהר שלא לשכוח מלהתפלל מנחה.

תזכורת: לא לשכוח להשלים שיעורים היומיים, ובפרט – השיעורים השווים לכל נפש, שיעורי חומש⁵⁹, תהלים, ותניא⁶⁰, ושיעור רמב"ם.

תפילת מנחה (עם "ועל הנסים") קודם סעודת פורים.

אין לעשות מלאכה בפורים⁶¹ (והעושה בו מלאכה אינו רואה מאותה מלאכה סימן ברכה לעולם). וע"י גוי מותר⁶². מלאכות קלות שאין בהן שיהוי מותר. אבל יזהר שלא יתבטל משמחת היום. לצורך פורים מותר לעשות אפילו מלאכות גמורות. וכן כל מלאכה של שמחה או כל מלאכת מצוה. פרקמטיא מותר כיון ששמחה היא לו, ויזהר שלא ימשוך בה ויתבטל משמחת פורים.

בהתחלת ההלכות ממש), ולכן מברכים רק עלי', אף שבברכת שהחיינו שעושים בשעת קריאת המגילה מכוונים גם לשאר המצוות.

וידוע הכלל בכללי הפוסקים שאא"פ להוציא דין חדש מדיוק הלשון, ובכגון דא הו"ל לאשמועינן בהדיא. וכש"כ שכן הוא בשיחה שהיא בגדר בלתי מוגה. וידועים המענות החרפות בנוגע לדיוק הל' בשיחות לא מוגהות. ומהן: "ההנחות מלאות שגיאות – הנוגעות גם בעיוות התוכן"; "להפיץ השיחות אין מוגהות ומחוץ לת' תו"ת יכולות השגיאות שייחס[ו]ם אלי למרות כל ההצהרות בזה – להביא לתוצאות בלתי רצויות"; "נדפסה רשימה ממה שנדבר כאן בהתוועדות, וחבל אשר יש שם עירוב עניינים ואי דיוק בהעתקה ובסדר הדברים במדה גדולה". וזאת למרות מש"כ בהקדמה לסה"ש תורת שלום (ועד"ז בכ"מ). ואכ"מ.

[ולהעיר, שבקטע זה גופא יש חידוש דין אחר בברכת שהחיינו, שרוב ככל הפוסקים לא ס"ל הכי. ואכ"מ. (וראה להלן הע' 88). ותמוה בעיני לומר שבשיחה בא לחדש דין שלא כדרכו, כידוע. ואפי' בנוגע ללקוטי שיחות, שיצא נחתם בטבעת המלך, ידוע המענה, נדפס בס' נלכה באורחותיו ע' 238: חזרתי **וכמה פעמים** [במקור – 2 קוים מתחת] על המובן ופשוט מצ"ע: **ההערות** – הן הערות ולא פס"ד או ביור הענין ומכל הצדדים ובכל [בטעות נדפס שם: ומכל] הספקות שיכולים להסתעף מזה. – **ובריבוי** מקומות גם פנים הלקו"ש כוונתו להתחיל ולבאר **צדדי ענין** ולא דוקא לפס"ד ולמסקנא סופית ומוחלטת. ולהעיר משיחת ש"פ ויחי תשמ"א. ואכ"מ].

וממילא מובן, שאין מקום לצאת ב"הודעה והכרזה לכללות אנ"ש" (כלשונו) להעשות כדת הנ"ל.

59) בשנה זו: כי תשא שליש-רביעי.

60) השייכות דשיעור תניא דשנה פשוטה לפורים – ראה שיחת פורים תשכ"ג.

61) ובליל פורים, כתבו רוב הפוסקים להתיר. והמיקל לא הפסיד הברכה. והמחמיר תבא עליו ברכה (נוספת).

62) ובמלאכה בפרהסיא כגון בנין בית ע"י גוי – נחלקו הפוסקים. ובמקום צורך גדול, הפסד מרובה או לצורך מצוה יש להקל. ובקבלנות, ודאי יש להקל.

ויש שנהגו להחמיר אא"כ הוא להרויח לצורך סעודת פורים. [בנוגע לכיבוס במכונת כביסה, שאין בו שיהוי, מקום להקל. בנוגע לתספורת – כיון שהוא לצורך פורים ושמחה היא לו, יש להקל⁶³].

63) ונחלקו הפוסקים אם הותר לעשות תספורת לאחרים, דמה לי אם היא שמחת עצמו או שמחת אחרים, או שלא הותר רק להסתפר ששמחה היא לו (ראה בכה"ח סתרצ"ו סק"א ובהנסמן שם. הנסמן בשו"ת יבי"א ח"ו סמ"ז). ועד"ז יש להסתפק בכל מה שהותר משום שמחה או לצורך מצוה אם הותר לאחרים. ולדוגמא – אם מותר לבנות במה עבור הצגת פורים, ואפילו לנהוג ברכב עבור אחרים (אלא שיש בזה סברות אחרות לצרף לקולא), ובפרט בשכר. והעולם נוהגים היתר בכמה מהנ"ל. ויל"ע אם מקום לומר דכיון שאסור רק ממנהגא, מה שלא נהגו לא נהגו, וע"ד וליחזי היכי נהגו (ראה כע"ז בשו"ת תשב"ץ ח"ג סוסי' רמד לגבי ר"ח. ויש לחלק, ראה עד"ז לקמן). ובשו"ת אבני זכרון כ' בזה מד"ע (לענין תפירה לצורך מצוה לאחרים בפורים), ולא העיר מכהנ"ל. ושם ר"ל ולהוכיח מרבי שנטע נטיעה של שמחה, ובודאי נעשה ע"י אחר כיון שנשיא אסור במלאכה. וקדמו בירך אברהם ס"כ (יט, ב ואילך) שעמד בזה. ובגוף הוכחתו – ראה ערך ש"י סתרצ"ו. שם חו"מ ס"ח ס"ד. שואל אמת מגילה שם. שו"ת דובב מישרים ח"ג סמ"ז וספ"ג. שו"ת דבר יהושע ח"ג סל"ה סק"ו. וראה שפ"ח מגילה ה, א ד"ה רבי. ובלא"ה, י"ל שגם מי שנטע עבורו נהנה מזה.

אמנם, לענין תספורת, הרי מותר תספורת בשכר אפי' בע"ש מן המנחה ולמעלה, שעשיית מלאכה אסורה מן הדין, כיון שניכר שהוא לצורך שבת (מג"א שם סק"ה. שו"ע אדה"ז ס"ד). ואכן בשו"ת חקרי לב (או"ח ח"ב ספ"ח בסוף הסי') כ' להתיר בפורים מה"ט. (ודוחק לחלק, שבע"ש האיסור מחמת כבוד שבת, וממילא בעושה לכבוד שבת וניכר במלאכתו לית לן בה, וכן גם סיבת האיסור היא שיהא פנוי לכבוד שבת, משא"כ בפורים הוא מדין יו"ט. ותלוי בהשקו"ט במנהג שנהגו שלא לעשות מלאכה אם הוא מנהג מחודש שלא להימנע משמחת פורים, או גדר יו"ט דמעיקרא, דלא קבילו עליהו מדינא כ"א ממנהגא. והיינו שמעיקרא תיקנו מדינא ולא נתקבל כ"א כמנהג. וכ"מ קצת באר"ח הל' פורים סכ"ז).

ואף גם לגבי שאר מלאכות, ילה"ר מערב פסח קודם חצות שהותרו שלש אומניות וגם בשכר. ועיקר הענין שם, שכל שיש צד היתר במועד התירו בע"פ קודם חצות. ובפורים שאסור ממנהגא, ודאי אינו חמור יותר מע"פ קודם חצות. ובירך אברהם שם (יט, א) ר"ל שפורים חמור יותר שהוא ממנהגא ואיכא איסורא דבל יחל, עיי"ש. ודבריו צ"ע. ואף שמצינו בתפירה שנהגו איסור בר"ח, אף שהותר בע"פ קודם חצות – מקום אתנו לחלק בזה.

וי"ל עוד, שג' אומניות גם לאחרים וגם בשכר, אף שבמועד הותר רק בעושה בחנם (שו"ע או"ח סי' תקמב ס"א. וראה מקו"ח סתס"ח במגן האלף סק"ו). והנה בכביסה וגילוח יתכן שבאופן המותר במועד הותר גם בשכר (ראה משנ"ב שם בבה"ל ד"ה אפילו), אבל תפירה אסורה במועד בשכר. ובמשנ"ב (שם) ר"ל שכיון שאיסור קבלת שכר היא משום עובדין דחול, ל"ש לאסור בע"פ. וצ"ע, שגם בע"ש דל"ש עובדין דחול, אסור לתקן בגדי חבירו בשכר. אלא שבכ"מ משמע בגדר איסור קבלת שכר במועד שע"ז נחשב בגדר מלאכה (כ"מ בפירש"י ד"ה לעצמו – מו"ק יח, ב. שם יב, א ד"ה שרשווי. נמוק"י ד"ה בטובה. וראה ריטב"א מו"ק יח, ב ד"ה ת"ר. ח"י הר"ן יב, א ד"ה רב חמא בסופו. תורי"ד מו"ק יב, א ד"ה אמר. ולהעיר משו"ע אדה"ז הנ"ל). ועוד להעיר ש"ח גם בכביסה וגילוח וס"ל לאסור לאחרים אפי' בחנם (ראה הנסמן בכה"ח הנ"ל. שם סתקל"א סק"ג. שו"ת זרע אמת סנ"ה. פעולת צדיק ח"א סי' קע. שושנת המלך סתקל"א ס"א. צפע"נ לקוטים עהרמב"ם יו"ט פ"ז הי"ז). ואוי"ל, שמכאן מוכח שבדבר שנאסר ממנהגא לא חילקו חכמים בין עושה לעצמו ובין עושה לאחרים בשכר, וכשהתירו התירו לגמרי.

הלכתא למשיחא: לעתיד לבוא יהא פורים אסור בעשיית מלאכה מן הדין, וכדין יום טוב⁶⁴.

הלכתא למשיחא: אמרו חז"ל שכל המועדים עתידין ליבטל וימי הפורים אינן בטלים לעולם. ונתבאר בכ"מ. וגם בכ"מ בדא"ח.

כל הגברים והנשים, כולל קטנים שהגיעו לחינוך, מחוייבים ב:

א. שמיעת קריאת המגילה

חייבים⁶⁵ לשמוע את המגילה פעמיים: פעם בלילה ופעם נוספת

אלא שגם בע"פ הותרו רק ג' אומניות, ואין לנו הכרח גמור לשאר מלאכות. ובהקדמה, שבלא"ה צ"ב בהיתר ג' אומניות דוקא (וכה"ק בפני אפרים בומבאך סתס"ח ס"ה ונשאר בצ"ע), דאטו נימא שכל המלאכות הותרו כיון שהותרו במעשה הדיוט לעשות כדרכו לצורך המועד (ראה רמב"ם יו"ט פ"ז ה"ה לגבי בנין. אבל לא הובא בשו"ע. ופשטות הגמ' שההדיוט עושה בשינוי, משא"כ בתפירה שעושה כדרכו. ואכ"מ. וגם בתפירה אסור תיקון מנעלים, וכדמוכח מזה שגם בע"פ לא התירו רבנן – ראה תוס' פסחים נה, ב ד"ה עולי. ועוד). ואולי, בתפירה ה"ז אותה מלאכה ממש כ"א שנעשה ע"י הדיוט, משא"כ בבנין.

אלא דשם איכא טעמא אחריתי ג"כ שהותר לצורך יו"ט, כבגמ' מו"ק יג, א. וברמב"ם פ"ח ה"ט שהעם צריכין להם צורך הרבה. ובשו"ע אדה"ז סתס"ח סי"ז הביא ב' הטעמים. וצ"ע אם ב' הטעמים צריכים זל"ז. ואכן, בבגדי ישע על המדרכי (פסחים נה, א – סתר"ז סקי"ג) הביא מח' מזרחי שאכן לא התירו רק מלאכות שי"ב צורך יו"ט. וכ"ה בריטב"א מו"ק יג, א ד"ה אלא, שעיקר הטעם מפני שהוא צורך יו"ט. וראה קרן אורה שם. ובבגדי ישע שם ר"ל שגם בחוה"מ לא הותרו רק ג' אומניות. וצ"ב. ושו"ר בשושנים לדוד פסחים פ"ד מ"ו דאתא למעוטי שאר מלאכות כגון מעקה כיון שאינן לצורך המועד. ונמצא שצ' ב' הטעמים. (ולהעיר, שעפ"ז נפק"מ בהשקו"ט בל' אדה"ז בשו"ע כשכותב "ועוד", שלפעמים הכוונה שלא התירו רק בצירוף שניהם. וראה עד"ז בשו"ע אדה"ז סתר"ג ס"ח וס"י. ואכ"מ).

ועכ"פ, למעשה, כיון שהענין תלוי במנהג, ספק מנהג לקולא, ומה גם שלא נהגו להחמיר בכגון דא.

64) מחשבות חרוץ אות כ (פיעטרקוב תער"ב – פח, רע"ג). וכבר קדמו עד"ז ביערות דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ו דרשה א' (בדפוס ווארשא – קכ, ב)). [ולהעיר מדרשות חת"ס ח"א לפורים תקס"ד (קצז, ג). ושם – לז' אד"ש תקפ"ו (קנג, ד)].

65) נחלקו הפוסקים בגדר קריאת המגילה ביום (וי"א גם בלילה) אם הוא מד"ק או לא. ובשו"ע סתרצ"ו ס"ז שלשמוח בפורים הוא מד"ק. (אבל בשו"ת חו"י ס"ט מחלק בין שאר מצות לקריאת מגילה. וכ"ה בחכמת שלמה סתרצ"ה ס"ג. ובשו"ת בנין שלמה ח"א סנ"ח וח"ב סס"ו – להיפך. וראה הגהות ברוך טעם לטו"א מגילה ה, ב). אבל ראה שו"ע יו"ד סרט"ו ס"ד. ד"מ סתרצ"ו. רמ"א סוסי' תרפז.

ודעת הפוסקים לחלק בין קריאת הלילה לקריאת היום. ועפ"ז י"ל כן בכוונת אדה"ז בשו"ע סי' קפו ס"ג – דקאי על קריאת הלילה. (וראה שו"ת תורת חסד או"ח סל"ח בכוונת התוס' (ברכות טו, סע"א ד"ה ור"י. מגילה יט, ב ד"ה ור"י) דמיירי להוציא הנשים).

ולהעיר שבמשנ"ב סתרצ"ב סקט"ז נקט שקריאת מגילה מד"ק, ועכ"ז כ' (סתרפ"ט סק"ו) בטעם שאין קטן מוציא גדול דלא אתי תרי דרבנן ומפיק חד דרבנן. ויתכן

ביום. [ב"מבצעים" כשאי אפשר לקרוא מגילה פעמיים – אין לדחות קריאת הלילה ח"ו מפני מצוה העתידה לבוא, ומחויב לשמוע קריאת הלילה אף שעי"ז מטיל בספק האפשרות לשמוע ביום⁶⁶].

ניתן לקרוא המגילה ביום עד שקיעת החמה (6:57). אם יודע שתימשך הקריאה בין השמשות, קורא בלא ברכה⁶⁷.

שר"ל גם את"ל שהיא מד"ס. וראה בית יצחק (חבר) קבוע וספיקות ס"ע עד"ז, עיי"ש.

ועוי"ל דלאו לכל מילי אמרינן דד"ק כד"ת, והיכא דלא איתמר לא איתמר. (ולהעיר מפ"י הגר"א עה"פ וזכרם לא יסוף מזרעם).

ובסה"ש תש"נ ח"א ע' 185 הע' 20 מ' שנקט בדעת הרמב"ם שקריאת המגילה מד"ס (וראה בארוכה לכבודו של מלך חו' ה ע' 100 ואילך). אבל ראה לקו"ש חט"ז ע' 345. שיחת פורים תשי"ג. ולהעיר מלקו"ש חט"ז ע' 366 (ובהע' 11) דמ' קצת שגם קריאת הלילה היא מד"ק. וי"ל.

66) ראה מה שהארכנו מזה בקובץ התמים אדר תשס"ד. ואכ"מ.

67) ראה עד"ז משנ"ב סתרפ"ז סק"ז (וראה משנ"ב רס"י סז – נסמן בשעה"צ כאן סק"ז). ועד"ז הוא בנוגע לציצית (סידור אדה"ז הל' ציצית ד"ה אין לברך, ובשו"ע אדה"ז סוסי' יח – לברך עד צאה"כ. אבל התם שאני מחמת ס"ס – ראה הנסמן במהדו"ח לשו"ע אדה"ז שם. שיחת אחש"פ תשי"ט). לאידך, בביה"ש שבכניסת פורים (להמקילים בזה) לא נתפרש הדבר להדיא אם לברך (וראה פמ"ג סתרפ"ז במ"ז סק"א. סתרפ"ב סק"ג). ובפשטות נקטינן שקורא בברכה. וע"ד ספה"ע בביה"ש שמותר לברך – ראה תוד"ה זכר מנחות סו, א. שו"ע אדה"ז סתרפ"ט סי"ב. (משא"כ בשאר ספקות בספה"ע, ראה שם ס"ג. ועוד. וראה שפ"א מנחות שם. וראה שו"ת שבה"ל ח"ו סנ"ג – לפי דרכו. ובאו"א, בשו"ת מנח"י ח"ח סמ"ח. וראיתי למי שכתב דשאני ספה"ע שאינה חובת היום מצ"ע, והחויב לספור הימים מתקיים גם ביום אחר כל שמספק דיינינן ל' כיומו. ולדידי ולדכוותי – כ"ז אי"מ). [וידוע השקו"ט בנוגע לסב"ל כשהספק במצוה ולא בברכה. והארכנו בזה במק"א. ואכ"מ. ועיקר דברינו כאן לענין ביה"ש שהוא ספק מצ"ע, ומקום לומר שתיקנו חכמים שיוצא יד"ח גם בזמן של ספק. ובסגנון אחר שעשאוהו כודאי (ראה לקמן). אבל בשאר ספיקות וכן בפלוגתא דרבוותא הרי למ"ד שפטור לא קיים המצוה].

ולכאו', אדרבה, אפוקי יומא עדיף שיש כבר חזקת חיוב. והנה, יש שכתבו לחלק, ובהקדם שסד"ר לקולא היינו תמיד להקל עליו, ובביה"ש בכניסתו – הקולא היא להתיר לו לצאת אז, דאל"כ יתחייב בזה אח"כ, והספק מכריע לחיוב, לומר שיצא יד"ח כבר, וביציאתו הקולא היא שפטור הימנה, והספק מכריע לפטור, שמחמת ספק נקטינן לקולא שפקע כבר חיובו, וממילא א"י לברך. וי"ל בסגנון אחר שכל שהחיוב ודאי והספק בהקיום, ההכרעה מחמת סד"ר לקולא שיכול לקיים וממילא גם לברך, אבל כשהספק בנוגע לגוף החיוב אסור לו לברך. והאריך בזה בבר אלמוגים ס"ב (גניחובסקי). וראה גם בבני ראם (להנ"ל) סי' טו ססק"א.

והנה, כדוגמתו מצינו לענין לולב – ראה בר"ן וריטב"א סוכה מו, ב. ובמשנ"ב סתרנ"ב סק"ב – שלא לברך. [ושם גופא נחלקו הפוסקים (ביום הראשון), ראה בנו"כ שם בדברי המג"א סק"א, שבא"ר ולבו"ש שמברך, אבל בבכו"י מחה"ש ופמ"ג שאינו מברך]. ולהעיר, שבמגילה (עכ"פ ביום) מקום לומר שהיא מד"ק ומחמירין בספיקא. וראה פמ"ג סוסי' תרצב במ"ז. (ולהעיר מתוס' שבת כא, ב ד"ה דאי לענין ג"ח שמדליק מספק, ובפשטות היינו בברכה. וכן בשו"ע אדה"ז סתרפ"ח ס"ג לענין הלל עד צאה"כ. ומשמע קצת שמברך. וכן בתק"ש – סתקפ"ח ס"א. אבל ראה במשנ"ב שם סק"ב).

מחנכים את הקטנים למצוות שמיעת המגילה. נהוג להביא לבית הכנסת גם את הקטנים ביותר (באם אינם מפריעים). הורים ישגיחו על ילדיהם שיקשיבו לקריאה ולא יפריעו.

צריך לעשות השתדלות מירבית לשמוע את המגילה בבית הכנסת, ברוב עם (ולפחות בעשרה, אף שמותר לקרוא גם בפחות בעשרה). המתפלל בקביעות בבית הכנסת במנין המיוחד לו, אינו צריך ללכת לבית הכנסת גדול יותר.

וא"ש לפ"ז מש"כ במשנ"ב סרס"א בבה"ל ד"ה עירובי לענין ע"ח – שעשאוהו כודאי, ומדבריו משמע שהוא מקולי ע"ח דוקא (אבל ראה בבה"ל סי' קס סי"א ד"ה מים. וראה אבה"א ז' הל' שבת פכ"ד ה"י. ולהעיר מחי' חת"ס שבת לד, א ד"ה אין מערבין) – שבביה"ש דאפוקי יומא לולא טעם זה אין לו לברך. (אבל ראה חכמת שלמה שם. וראה שו"ת נודע בשערים ח"ב ס"ו. אבנ"ז יו"ד ששס"ח סק"ו. דברי מלכאל ח"א ס"ז. אר"צ ח"א סנ"ד. והעיר שם משו"ע אדה"ז סי' קסח סי"ב. ויש לחלק. וראה גם שו"ת מתת ידו ח"א סט"ז. צור יעקב ח"א סי' קפג).

ובבכו"י הנ"ל העיר מדין חזקת היום שעבר שבמג"א שש"מ ב. וכ"ה בשפ"א מגילה כ, ב – לענין מגילה. (וכ"ה במתת ידו שם. ועוד). והנה, דעת אדה"ז בשש"מ ב להקל שבביה"ש דאפוקי יומא פקעה קדושת היום. [ובאמת י"ל שגם למג"א דאוקמה אחזקת יום, תלוי אם ברכת לולב – ובנדו"ד מגילה – תלוי בגוף קדושת היום שלא פקע בביה"ש, או שכל רגע ורגע חל חיוב חדש. ובפורים הרי אין קדושת היום בכלל. והחיוב רק מחמת גוף היום והחובה חלה בכ"ר ורגע].

ועדיין לא תברא, מה שאפשר להתפלל מנחה בביה"ש – ראה סידור אדה"ז סדר הכנסת שבת. ומדוע לא נאמר סב"ל. (וראה פתח הבית סוסי' ח. חסל"א סרל"ג סק"ד). ואני כשלעצמי סבור הייתי לומר שעיקר דברי אדה"ז שם שלא למחות במקילין, ולא שהותר מדינא. ותורף דבריו שבניגוד למש"כ לפנ"ז שיש חובה מדינא למחות בעושים מלאכה ביה"ש – תפלת מנחה שאני שהיא מד"ס (שלהלכה קייל"ן שגם ברכה לבטלה מד"ס), ולכן אין חובה למחות. אלא שד"ז אינו עולה יפה עם המשך דבריו שדומה לשבות בביה"ש. ועדיפא מינה ילה"ק בההיתר להתפלל מנחה אחרי פלה"מ כרבנן, או ערבית אחר פלה"מ כר"י, דקייל"ן דעביד כמר עביד. ובשו"ת שאג"א ס"ג שהוא משום סד"ר לקולא (וכ"ה בתוספות רעק"א משניות ריש ברכות. וכ"מ במאירי ברכות כז, א), וה"ז ספק ברכה לבטלה. וכבר עמד בזה בנמוקי הגר"ב ריש ברכות ובשו"ת אר"צ שם.

והעירני ח"א דשאני תפלה שאף שחיובה מד"ס כל שמתפלל ומבקש צרכיו מקיים מ"ע מה"ת. ועדיין צ"ב לחלק בין ספק ביה"ש לשאר ספיקות בהל' תפלה. ואף שבספק פלוגתא דרבוותא בשינה מטבע התפלה ה"ז רק ספק בהנוסח דתפלה שהוא מדרבנן, סו"ס כשמתפלל עוה"פ שייך קיום מ"ע מה"ת. ובשו"ת מהר"ם שיק או"ח סצ"א ר"ל שחז"ל קבעו להתפלל גם ביה"ש. ואכתי תיקשי מ"ש מלולב ביום השני ושאר מצוות דרבנן. וי"ל בסגנון אחר, דשאני תפלה דרחמי נינהו. וה"ז כספק אם התפלל או לא. וראה עד"ז שו"ת מהר"ם מרוטנברג האחרונים ס"ה. [ולהעיר, מחי' חת"ס פסחים ק, ב (ועוד) דל"ש ברכה לבטלה בתפלה, מדחוזר ומתפלל בספק אם התפלל. ואף שבברי לו שהתפלל אסור להתפלל שלא ע"י חידוש דבר – ה"ט משום שמתפלל אדעתא דחובה וה"ז כמקריב ב' תמידין ועובר משום בל תוסיף, ולא ברכה לבטלה. ועצ"ע, שבכ"מ (ב"י או"ח ספ"ט. לבוש שם ס"א. ועוד) שבמתפלל שחרית אחר חצות ברכותיו לבטלה. ועד"ז הוא בכ"מ גם בספק פלוגתא דתפלה. ולהעיר משו"ע אדה"ז סוסי' קח. ונחתינן להשקו"ט בכללות דין סב"ל בתפלה. וראה גם שו"ת הצ"צ או"ח ס"ג סק"ז. שו"ת מכתב לחזקיהו ס"י. הנסמן בשו"ת יבי"א ח"ב או"ח ס"ט. קובץ מקבציאל חו' לח. וראה גם אצלנו בשו"ת באתרא דרב א' תקמה].

הקורא את המגילה (ולמנהגו – גם השומעים מתוך מגילה כשרה) פושט אותה מכריכתה כאיגרת, וכופלה יריעה על יריעה. ולמנהגו – הכפילה היא לשלושה חלקים.

לפני הקריאה מברכים שלוש ברכות: "על מקרא מגילה", "שעשה נסים" ו"שהחיינו" (גם ביום).

נכון שהקהל יעמוד בשעת שמיעת הברכות.

הקורא מכוון להוציא את השומעים.

כתב אדה"ז בשולחן ערוך: כשכולם מקיימים מצוה ביחד כגון שמיעת מגילה מצוה שאחד מברך לכולם בין הקורא בין אחד מן השומעים. אבל אם רצו לקיים כל אחד המצוה בפני עצמו ולברך לעצמן הרשות בידם כגון שיקרא כל אחד המגילה לעצמו אם אין שם עשרה. ומכל מקום טוב שיקרא אחד לכולם לקיים ברב עם הדרת מלך אע"פ שאין חיוב בדבר שאין לחייב אדם שיקיים המצוה המוטלת עליו ע"י שליח כשיכול לקיימה בעצמו.

למעשה, בקריאת המגילה בצבור, מי שאינו רוצה לצאת בברכת הש"צ ורוצה לברך לעצמו בלחש רשאי, אם יש לו מגילה כשרה שקורא בה לעצמו מלה במלה בעת שהש"ץ קורא⁶⁸.

יש להקשיב לברכות ולא לענות "ברוך הוא וברוך שמו", אלא רק "אמן", ומכוונים לצאת ידי חובה.

מי שהגיע באיחור יאמר את הברכות לבד, באופן שיסיימן קודם הקריאה. וכשלא הספיק לברך קודם, יש לו לברך בלחש בין הפרקים (כגון⁶⁹ כשהציבור אומרים פסוק "איש יהודי" בקול)⁷⁰.

מי שכבר יצא ידי חובה וכעת קורא להוציא אחרים, יברכו רק השומעים ובעמידה. וטוב שיברך אחד מהם בקול ("על מקרא

68 יסושה"ה ש"ב ספ"ד. שו"ת זבחי צדק ח"ג סי' קנח. בא"ח תצוה סי"א. וכן מעשה רב.

69 ראה משנ"ב סתרצ"ב בשעה"צ סקי"א. כה"ח סקכ"ג. ואכ"מ.

70 כ"כ במשנ"ב סתרצ"ב סק"ו בנזכר שלא בירך. וכ"ה בכה"ח שם סקי"ח. ראה שו"ת ישכיל עבדי ח"ח סמ"ב. ויש שכתבו, שמברך במקום שנזכר (ראה נה"ש תרצ"ה והו"ד בבא"ח ש"א תצוה ס"ה) (ושם, לענין שהחיינו רק לפני עשרת בני המון). כה"ח סתרצ"ב סק"ח. ועוד – לגבי מי ששכח לברך שהחיינו. ואולי לא נחתי לדין הפסק, וכוונתם ג"כ רק בין הפרקים. או"י, דס"ל שבין פסוק לפסוק נק' בין הפרקים – ראה פמ"ג שם בא"א סק"ד). ולכא' עדיף לברך גם לפני זה, שלא יקרא אפילו חלק קטן ללא ברכה, וישלים מה שהחסיר מהחומש. (ומש"כ בשו"ת נוב"י מהדו"ק או"ח סמ"א לקדש הלבנה בין הפרקים – שאני התם שאינו שייך לענין המגילה). ומ"מ, בפנים הכרענו כמשנ"ב, כיון שי"א שבקרא תחילתה בע"פ, לא יצא יד"ח – ראה לקמן הערה 77. ובלא"ה, י"ל שכיון שקריאתו בע"פ הוא רק בדיעבד, אין לו להפסיד קריאת המגילה לכתחילה, מתוך הכתב, מחמת הברכות. אכן, ביש לו מגילה כשירה, נכון שיברך מיד, שיהא עובר לעשייתו.

מגילה", "שעשה נסים", "שהחיינו" ויכוון להוציא את שאר השומעים (שצריכים לעמוד אף הם). כשקורא להוציא נשים, אומרות הנשים בברכה ראשונה: "לשמוע מגילה" (וי"א "על מקרא מגילה"). [כשקורא לאחרים, והוא יצא כבר, וחושש שלא ישמעו כל הקריאה, לא יברך להם, וכן לא יאמר להם לברך].

הקורא להוציא אחרים שכבר יצא ידי חובתו מותר לו להפסיק באמצע במקום צורך גדול.

כשקורא ביחיד או לנשים מותר לו לישיב בשעת הקריאה.

למרות שנשים חייבות בשמיעת המגילה, אין לה לקרוא לעצמה, וכל שכן שאסור לה לקרוא להוציא אחרות⁷¹, ועליה לשמוע מאיש הקורא (זולת בשעת הדחק, כשאי אפשר כלל, כיון שאין לה מי שיקרא לפניה, שאז קוראת לעצמה במגילה כשירה (ומברכת כנ"ל)). ואם קראה בעצמה, תחזור ותשמע מאיש הקורא.

אין יוצאים ידי חובה בשמיעת המגילה ע"י רמקול, טלפון, רדיו וכיו"ב. [בנוגע למכשירי שמיעה, באם רק מחזקים את הקול באופן מכני, ולא ע"י זרם אלקטרי, יוצא בזה ידי חובת קריאת המגילה. אבל במכשירי שמיעה עם בטרייה יש להורידם לפני קריאת המגילה. פתרונות אפשריים: לעמוד קרוב לבעל-קורא או לשמוע את הקריאה ביחידות ממי שקורא בקול. יש שדנו להקל אם שומע גם ללא המכשיר שמיעה, והמכשיר רק מגביר את הקול].

71 וכמה פרטים בדבר: ראה במג"א סתרפ"ט סק"ו בשם מדרש הנעלם רות (זוהר חדש ח"ב מז, ד) שאשה לא תקרא לעצמה. ובכ"מ העידו שכן המנהג. ובבא"ח תצוה ש"א ס"א: מעולם לא נשמע שהאשה קראה המגילה.

ועוד דנו בכ"מ גם ע"פ עיקר הדין ביסוד חיובם בשמיעה ולא בקריאה.

ועוד איכא בגוה, שבק"נ מגילה פ"א סק"ט כ' שאין אשה מוציאה רבות דזילא מילתא. (ומקורו מתוס' סוכה לח, א ד"ה באמת, עייש"ה שהכוונה לכל רבים, גם נשים. וכן מדויק היטב בתוס' הרא"ש שם להמעין שם). וכ"פ במשנ"ב סתרפ"ט בשעה"צ סקט"ז. כה"ח סקי"ז. ועוד.

וכ"ז נוסף להספק בחיוב הברכה – ראה מח"ב סק"ד, והובא בכה"ח סקי"ט, שלכן הטוב והישר [בדאפשר] שאיש יברך.

וי"ב גם ביטול מצות ברוב עם, שהוא גם לנשים (ראה ד"מ סתר"צ. ועוד. ואכ"מ), ובביהכ"נ דוקא, ועכ"פ בציבור עשרה (ראה קיצור שו"ע סי' קמא ס"ט), אא"כ בדאי אפשר, אבל לא כשבלא"ה מתאספות. ונוסף לזה שכמ"פ מבטלים עי"ז ברכת הרב את ריבנו.

ועוד ועיקר, ע"פ שו"ת אג"מ או"ח ח"ד סמ"ט: נשים אלו שהן שומרות תורה ורצות להכניס מלחמתן גם במה שנוגע לכמה דיני התורה וכו' אין זה מעשה מצוה כלל אלא מעשה איסור, עיי"ש. ובזמנינו, שהענין מושתת על העקרון של השתוות בין אנשים לנשים, י"ב איסור חמור כיון שמקור הענין בתנועות שביסודן היפך התורה, וה"ז גובל בכפירה ממש, וחייבים לעמוד בתוקף להוציא מלבן.

בקריאת המגילה ביום, נכון להחמיר שלא יקרא בחור בר מצוה להוציא אחרים אם לא נתמלא זקנו. אבל בקריאת הלילה אין חשש. גם בקריאת היום, אם קורא להוציא נשים, יש להקל. ובשעת הדחק, כגון ב"מבצעים" שאין אחר שיקרא להם, אפשר להקל אף בקורא לגברים.

לכתחילה צריך לחזור אחרי בעל-קורא הבקי לקרוא בנקודות וטעמים כהלכתה. כשאין מי שיודע לקרוא בטעמים בעל פה, ואין ביכולת הקורא לעיין בחומש לפני כל פסוק ולקרוא אח"כ מתוך המגילה, וגם אין מי שיודע להקרות לבעל-קורא (לעמוד לידו עם חומש מודפס ולסייע לו בלחש. ועדיף שיסייע ע"י סימנים באצבעותיו), מותר לכתוב הטעמים במגילה ולברך עליה (אף שלכתחילה אין לכתוב נקודות וטעמים במגילה), אבל עדיף לקרוא בלא טעמים⁷². [המסייע לבעל-קורא יקרא אחר כך מתוך מגילה כשירה לעצמו, כי מן הסתם אינו יכול לכוון דעתו לשמוע היטב מחמת טרדתו להשמיע לאזני הקורא].

כשאין הקורא יודע הנקודות (או קרי וכתוב וכו'), ואין אחר שיכול לקרוא או להקרות, אין לו לברך על קריאת המגילה. ונכון שיכתוב הנקודות במגילה, או יניח פלסטיק שקוף על המגילה

72) בשערי אפרים ש"ו סנ"ח (בפתחי שערים) ר"ל שעדיף לקרוא בלא טעמים, מלהקרות לבעל קורא. גם בקיצור שו"ע סי' קמא סי"ח כתב כשערי אפרים (אבל לא מטעמי, כי אם מחמת המקריא שלא יצא יד"ח כיון שקורא מתוך החומש ולא יוכל לכוון לשמוע מהש"צ. ואולי קאי באופן שמקריא כל משך הקריאה). אבל במג"א סוסי' תרצא מוכח שעדיף להקרות. וראה גם מה שהעיר באהלים להגרי"ל דיסקין. אמנם, במג"א שם לא הכריע אם עדיף לכתוב טעמים במגילה או לקרוא ללא טעמים. וכן בקסת הסופר סכ"ח ס"ח העתיק ד' המג"א, כאילו שקולים הם (למרות מש"כ בספרו קצשו"ע כנ"ל. וכן בספרו סי' עבודת ישראל בהוספות לדה"ח כ' כבשע"א). וכן באהלים שם נ' שהבין ששקולים ויבואו כאחד.

אמנם, כיון שניקוד המגילה הוא פלוגתא דרבוותא (ראה גם עיר מבצר בפתיחה לח"ב סק"י), ובערוה"ש סי"ד כ' שעדיף לקרוא ללא טעמים, וגם מצינו בראשונים (ריטב"א מגילה יט, א. אר"ח סי"ט. תוסהרא"ש שם. ועוד) שנהגו בכלל לקרותה בלי פיסוק טעמים (וראה שו"ת בית יהודה עייאש סכ"ג, הובא בברכ"י סק"א בישוב המנהג שם. וכן נהגו בכ"מ – ראה כש"ט גאגין ח"א ע' תקלו. וראה הנסמן בפתחי תפלה ומועד שפיגל ע' 363 ואילך) כתבנו הכי. ומה גם שבשע"א השמיט כל ההיתר לכתוב במגילה, עיי"ש.

שוב נמלכתי שיל' בכוונת המג"א שבאמת עדיף לכתוב טעמים במגילה (וראה פמ"ג בא"א שם), אלא שאם אין טעמים, כלומר שלא עשו כן, מותר לקרות ללא טעמים. וכ"נ שהבין בשלחן תמיד מגילה ס"ד ס"ה. וכן בחי"א כלל קנה סי"ד. והעתיק לשונו במשנ"ב סקכ"ה. ומ"מ משנה ראשונה לא זזה ממקומה מטעמים האמורים. ועוד שיל"פ להיפך ממש שבא לחלוק ולומר שאין לכתוב טעמים כיון שאפשר לקרוא ללא טעמים. וכ"נ שהבין בערוה"ש, עיי"ש. וראה מאיר עיני סופרים סי"ב ס"ב. והבוחר יבחר.

ויסמן הנקודות וטעמים עליו⁷³. כמו כן, יכול הקורא להקשיב לקלטת עם נוסח הקריאה באוזניות, וינמך קול האוזניות (כיון שעליו להשמיע קריאתו לאזניו), ויזהר שלא יקרא שלא מתוך הכתב.

אין לחלק קריאת המגילה לכמה אנשים, שכל אחד יקרא חלק מהקריאה, אלא אם כן בעת הצורך⁷⁴.

73) וצ"ע מה עדיף, שיש שדנו בפלסטיק משום חציצה. אבל יותר נראה שאי"ב חשש, ועדיף מניקוד בתוך המגילה שפסולה לכמה דעות, אף שלהלכה כשרה בדיעבד.

74) הנה, במג"א סתרצ"ב סק"ב שאם נשתתק הקורא צריך השני להתחיל מהתחלת הקריאה, כמו בקריה"ת (סי' קמ ס"א) והפטרה (סרפ"ד ס"ה), אבל אין צריך לברך תחילה. ונתקשו הפוסקים בדבריו מכמה טעמים: שאינו דומה לקריה"ת והפטרה כיון שכל השומעים יצאו בברכה ראשונה; דמ"ש משופר ותפלה שבנשתתק א"צ השני לחזור לראש כיון שיצא בברכת הראשון (וכמפורש – לענין תפלה – בשו"ת הריב"ש ס"מ); שבירושלמי (ברכות פ"ה ה"ג. מגילה פ"ד ה"ה) מוכח שהטעם רק משום הברכה, משא"כ כשא"צ לברך אין סיבה להתחיל מראש (ובל' הר"י מלוגיל מגילה לב, א ד"ה יתחיל: שצריך לברך וכו' דאלת"ה מה הי' מועיל בחזרתו); שבקריאת המגילה יוצא מדין שומע כעונה (משא"כ בקריה"ת, את"ל הכי. ואכ"מ), וה"ז כאילו השומע קרא גם בתחילה, ומ"ל אם שמע מראשון או מאחרון (אבל ראה ב"ח סתקפ"ה ד"ה ואם); שברכה שלאחר' אינה שייכת לקריאת המגילה; שברכה שלפני' היא ברכת המצות, וא"ד לברכה"ת שהיא בגדר ברכה על התורה עצמה; שמפורש בראשונים (רא"ש מגילה פ"ג ס"ג. ראבי"ה מגילה סי' תקנ"ג. ועוד) שכ"ז רק לאחר התקנה שכל העולים מברכים תחילה וסוף, וא"כ במגילה ה"ז כלפני תקנה. ולהעיר שגם להפי' (דרישה סי' קמ סק"א. ניר לירושלמי מגילה שם. שערי תורת א"י לירושלמי ברכות שם) דמירי קודם תקנה, הא אינהו מוקמי לה בלא קרא עדיין ג' פסוקים, וא"כ ל"ש לכאן.

וגם לדעת הרמב"ם (תפלה פ"ו ה"ב) שבקריה"ת אינו מברך עוה"פ, ומ' שאינו שייך לגדר ברכה (ראה מחה"ש סתרצ"ב שם שר"ל ולייבב ד' המג"א עד"ז. וראה פמ"ג סי' קמ בא"א סק"א) – הנה, עדיין אינו מיושב כל צרכו (ראה גם דרכי החיים (להר"י מטשעהרין) דיני ברכה"ת להעולים לתורה ח"ד בפ"י חלקי בחיים סק"א – ס, ד ואילך): חדא, דלא קייל"ן כוונת', ולרוה"פ יש לברך עוה"פ, ועד כדי כך דל"ח לספק ברכות* (ולהעיר מל' הבי"ס סי' קמ ד"ה ירושלמי: ודעת כולם מסכמת שיברך תחילה וסוף. אבל בפשטות קאי רק אשלפניו), ומאיזה סיבה נחוש לדבריו כאן. ושני לו, שלפ"ז גם בשופר נימא הכי. ועוד בה שלישי', שברייב"ש מפורש שבתפלה ל"א הכי כיון שכולם יצאו בברכתו, וא"כ הה"נ במגילה. ועל ארבעה אשיבנו, והוא העיקר, שכבר האריכו בכ"מ בפ"י ד' הרמב"ם (ראה פי' ר"א מן ההר מגילה כא, ב. כס"מ שם. ב"י שם. ב"ח סי' קמ ד"ה ירושלמי. פי' הר"ד עראמה לרמב"ם שם. ביהגר"א סי' קמ. פנ"מ ליר' ברכות שם. מראה הפנים שם. ערוה"ש סי' קמ ס"ב), ובימינו מצאנו ראינו בשו"ת הרמב"ם (פריימן סמ"ז. בלאו סרצ"ה) בהסברת דעתו (ואכן, רוב האחרונים כיונו מד"ע לדבריו), שבמתחיל ממקום שהתחיל [לכא' כצ"ל ולא "שפסק" כבדפוס] הראשון ה"ז בגדר קריאה אחת, משא"כ כשהתחיל ממקום שפסק הרי כ"א קריאה לעצמה, ולא נתברכו הראשונים לאחריהם והאחרונים לא נתברכו לפנייהם. ומוכח מדבריו, דכ"ז קאי רק בקריה"ת שצ"ל ברכה לכל א' מהז' קרואים.

ובאחרונים כ' בהבנת שי' המג"א, שעכצ"ל דס"ל בשי' הרמב"ם (דלא כדברי הרמב"ם עצמו), שמדין תורת ה' תמימה (שבירושלמי שם) צ' להתחיל מתחילתו**

(ועד"ז הוא בב"ח שם. וראה הגהות חת"ס שם. וכ"מ קצת במג"א סתקפ"ה סק"ו), ושכיון שנשתתק ה"ז כקריאה בפ"ע, והו"ל הפסק בקריאתו. וראה גם שערי אמת (ליטש-ראזענבוים) פט"ז בחמדת ארי' סק"ג. ועצ"ע לפ"ז מ"ט לא יברך (וכשי' רבינו יואל בראבי"ה שם).

ואיך שיהי', רוב הפוסקים חולקים על המג"א (ראה שו"ת החכ"צ, נדפס בדברי רב משלם לבנו ס"ד, ובשו"ת חכ"צ מהדו"ח בח"ב (בתוס"ח) סנ"ח. שבו"י ח"א סמ"ב. א"ר על אתר סק"ג. מקום שמואל סמ"ב (הובא בעיקרי הד"ט פורים סי"א). סידור יעב"ץ במקומו. הגהות כתר כהונה (בס' זר השולחן) נזירות שמשון דגו"מ ורעק"א על אתר. שע"א ש"י סעי' ס (ובפתחי שערים). שע"ת סק"א. חיי"א כלל קנה סכ"ו. שירי קרבן לירו' מגילה שם (הובא בהגהות מהר"ם באנעט ודע"ת כאן). הגהות האדר"ת (נד' במשלחן מלכים חו ב ע' כב). פני אפרים בומבאך. ועוד). וכן עולה מקושיית הפמ"ג ס' קמ בא"א סק"א). וכן הכריעו גדולי האחרונים – ראה ערוה"ש ס"ו. משנ"ב סק"ב. כה"ח סקי"א-ב. ברכת הבית שנה"ס ס"ב. באר יעקב סק"ב. ועוד ועוד. והעיקר שבדורנו נתברר שכן מפורש בד' הראשונים כמלאכים – ה"ה בס' הפרדס ש"ט פי"ד ובתרומת הפרדס שם. וכ"מ להדיא בראבי"ה מגילה סתקנ"ג (ועיי"ש סתקע"ב). ולהעיר שגם בהגהות חת"ס שיישב ד' המג"א כ' להחמיר כוונת' רק בדליכא טירחא יתירה.

ובאחרונים כ' כמה טעמים שלא להחמיר לכתחילה כמג"א, הן מצד טירחא דצבורא (שבו"י שם. ועיי"ש בשע"ת), או חשש ברכה לבטלה בקריאת הראשון (שע"א בפת"ש שם).

וגם לד' המג"א, עדיין יד הדוחה נטוי' לחלק שכ"ז רק בנשתתק, ולא בכה"ג שמלכתחילה כיוונו להתחלק ביניהם. ואכן, מצינו שיש שכתבו ליישב ד' מג"א באופנים שונים. ולפ"ד, אי"ז שייך כ"א בנשתתק (אהלים למהר"ל דיסקין), או במקום שהשני לא הי' שם מתחילת הקריאה (עזרת ישראל זיטמאן על אתר. וצ"ע בל' המג"א). וא"כ ל"ש לנדוד'.

אמנם, בשפ"א (מגילה כא, א ד"ה במשנה קראוה) נ' דס"ל שלמג"א גם חלוקת הקריאה לכמה בנ"א בכלל. ועיי"ש שכיון שהסכימו אחרונים דלא כמג"א, ש"ד. איברא, שבשו"ת הריב"ש שם כ' שאין לקרוא הפטרה ע"י שנים משום כבוד התורה שצ" לקרוא בתורה תחילה, ומ' הא לא"ה ש"ד. אמנם בסו"ד מוכח שקריאת הפטרה ע"י שנים דמיא לנשתתק, ואדרבה – כש"כ הוא. וכבר העיר מזה במאמ"ר סתרצ"ב סק"א. ואכן כת"ש שלא לחלק קריאת המגילה לכמה בנ"א מה"ט. ומ"מ, יש דברים בגו, שבב"י (סרפ"ד ד"ה וכתב עוד) השמיט סו"ד הריב"ש, והביא רק הטעם משום כבוד התורה. וגם הרמ"א ס"ה כ' שלא יקרא הפטרה ע"י שנים משום תרי קלי. וכ"ה בשו"ע אדה"ז סי"א. ומ' שבחלוקה לשנים לית לן בה (ראה עט"ז לשם). והרי אנו קייל"ן (רמ"א שם ס"ד. שו"ע אדה"ז שם ס"ט) שאפי' בעלי' לתורה ע"י אחד וקריאת הפטרה ע"י אחר מותר מעיקר הדין (וכן ברכת הפטרה ע"י אחר), ורק שלכתחילה אין לעשות כן (לחוש לד' החולקים. והריב"ש לשיטת' החמיר בזה – בסשכ"ו. וראה אצלנו במקורות ועיונים להל' יומית אות שטו באורך). וא"כ כש"כ במגילה דקייל"ן (רמ"א סתרצ"ב ס"א) שמותר לא' לברך ולאחר לקרוא.

ולכאז' קצת ראי' לחלק בדעת המג"א בין נשתתק לחלוקת הקריאה מראש, שהרי לסברת המג"א שבנשתתק ה"ז הפסק, צ"ב מ"ט בשח באמצע הקריאה אינו הפסק לחזור לראש (וכסברת רבינו יואל בראבי"ה שם להשוות הנדונים). ועכצ"ל ולחלק שבנשתתק אזל לה מעשה ראשון לגמרי (ראה עד"ז בט"ז סי' קמ סק"ג), כיון שא"ר להמשיך בקריאה, אבל בשח באמצע יכול להמשיך. וכש"כ בכינונו מראש להתחלק. ורא' אלימאתא לסברא זו, דהא נהוג עלמא שבשלא שמעו חלק מקריאת הקורא, שקורא לעצמו מה שלא שמע מתוך מגילה כשירה (או חומש, באם הוא פחות מחציל'), הרי שאף שה"ז קריאה בפ"ע, ובתרי גברי, לא החמירו עליו לחזור לראש.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | לא

ובשלמא בקורא פחות מחצי' שי"ל שאי"ז בגדר "ספר", ולא חל עלי' גדר תורת השם תמימה לחייבו לחזור לראש. אבל לא אישתמיט בשום מקום לחלק בין קורא פחות מחצי' ליותר בענין זה. ואת"ל שהמג"א חולק גם בזה, עכצ"ל דנהיג עלמא דלא כוותי'. ועדיין מקום לחלק בחילוקא דרבנן, דקה מן הדקה, דשאני נשתתק או חלוקת הקריאה מראש אף שראוי עדיין לקרוא, דאזל לה לגמרי מעשה הראשון, משא"כ בשח הקורא או כשהשומע קורא ג"כ תוך כדי קריאת הקורא. ולמעשה, ידוע שבכמה חצרות החסידים נהגו כך גם לכתחילה. (וראה בשם חכמי הזמן בשו"ת וישמע משה (פריד) ח"א סי' קעא. שו"ת רבבות אפרים ח"ז סר"ט. עמק יהושע ח"ד סי"ג). וראה מאמ"ר שכן המנהג פשוט במדינות אלו (אף שסיים עלה שאינו נכון למעשה).

ומ"מ כתבנו להחמיר כשאין הכרח, כיון שכתבו כמה אחרונים להחמיר כמג"א כשאין טירחא. (ולהעיר משו"ת ר' אליהו גוטמאכער ס"י ד"ה ולענ"ד. אבל שם הוא אגב גררא, ואין הכרח בדעתו היאך ס"ל). ועוד שבשפ"א (שם) ר"ל שאי"ז לכתחילה, אף שכותב שלא מצינו בפי' איסור, ומספק"ל בד"ז.

ועוד ועיקר, שגם בתק"ש קייל"ן שכל המתחיל אומרים לו גמור ואין לחלק התקיעות לב' בנ"א (ראה רמ"א סתקפ"ה ס"ד. סתקצ"ב ס"ד. וראה השקו"ט והנסמן בחי' הגר"י פערלא לסהמ"צ לרס"ג עשין ד ד"ה ועפ"ז נראה – עט, ג). והרי הפוסקים דימו הפסק בקריאת המגילה לשופר. (וכדוגמתו מצינו בברכות מב, ב. וראה רמ"א סתקפ"א ס"א ובמג"א שם סק"ז).

ועכ"ז, בשעה"ד שכדיעבד דמיא, ובמקום צורך גדול (וה"ז כמקום טירחא שהקלו הפוסקים בנשתתק), המיקל לא הפסיד. ובפרט באופן שבאם לא יחלקו לב' בנ"א יקרא הראשון ללא נגינות וטעמים. וגם בתקיעות מצינו שהמנהג לחלק (מג"א סתקצ"ב סק"ז. ולהעיר ממקו"ח סי' קלב ס"א ד"ה הורה), ואף גם בין הסדרים (ט"ז סתקפ"ה סק"ו). ואיכא בזה גם משום ברוב עם (ראה מרדכי מגילה סתתל"ג, והובא בשו"ע ורמ"א או"ח סי' קמז ס"ב. ועי' בביהגר"א שם. שו"ת הרמ"א סע"ו. מג"א סתקצ"ב שם. מג"א סתרע"א סקי"א. וראה שו"ת ר"מ פרויניציאלו סי"ט. בנין שלמה סל"ז. ואכ"מ).

* ולהעיר שבפמ"ג סתר משנתו, שבנוגע לקריה"ת כ' (סי' קמ בא"א סק"ג) דלדידן השני מברך לפני', ול"ח לדעת הרמב"ם, משא"כ בהפטרה כ' (סרפ"ד בא"א סק"ד סק"ט) דסב"ל. וכן במשנ"ב נגזר אחריו (ראה סי' קמ סק"ד. סרפ"ד סק"ט). וראה ישועו"י סק"ב. ואישתמיטתי' לדבריו בשו"ת אבני לוי אלמוג ח"א סי"ז. ובשו"ע אדה"ז סרפ"ד סתם הדברים, אלא שמדבריו מ' דשוו הפטרה וקריה"ת אהדדי. וראה כה"ח סי' קמ סק"ה. סרפ"ד סקכ"ה.

** ותלוי בהבנת ד' היר' בגדר תורת ה' תמימה, שי"ל בכמה אנפי: שמה"ט צריך לחזור לראש, וכיון שכן צ' לברך ג"כ [אלא שלהרמב"ם חוזר לראש משום תמימות, וא"צ לברך]. או"י להיפך, שמכיון שצריך לברך מדין תמימות לכן חוזר לראש. ובאו"א י"ל, שהם ב' דינים שונים – שחוזר לראש משום תמימות, וגם מברך כיון שלא יצא בברכת הראשון (ראה מג"א סתקפ"ה סק"ו וסק"ז. הגהות רעק"א שם. פמ"ג סי' קמ בא"א סק"א).

ובפרטיות יותר, שבדין חיוב ברכה גופא (מחמת תמימות) י"ל בשתיים: שמדין תמימות ילפינן שכל חלקי הקריאה צ"ל תמימות בזה שכולם מתברכים, ולא סגי בזה שרק חלקם נתברכו שא"כ חסר בתמימות (ראה פנ"מ שם). או שיש חיוב לקרוא תורה תמימה, ולא רק ג' פסוקים, ורק כשמברך על כל חלק בתחילה וסוף יצא מגדר פרוסה וה"ז תמימה, כיון שמעוטרת בתחילתה וסופה בברכות (ראה הגהות חת"ס שם. וכ"מ בק"נ מגילה פ"ג ס"ג ס"ק ס). ויל"ע במשמעות אדה"ז בקו"א סקס"ג סק"ה כמאן ס"ל. וצ"ע בפמ"ג סתקפ"ה בא"א סק"ו שהבין שמה

סתם ידים עסקניות הן ולכן יש להחמיר ליטול ידיו לפני שנוגע במגילה.

הנוגע באמצע סעודה במגילת אסתר (או בתפילין וספר תורה) אינו צריך ליטול ידיו לסעודה עוד פעם.

אסור לדבר בשעת קריאת המגילה, החל מהברכה הראשונה שלפניה ועד לברכה שאחריה. בדיעבד, אם הקורא דיבר אין השיחה הפסק ואינו צריך לחזור. אבל השומע שדיבר, כיון שבעודו מדבר לא ישמע מה שהקורא קורא, ואם כן לא שמעה כולה, לא יצא ידי חובתו.

מי שיש לו מגילה כשרה והוא בקי לקרוא כדבעי, יכול לקרוא מתוכה, ביחד עם הקורא, וצריך שישמיע לאזניו, אבל בשקט, באופן שלא יפריע לאחרים.

מגילת אסתר כשרה בדיעבד גם אם חסרות בה תיבות או פסוקים, ובלבד שהחסרון הוא עד חציה⁷⁵. אם חסרה המגילה בתחילתה, בסופה או ענין שלם אפילו באמצעה – פסולה, אפילו החסרון הוא במיעוטה. [אלא שאין לקרוא לקרוא בעל־פה כשמוציא

שפסוקים ראשונים לא נתברכו לאחריהם הו"ע בפ"ע, ול"ש לדרשה דתורת ה' תמימה. ועייג"כ בלבושי שרד שם.

וע"פ דא"ח – להעיר מאוה"ת דרושים לשבועות ד"ה תורת ה' תמימה סי"ג (במדבר ח"א ע' קכח). רשימות הצ"צ לתהלים (יהל אור) יט, ח (סק"א).

75) בשערי אפרים ש"ו סנ"ט ובפת"ש שם מחדש, שאף שיוצא בדיעבד בהשמיט הסופר תיבות עד חצי, מ"מ הקורא ביחיד אינו מברך כשאנינה כתובה כדינה. והובא בסידור דה"ח דיני קריאת המגילה ס"ב (ואינו מדברי המחבר, ונוסף ע"י בעל קיצור שו"ע). ואף שרב גוברי' דהשע"א, מ"מ שתיקת וסתימת כל הפוסקים משמע שלא כדבריו. וכבר העיר בזה בהליכות שלמה מועדים פי"ט ובהערה 3 שם. וראה גם ברכת הבית שנ"ה בשערי בינה סקי"ב שיכול לברך עלי'. וגם מסברא צ"ב, שכיון שקריאתו כשירה מדוע לא יברך. ומדברי שע"א משמע קצת, שהבין שבאמת המגילה פסולה, וקריאתו היא רק לפרסומי ניסא (וכ"ה בצפע"נ מגילה פ"א ה"ג. ס"ת פ"י ה"א). אבל בראשונים כתבו הטעם, שכיון שנקראת אגרת אין מדקדיקין בה לפוסלה בכך (ראה ר"ן מגילה ה, ב בדפי הרי"ף ד"ה ת"ר. וכ"ה בלבוש סת"ר צ"ס"ג והו"ד בכה"ח סקי"ט. וראה גם שו"ת הרשב"א ח"א סתרי"א. מאירי מגילה יח, ב. ובחי' הרמב"ן מגילה יז, א ד"ה הא דתנן, והובא בר"ן שם: דכיון דפסול דמקצת היא כשרה כאגרת, שאילו בס"ת שהשמיט בה אות אחת פסול, אלא קל הוא שהקלו במגילה משום אגרת. גם ברמב"ם מגילה פ"ג ה"ה משמע שהוא דין בגוף כתיבת המגילה שהמגילה כשירה בכה"ג). אמנם, מלשון הרמב"ן (שם לפנ"ז) ש"בדברים שחוץ לגופי' לגמרי כגון קריאה שלה שדינה בהם כדין אגרת, וכן ממש"כ (בהמשך) "בשאר טעויות כגון השמטה ושינוי לשון פסולה דבעינן ככתבם ולשונם אלא שאם היו הטעויות בכתיבה וקראן על פה יצא", איכא למשמע, שבאמת המגילה פסולה, והוא רק דין בהקריאה. (וראה כע"ז בפ"י ר"א מן ההר מגילה יט, ב ד"ה ומחו, לגבי מגילה התפורה בחוטי פשתן, ד"איכא מ"ד דאע"פ שהמגילה פסולה יצא ידי קריאה". וכ"מ עד"ז בפנ"י מגילה יט, ב – בענינו. ולהעיר מחי' רי"ז הלוי מגילה פ"ב). ומ"מ, עדיין לא העלינו ארוכה, מדוע לא יברך על מצות קריאה לחוד.

אחרים, ויקרא מתוך חומש. מותר לקרוא בעל-פה רק תיבה אחת שאין לה משמעות כלל אלא אם נצרף אותה לתיבה אחרת].

צריך לוודא שקורא מתוך הכתב⁷⁶. בדיעבד, אם קרא מיעוטה בעל-פה יצא.

באם עוקב אחר הקריאה ממגילה מודפסת (בחומש וכיו"ב) אין לו לקרוא ביחד עם הקורא, אלא אם החסיר כמה מילים⁷⁷,

76) ונחלקו הפוסקים בגדר קריאה מתוך הכתב, כשמעיין בחומש לפני קריאת הפסוק במגילה, או כשמעיין במגילה וקורא תיבה או שורה הבאה. ויש שדנו בהנ"ל בנוגע לקריה"ת – ראה שו"ת הרדב"ז ח"ג סתר"ה. התעוררות תשובה סתפ"ה, ע"פ שו"ת רעק"א ח"א ס"ל. א"א מבוטשאטש סי' קמב ס"ב. משנ"ב סתר"צ סק"ל. וראה שו"ת אגרות משה או"ח ח"ח ס"ג סי' יט. הליכות שלמה תפילה פי"ב סי"ח. שו"ת משנה הלכות ח"ז סי' יט.

[ובפשטות, אף שמקילים במגילת אסתר לפי שנקראת אגרת (וראה בהערה הקודמת), הרי לאידך קריאת המגילה מתוך הכתב במגילה חמירא טפי, שבקריה"ת היא רק מדין א"א רשאי לאומרם בע"פ, משא"כ במגילה שצ"ל זכירה "בספר" – ראה פיה"מ מגילה רפ"ב. ידאים סרס"ח. סמ"ג הל' מגילה. לבוש סתר"צ ס"ג. אבל ראה פי' ריבב"ן מגילה יז, א ד"ה קראה. וראה לקו"ש חט"ז ע' 352 ושם הערות 5-6. שם ע' 357 הע' 42. חכ"ו ע' 223 ואילך. וראה כרם מנחם לידידנו הר"מ שי' והבה ח"א סי"א סק"ה. וש"נ. כן להעיר מפי' המכתם מגילה יז, א ד"ה קראה, שבקראה ע"פ לא יצא, שיותר נראה סיפור מעשה הנס כשקוראין אותה אגרת. ולכא' גם בזה קולא וחומרא. ולהעיר מקונטרס חנוכה ומגילה טורצין ס"ד בהגה – ע' יד (השני) בשם הגרי". ושו"ר שקו"ט עד"ז בשפתי יצחק מגילה סל"ה].

כמו"כ שקו"ט בקורא מתוך הכתב, אבל לא במקומו, והיינו שקרא אותו פסוק (כגון "וידבר ה' אל משה לאמר") במקום אחר בס"ת (ראה שו"ת הר צבי ח"א סס"ו). הליכות שלמה חנוכה פי"ז ס"ח. וישמע משה סנ"א). ונפק"מ טובא במגילה, לגבי קריאת מלת "ואת" שבעשרת בני המן. ויש לדון בזה גם משום קראה למפרע דשייך רק במגילה, ראה גם להלן הערה 77.

77) פחות מחצי המגילה, כנ"ל.

ואם החסיר השומע בתחילתה או בסופה או ענין שלם – ראה בבה"ל סתר"צ ס"ג ד"ה דוקא. שו"ת עמק התשובה ח"ג סס"ב.

ועשרת בני המן י"א שה"ה כענין שלם – ראה שו"ת שבה"ל ח"ג ספ"ח. ח"ז סק"ט (בישוב קושיית הפמ"ג. והביא כן מכה"ח סתר"צ סקכ"ג בשם פתחי עולם שם סק"ו. ושם הוא מס' האשכול – עייג"כ בנחל אשכול הל' ס"ת סט"ו). וכבר קדמו בשו"ת תשורת שי ח"א סע"ט. חסל"א מהדו"ק או"ח סס"ז. אבל ראה שו"ת שנות חיים הל' סת"ם סנ"ב.

ועפ"ז נראה דעדיף לקרותם שלא בנשימה אחת מלקרות כל הענין בע"פ (לדעת הבגדי ישע או"ח סתר"צ ס"ד. וכש"כ בהשומע מן הקורא, ע"פ עמק התשובה הנ"ל). אבל, להעיר משו"ת קנה בשם ח"ד סל"ז.

ואף גם כשיקרא רק חלק בע"פ – ראה שו"ת שבה"ל ח"ז שם, שאפי' השמיט חלק מעשרת בני המן מעכב. [אלא שכמ"פ רגיל שהקורא משמיט רק מלקרוא מלת "ואת" מתוך הכתב. ואף גם זאת, שרגיל הדבר, שקורא מתוך הכתב אבל לא במקום שצריך לקרוא כעת – ראה לעיל הערה 76. וראה כה"ח סתר"צ סקצ"ז. ויש שדנו בזה גם מדין קראה למפרע (ראה שלמי תודה פורים סי"ז סק"ג. ויאר לנו ופורים סתר"צ ס"ג סק"ז ע' כא). קובץ והאר עינינו ע' 54]. והוא מחודש. וראה גם בהערה

שיכול להשלימם בקריאה מהנדפס – בלחש אבל באופן שישמיע לאזניו (ולא רק בחיתוך שפתיים. וכשאינו מסוגל לשמוע מחמת הרעש דינו כלא השמיע לאזניו) – וימשיך לקרוא עד שישגי את הקורא, ואז ימשיך לשמוע. (אבל אין להשלים מה שהחסיר תוך כדי שמיעת המשך הקריאה מהקורא, שה"ז כקורא למפרע, ואם קרא למפרע רק תיבה אחת לא יצא⁷⁸. ואם ירצה בדוקא, יכול גם לקרוא כל המגילה מלה במלה עם הקורא מתוך החומש ולהתנות שבאם אינו שומע מלה מסויימת מהקורא יוצא ידי חובתו במלה הנ"ל בקריאה שלו). ועדיף שישלים את שהחסיר בשמיעתו בקריאה מתוך מגילה כשרה, ועל כן ראוי ונכון שתהא לפני כל א' מגילה כשרה.

חייבים לשמוע כל מילה מקריאת המגילה, מתחילתה ועד סופה, לפי הסדר. מי שלא שמע אפילו מילה אחת – לא יצא. אבל אם שמע ולא כיון בכל מילה יצא, ואם היה לבו פונה ומחשב דברים אחרים לא יצא. ולכן נכון לעקוב אחרי הקורא מתוך מגילה כשרה, או לפחות עם מגילה מודפסת.

אם החסיר אות מחמת הרעש או שהקורא הבליעה בקריאתו, אם יש לזה משמעות אחרת, כגון שהחסיר מ"ם של תיבת לאביונים (שמשמעו: "לאביון שלי") לא יצא. אבל כל שאינה משנה המשמעות, שהענין מובן מתוכנו, כגון שלא שמע נו"ן של תיבת המן, יצא בדיעבד⁷⁹. ויש מחמירים גם בזה.

הנ"ל, כשקורא תוך כדי דיבור אחרי שראה את התיבה בתוך הכתב, וכעת מסתכל בתיבה הבאה, אם נחשב מתוך הכתב].

וגם את"ל שיוצא בדיעבד, עדיף להחמיר בדין קריאה מתוך הכתב, שהיא בגוף הקריאה. וגם שעובר על איסור אמירת דברים שבכתב בע"פ (ובפרט, את"ל שבקראה ע"פ עד רובה יצא רק מחמת גדר קריאה משום פרסו"ג, ולא מצות קריאה מתוך הספר, ראה עד"ז בהערה הקודמת 75 לענין השמיט הסופר אותיות. ואכ"מ). ושו"ר שכ"כ כמה מאחרוני זמנינו.

ולכאורה כדאי שהמתקשה לקרוא גם מתוך הכתב וגם בנשימה אחת, יקרא ב"פ, פעם מתוך הכתב ופעם בנשימה אחת, ולפמש"כ בא"ר סק"א שלכתחילה כשלא קרא בנשימה אחת טוב לחזור ולקרוא בנשימה אחת, ובפרט שלכמה דעות לא יצא כשהפסיק ביניהם, אף דלא קייל"ן הכי. וסמך לדבר מהמנהג שהקהל אומרים בנשימה אחת שלא מתוך הכתב ואח"כ חוזר הקורא וקורא מהכתב.

(78) ושקו"ט באחרונים בקורא לעצמו ושומע בבת אחת המשך הקריאה, אם בבת אחת הוא בגדר קריאה למפרע. ואכ"מ.

(79) ראה תוד"ה רגל"ע ע"ז כב, ב. נו"כ הטושו"ע או"ח רס"י קמב (בקורא לאהרן הרן). שו"ת מהרי"ט אה"ע סט"ז. וראה ערוה"ש או"ח סס"ס ס"א וס"ב. דברי מלכיאל ח"ה סוסי"כ. (ולהעיר משו"ע אדה"ז סי' קכח סמ"ח במוסגר שאם רוב בני העיר קוראים כך ה"ז בכלל משמעות הענין). משנ"ב סתר"צ בבה"ל ס"י ד"ה אין מדקדקין. בנתיבות ההלכה פורים ע' רלז. ועוד.

ארבעת הפסוקים של גאולה שאף השומעים אומרים אותם בקול (לפני שיקראם בעל הקריאה) הן: "איש יהודי וגו'". "ומרדכי יצא וגו'". "ליהודים היתה וגו'". "כי מרדכי היהודי וגו'", ומזדרזים לסיימם טרם שיקראם בעל הקריאה.

עשרת בני המן נקראים אף הם בקול ע"י הציבור ובנשימה אחת, החל מהמלים "חמש מאות איש" ועד "עשרת".

במנהגי חב"ד לפורים כתוב שמכים "המן" איזה פעמים במשך הקריאה (במקום שנזכר באיזה תואר: "האגני", "הרע" וכיו"ב). וימתין הקורא מלקרוא עד שיגמרו הקהל להרעיש.

ונשמרתם מאד לנפשותיכם: משחקים מסוכנים כמו פיקות ונפצים עלולים לגרום לנזקים חמורים. אין לשמור פיקות וקפצונים בכיס מחשש להתפוצצות, ואין "לירות" אותם בקירבת האוזניים והעיניים.

מנענעים את המגילה באמירת "האגרת הזאת", "אגרת הפורים הזאת השנית".

ברכת "הרב את ריבנו" (שאחר קריאת המגילה) נאמרת רק כשהקריאה הייתה בציבור, אבל לא ביחיד⁸⁰.
מברך ואח"כ כורך את המגילה⁸¹.

גברים המסופקים⁸² אם חיסרו מלשמוע מלה בקריאת המגילה

(80) כך פסק אדה"ז בסידורו. וב"מנהגי האדמו"ר" – "מובן שאין זה הוראה לרבים" – שמברך גם ביחיד. וראה לקו"ש חל"א ע' 279. ולהעיר משיחת ש"פ תולדות תשמ"ח ע"ד מנהגים שנתגלו רק ליחידי סגולה, להיותם ענינים השייכים להם. ונחלקו אחרונים, בקרא ביחיד וכינס עשרה עבור הברכה – ראה שו"ת פאר עין חיים סל"ה. משיב שלום פייגנבוים סי' קכז. הליכות שלמה פי"ט ס"ו. ולכא' ה"ה כשכבר יצאו יד"ח. ובהליכות שלמה שם בארוחות הלכה בהע' 18 החמיר טפי, שגם אם א' מהעשרה כבר שמע קריאת המגילה לפני"ז אינו מצטרף. ביצאו מקצתם – לכא' יש להחמיר שלא לברך, לפמ"ש"כ בר"ן וריטב"א מגילה כא, ב שהיא ברכה בפ"ע על הנס, ודלא כטור סתרצ"ב. וכ"ה במג"א סתרצ"ב סקי"ט. וראה משנ"ב סתרצ"ב סק"ט ובשעה"צ סקי"ב. ערוה"ש שם ס"ה. וסב"ל. ובנשים – ראה משחא דרבנות או"ח סתרצ"ב סי"ח (בסוה"ס). שלמת חיים סי' קא. מקראי קודש סל"ה. הליכות שלמה פכ"ג ס"ג. יבי"א ח"א סמ"ד. ח"ח סנ"ו. חזו"ע פורים ע' צא. צי"א ח"ג סע"ג. אשרי האיש פמ"ג סל"ב. אול"צ פנ"ד ס"ג. פורים המשולש פב הע' טז. תהלה ליונה ע' תקנד. ברכת יהודה ח"ו סל"ח סק"ז. והמיקל יש לו על מי לסמוך. ונת' אצלנו בשו"ת באתרא דרב סי' ג'שכג, קחנו משם. (81) וראה שיחת פורים תשט"ז. וכמ"פ ראינו מעשה רב להתחיל בכריכת המגילה קודם הברכה ולסיים אח"כ.

(82) בספק שאינו שקול, י"ל שחזקתו ששמע. בספק אם טעה הקורא (בטעות שמשנה המשמעות), יש מקום להקל. ובקריאת היום, נכון להחמיר, ומי שברור אצלו שהקורא לא טעה, אף שאחרים מכחישים אותו, ודאי פטור מלשמוע עוד הפעם.

ביום, חייבים לחזור ולשמוע משם ואילך (ללא ברכה), ואם היא מלה שאינה מפסידה הקריאה, כלומר שאינה משנה משמעות הענין, יש מקום להקל. ובקריאת הלילה, בכל אופן יש להקל. בנשים, יש להקל גם כן אפילו בקריאת היום.

השואל מגילה מחבירו רשאי להניח לאחר לקרוא בו ברשותו, ואינו חושש שמא אין רצונם של הבעלים שיהיה פקדונם ביד אחר, כיון שעדיין הוא בביתו וברשותו, וגם אין לחוש כלל שמא המשאיל אינו רוצה להשאיל ולעשות חסד אלא לזה ולא לזה, שכיון שאנו רואים שעשה חסד בממונו והשאיל לזה, מן הסתם אינו מקפיד בחסד זה שעשה גם על אחר. ובלבד שיקרא יחידי ולא עם אחר, אפילו עם השואל, כי לא השאיל אלא לאחד ולא לשנים, ואין לנו לעשות חסד בממונו שלא מדעתו, אפילו כל שהוא, יותר ממה שראינו בעינינו שכבר עשה מדעתו⁸³.

הלכתא למשיחא: "כל ספרי הנביאים וכל הכתובים עתידין ליבטל לימות המשיח חוץ ממגילת אסתר, והרי היא קיימת כחמשה חומשי תורה וכהלכות של תורה שבעל פה, שאינן בטלין לעולם"⁸⁴.

ב. אמירת "ועל הנסים"

אומרים "ועל הנסים" בתפילת העמידה ובברכת־המזון, הן בליל פורים והן ביום, כדי להודות לה' על הנסים.

בתפילת העמידה אומרים זאת בברכת "מודים". דין השוכח, ראה בהערה⁸⁵.

ובנשים, אולי יש לצרף בתור סניף מש"כ בלקט יושר ע' 156 שא"צ לשמוע חיתוך האותיות, שמצותן רק בשמיעה. [ולהעיר מראבי"ה סתקס"ט: מידי דהוה אנשים וע"ה ומסקינן אלא פרסומי ניסא פי' שיודע לשאול ומפרסמין להם הנס. ויל"ד. וראה מוע"ז ח"ב סי' קע (אמנם הוא ר"ל שלפ"ז גם הקורא א"צ לקרוא כדבעי. וראה צביון העמודים על הסמ"ק סי' קמח סק"ח שדחה דבריו. ולהעיר, מריטב"א מגילה ד, א, שבקריאת הלילה בני הכפרים קורין כאו"א כפי מה שיודע. ובדרך רמז, ילה"ע מממש"כ הר"ן (מגילה ד, א בדפי הרי"ף) שמה"ט תיקנו הברכה על מקרא מגילה, ולא לשמוע כבשופר, שבמגילה יש פיסוק אותיות שצריך לשמוע. וראה שלמי המועדים מורגנשטרן ע' קלה, שר"ל עפ"ד שו"ת מרחשת ח"א סכ"ב שבנשים א"צ לקרוא מתוך הספר. והדברים מחודשים). אבל מסתימת הפוסקים נראה שלא חילקו בכך. וגם בלקט יושר גופי' כתב כן (לעיל ע' 155 – בסימני הדרשה) רק בדא"פ. וראה גם ישועו"י סתרפ"ט סק"ג. ולהעיר גם מפמ"ג סתרפ"ט בא"א סק"א. משנ"ב שם סק"א. כה"ח סק"ג. ובלא"ה, י"א שחייבות בקריאה. וראה בארוכה שפתי יצחק מגילה ס"ט].

83) ע"פ שו"ע אדה"ז שאלה ושכירות ס"ד. אבל מסתבר שאם השואל אווז בעצמו במגילה, והשני רק מסתכל בה, אין חשש.

84) רמב"ם סוף הלכות מגילה. ומקורו – ראה בלקו"ש חכ"ו ע' 222. ונת' שם ע' 226 ואילך.

85) שכח לומר ועל הניסים בתפילה ונזכר לפני שאמר את השם בברכת הטוב שמך

אין לדלג לכתחילה ועל הנסים כדי שיוכל לענות קדושה ומודים. אומרים בברכת המזון, בברכת הארץ ("נודה לך") ועל הנסים. דין השוכח, ראה בהערה⁸⁶.

י"א שצריך לומר "מגדול" בסיום ברכת המזון בחנוכה ובפורים, אך "מעשה רב"⁸⁷ לומר "מגדיל" בחנוכה, ולכאורה כן הוא גם בפורים. בנוגע לברכת שעשה ניסים ושהחיינו על עיצומו של יום – ראה בהערה⁸⁸.

– חוזר ומתחיל ועל הניסים. (וראה בנספח שבסוף החוברת דאשתקד בארוכה). אבל אם לא נזכר עד לאחר שאמר את השם אינו חוזר (יש אומרים שיאמר לפניו יהיו לרצון השני: "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי ואסתר וכו'").

טעה ואמר "בימי מתתיהו וכו'", אם נזכר לפני שאמר "שמונת ימי חנוכה אלו", חוזר ואומר "בימי מרדכי וכו'", וגומר תפלתו. ואם כבר אמר תיבות הנ"ל, אף שחוזר ואומר "בימי מרדכי וכו'", וגומר תפלתו, מ"מ אח"כ מתפלל עוד הפעם תפלת נדבה, כיון שאמר שקר גמור בתפלתו (וע"פ אג"ק חט"ז ע' ב, וכפס"ד קצוה"ש סכ"א בבדה"ש סק"ח וסק"ט בדעת אדה"ז (סי' קח סי"ח). אבל אמירתו "בימי מתתיהו וכו'" אינו בגדר שקר. ולהעיר ממג"א סתרצ"ג סק"א שאמירת על הנסים בשאר ימים, ה"ה כמאורע שלא בזמנו. וכ"ה בדה"ח סל"ג סק"צ שהוא שקר גמור. אבל ראה דמשק אליעזר לנדא סוסי' קח. ומ"מ, יש לחלק, שבשאר ימות השנה ל"ש לומר "עה"נ כו' שעשית כו' בזה"ז", משא"כ בפורים. ומש"א בימי מתתיהו – הו"ע בפ"ע. אבל במקו"ח סי' קח סוס"ק יב נראה דס"ל שאמירת עה"נ שלא בזמנו אינו שקר (ואולי מיירי רק כשהקדים יום א', דשייך שפיר לומר "בזה"ז"), ועכ"ז נשאר בצ"ע אם מחזירין כשהחליף מפורים לחנוכה. וראה שו"ת שלמת חיים (מהדורת תשנ"ה) סי' שצא). ואם כבר אמר שם השם שבחתימת הברכה, גומר תפלתו כרגיל, ומתפלל עוד הפעם תפלת נדבה.

אמר ועל הנסים וטעה והמשיך כנוסח ברכת המזון ואמר "ועל הכל", אם נזכר לפני שאמר "ואכלת ושבעת גו'", יחזור ויאמר "ועל כולם יתברך". אבל אם כבר אמר "ואכלת גו'" דינו כשח באמצע התפלה שחוזר ל"רצה". ואם נזכר אחרי שאמר "יהיו לרצון" השני, חוזר לראש התפלה.

86) אם שכח לומר ועל הניסים ונזכר לפני שאמר את השם בחתימת ברכת על הארץ ועל המזון, חוזר ומתחיל ועל הניסים (וראה בנספח שבסוף החוברת בארוכה). אך אם נזכר לאחר שאמר את השם אינו חוזר שהזכרת פורים אינה חובה כלל בברכת המזון. ומכל מקום יכול לומר בתוך הרחמן, שכשגיע אצל הרחמן (הוא יזכנו), יאמר "הרחמן הוא יעשה לנו נסים כמו שעשה לאבותינו בימים ההם בזמן הזה בימי מרדכי וכו'". וכן יש לנהוג.

טעה ואמר "בימי מתתיהו וכו'", אם נזכר לפני השם שבחתימת הברכה חוזר לתחילת הברכה. ואם כבר אמר שם השם שבחתימת הברכה, אינו חוזר.

אמר ועל הנסים וטעה והמשיך כנוסח התפלה ואמר "ועל כולם יתברך", יחזור ויאמר "ועל הכל" (כבשח באמצע ברכת המזון שחוזר למקום שפסק. ועד"ז כתב בקצוה"ש סמ"ז סקכ"ה מטעם אחר, עיי"ש). ואם נזכר אחר שאמר שם השם בחתימת הברכה ועדיין לא אמר "הטוב שמך", מסיים "למדני חקיד" וחוזר ל"ועל הכל". ואם סיים ואמר "על הארץ ועל המזון" יצא.

87) בהתוועדות קודש זאת חנוכה ה'תשל"ח.

88) ראה מאירי מגילה ד, א. מג"א סתרצ"ב סק"א ובלבו"ש לשם. מו"ק שם. בה"ל שם ס"א ד"ה ושהחיינו. לקו"ש חי"א ע' 346. סה"ש תשמ"ט ח"ב ע' 738 ואילך.

ג. מתנות לאביונים

כל אחד ואחת, כולל קטנים מגיל חינוך (ואפילו ספק אם הגיעו לחינוך), וגם מי שהוא עני בעצמו, חייב לתת ביום הפורים (ולא בליל פורים או במוצאו) לפחות לשני עניים כסף או שווה כסף, לכל אחד לכל הפחות בשווי פרוטה, לערך 5 סנט לכל עני⁸⁹. כמובן שזהו השיעור המינימלי, אך נכון וראוי להרבות במתנות לאביונים. וראוי ליתן למה שיותר עניים⁹⁰.

מי שאינו מוצא עני יכול לייחד בפורים את הכסף על מנת לתתו אחר כך, או לתת לגבאי צדקה.

יש שכתב לדקדק לשלוח לעניים מרודים ומופלגים הנקראים אביונים⁹¹. ולמעשה, כתבו הפוסקים שכל מי שהוא בגדר "עני" בכלל. והיינו, מי שאין לו כדי פרנסתו ופרנסת בני ביתו⁹².

יש להחמיר שאשה נשואה וכן ילדים הסמוכים על שולחן אביהם לא יסתפקו בכך שהבעל והאב נתן "מתנות לאביונים" אלא יתנו משלהם⁹³.

אין מדקדקין במעות פורים, אלא כל מי שפושט ידו ליטול נותנים לו.

וראה שיחת ש"פ צו תשי"ד. ועצ"ע.

89) ריטב"א מגילה ז, א. משנ"ב סתרצ"ד סק"ב. וראה שיחת ז' אד"ש תשל"ו. שיחת פורים תשכ"א. שיחות ש"פ משפטים ופורים תשכ"ג. לקו"ש ח"ב ע' 537. ח"ד ע' 1285. וראה אג"ק חכ"ב ע' תכג. ועייג"כ אג"ק ח"כ ע' קעז. וכן נז' בשיחת פורים תשמ"ט אחרי מנחה (בסרט הקלטה ואינו בנדפס). ובהמשך הדברים, שבכמות הגתינה אין חידוש לגבי מצות צדקה בכלל.
90) ב"ח סתרצ"ה.

91) כ"ה במקו"ח לחו"י בקיצור הלכות סתרצ"ד ס"ג. (ולהעיר גם מארץ צבי שבהערה 97. וסותר מש"כ בארץ צבי שבהערה הבאה). ולהעיר, שבמפרשי המקרא (ראב"ע בנוסח ב. ועוד – מגילה ט, כב) הובא הפי' בלשון הכתוב "מתנות לאביונים", שתאב לכל דבר. ותוכן הענין הובא גם בכמה שיחות קודש (בנוגע לההוראה בעבודת ה') בדיוק הלשון "מתנות לאביונים", אביונים שלמטה מעניים (וראה לקו"ש ח"ב ע' 402).

ומ"מ, בנוגע להלכה יוצא בכל עני, כמ"ש הפוסקים, וכדלקמן בפנים. וכן סתימת לשון הרמב"ם והטושו"ע ושאר הראשונים ("לעניים"). וגם המקו"ח כתב כן רק להידור ודקדוק מצוה. ועוד, שכל שאינו מתבייש לבקש ה"ה אביון כפשוטו (ע"פ ב"מ קיא, ב ופירש"י – הובא באחרונים לענינו. וראה גם רשימת פורים ש"ת – חו"ו. לג). ולהעיר מסה"ש תשמ"ח ח"א ע' 296 שאביונים ל' רבים כולל כל סוגי אביונים. ועד"ז הוא בשיחת י"א ניסן תשל"ד שמצות מתל"א לשני אביונים, היינו ב' הסוגים, הן התאב לכל דבר והן בקצה השני, עיי"ש.

92) ולהעיר מפקסי ריקאנטי סנ"ח (לענין צדקה): הכל לפי פרנסתו ופרנסת ב"ב ולפי מה שהוא רגיל בתענוגים. וראה גם שו"ת הרדב"ז ח"ד סי' א'רל. ובארץ צבי (מועדים פסח תרפ"ד – ע' מג) שכל שאין לו סוס לרכוב נק' ג"כ אביון. אבל בלקו"ש דלעיל, שתאב לכל דבר, וגם סוס לרכוב עליו אם רגיל בכך.

93) וראה מג"א סתרצ"ה סקי"ד. א"ר סקי"ג. אג"ק ח"כ שם. לקו"ש שם.

נהגו ליתן דמי פורים לכל עובדי עבודת הקדש הרבנים והחזנים והשמשות והמלמדים, וכן למוסדות התורה וכו', שעניניהם של אלו נשואות לדמי פורים, אבל אין יוצאים בזה יד"ח מתנות לאביונים.

"מוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים"⁹⁴ מלהרבות בסעודתו ובשילוח מנות לרעיו, שאין שם שמחה גדולה ומפוארה אלא לשמח לב עניים ויתומים ואלמנות וגרים שהמשמח לב האומללים האלו דומה לשכינה".

את השיעור המינימלי של מתנות לאביונים אין ליתן מכספי מעשר.

נזכר אחרי השקיעה (6:57) שלא נתן עדיין מתנות לאביונים, או משלוח מנות, יזדרז ליתן מיד לפני צאת הכוכבים.

הלכתא למשיחא: בספר השיחות תש"נ⁹⁵: "ויש לעיין כיצד יהי' קיום המצוה ד"מתנות לאביונים" כשיקויים היעוד "אפס"⁹⁶ כי לא יהי' בך אביון"⁹⁷.

94) וראה במ"מ וציונים להל' יומית אות רמט במקור הענין וגדרו.

95) ח"א ע' 310 הערה 114.

96) פ' ראה טו, ד.

97) ולהעיר מאג"ק חכ"ב ס"ע תכב. וראה גם מעיל צדקה סי' א' שלח וסי' א' תקעג. וכן הקשו בשו"ת שיח יצחק ששע"ח. ארץ צבי מועדים (זכור תרפ"ג – ע' ריא). שו"ת ויצבור יוסף סמ"ה סק"ב. ונסמנו בקובץ נזר התורה אדר תשס"ז ע' רצא. ולהעיר מס' אהלים למהרי"ל דיסקין לשו"ע או"ח סוסי' תרצד. אבל בחי' הפלאה כתובות קי, ב ד"ה כתוב שלא יהיו עניים אבל יהיו אביונים. ויש להעיר גם מדרושים נחמדים למהר"ם שיף (נדפסו בסוף מס' חולין). וכ"כ בשו"ת מהר"י אסאד חאו"ח סר"ו ד"ה ואעתיק שבזמן שקיבלו פורים כיו"ט הי' אסור במתנות לאביונים ביו"ט*. [אבל ראה יערות דבש ח"ב (דרשות בק"ק אה"ו דרשה ו' (בדפוס ווארשא – קמב, א)). שו"ת שאילת יעקב ח"ב סנ"ח סק"ד. שפ"ח מגילה ה, ב ד"ה מלאכה]. והרי י"א שלעת"ל יהא דינו כיו"ט (כדלעיל).

* והנה, במהר"ם שיף שם הוא "ע"ד ההלציי". ומ"מ צ"ב קצת, שהרי מתל"א הוא במיני מאכל ג"כ (רמב"ם מגילה פ"ב הט"ז. שו"ת תרוה"ד ס' קיא. וראה פמ"ג סתרצ"ד במ"ז סק"א. וכ"מ במגילה ז, ב. אבל לרש"י ל"ג מתל"א שם). ואדרבה, במאכל עדיף טפי דמקרבא הנייתי' (ראה שו"ת כת"ס או"ח ס' קלט ד"ה ויש לעיין. שו"ת שיח יצחק יו"ד ס' תלג ד"ה ומדי. קנין תורה ח"ג ס' קב סק"א. ולהעיר מאג"ק ח"א ע' רנ).

ועד"ז צל"ע במש"כ במהר"י אסאד שם שאסור ביו"ט משום מתנה (ועיי"ש הטעם דמשלו"מ שאני ומותר), והרי לצורך מצוה מותר (ראה לעניננו בשו"ת חתן סופר סע"ב סק"ה). וכה"ק בזכרון סופרים מגילה ד, ב. וכש"כ בנותן מאכלים לצורך שווי"ט, וכדקייל"ן (שו"ע או"ח ס' תקכה ס"ב) שגבאי צדקה גובים ביו"ט כדרכן בחול. וראה גם שו"ת יחו"ד ח"ו סמ"ה בהערה. אלא שלעיל שם (בד"ה נ"ל) מ' דר"ל שצ"ל במעות דוקא, ולכן אא"פ בשבת. ועצ"ב דא"כ הול"ל להדיא משום מוקצה. ויותר נ' כוונתו שר"ל שא"י במיני אכו"ש הראויים למשל"מ, אבל יוצא יד"ח בשאר מתנות. וראה שו"ת דברי יציב או"ח ס' רח"צ. וג"ז צ"ע, וכנ"ל. וראה זכרון סופרים מגילה ז, ב מש"כ לבאר בדבריו.

ד. משלוח מנות

כל אחד ואחת, כולל קטנים מגיל חינוך (ואפילו ספק אם הגיעו לחינוך) חייב לשלוח ביום הפורים (ולא בליל פורים או במוצאו) לפחות לאחד מרעיו, איש לאיש ואשה לאשה (ולא להיפך⁹⁸), לכל הפחות שתי מנות (שני סוגי מאכל שונים⁹⁹, מוכנים לאכילה

ומה שהוכיח שם מזה שעניניהם של עניים נשואות ולכן אין קורין בשבת (מגילה ד, ב ובפירש"י ד"ה נשואות) – הנה, עד"ז כ' בטו"א מגילה שם ד"ה מתנות, אבל שם שיוצא גם בשו"כ ככסף, אלא שעיקר מצותן במעות המוקצין בשבת. וכע"ז במחה"ש סתרפ"ח סק"י שע"פ רוב הוא במעות. וכן יל"פ במג"א סתרצ"ה סקט"ו, ולא שצ"ל מעות דוקא (ראה בפ' עיטור סופרים דלקמן). וכ"מ ברמב"ם שהקדים מעות למיני אוכלין (ראה שו"ת חתן סופר שם. שיח יצחק שם). ואו"ל ולפרש כן בתרגום אסתר (ט, עב) ומעהא דצדקתא. וי"ל שמשו"ה כשקיבלוהו כיו"ט לא תיקנו במתל"א כיון שעיקרה במעות (וכ"כ בשביל הצבי אסתר ט, יט. ועוד. וכע"ז בקנין תורה שם סק"ב).

אלא, שבעיקר הראי' מזה שאין קורין מגילה בשבת מחמת מתל"א – יל"פ משום הוצאה (ראה בשפ"ח מגילה לפירש"י שם בפ' בתרא), או עובדין דחול (ראה חזו"א סי' קנה סק"א). וגם אם נאמר משום מוקצה (כפ"י הא' בשפ"ח), יל" דקאי במגבת פורים ולא מתל"א כפשטי' – עיי"ש בשפ"ח בדבור שאח"ז. וכ"מ בחי' ריטב"א שם. וגם ברש"י כ' בל' מתנות האביונים ולא לאביונים (וכ"כ גם בד"ה גובין). וראה זכרון סופרים שם באו"א. ולהעיר שבמאירי (שם ב, א ד"ה אע"פ) ועוד כ' שגם משלו"מ אא"פ בשבת. ועכצ"ל כנ"ל.

איברא, שמצינו שצ"ל מאכל דוקא – ראה מס' סופרים פכ"א ה"ד ובפ"י כסא רחמים שם. אלא שגם הוא העיד שאין המנהג כן. ובשמחת יהודה לשם (יא, ג) מפרש שגם במעות יוצא יד"ח, אלא שהי' מנהגם במיני מאכל דייקא. וראה בפ' עיטור סופרים לשם, שנותן מעות לגבאי (דס"ל שצ"ל מעות דוקא), והוא מחלק מים ומזון. ועו"ל דקאי במגבת פורים ולא במתל"א. והעיקר, שבכ"מ מפורש להדיא שיוצא במעות או באוכלין.

98) כ"ה ברמ"א סתרצ"ה ס"ד להלכה. ואף שנתקשו בזה בכ"מ מכמה טעמים, שכל הענין דסבלונות הוא חשש בעלמא, ובנדו"ד ה"ז חומרא רחוקה (שבד"כ אין עדים בשעת מעשה, ולא היו שידוכין לפני¹⁰⁰, ואינו ניתן דרך אהבה וחיבה, וגם לא בשתיקה כ"א בתור משלוח מנות, ועוד שבמאכל ומשקה ליכא חשש סבלונות, ובזמנינו מסבלי והדר מקדשי, שרגיל ששולחים מתנות לפני קדושין, וכיון דאזלינן בתר מנהגא הרי בפורים נהוג מתנות מצ"ע ללא קדושין, וכש"כ שאין לחוש בידוע שלא קידשה, ובפרט בנשוי כבר, ולאחרי חדרגמ"ה, או תקנה שלא לקדש ללא הורמנא ממרא דאתרא, וכן בשולח לאשת איש, וגם כעת נוהגים לקדש רק תחת החופה, ונוהגים לכתוב תנאים, ומה גם באשה השולחת לאיש, ועוד דמאי שנא משאר מתנות שאין מקפידין בכך גם בין חתן לכלה. ובדא"ג ילה"ע שבשו"ת רא"ם (סי"ט ד"ה עוד כתב) כ' שמנהג צניעות לשלוח מתנות מאם החתן לכלה) – מ"מ, אין לזוז מד' הרמ"א, שכ' שאין לשלוח לכל נשים מחשש שמא יבוא לשלוח לאלמנה. ובנ"י יוצאים ביד רמ"א. וראה שו"ת חלקת השדה סי"ט שביאר הענין בטוטו"ד.

99) בכ"מ הובא כן מערוה"ש סתרצ"ה סי"ד. ושם ר"ל ולפרש כן בפ' מש"כ הרמב"ם (מגילה פ"ב הט"ו) שתי מנות של בשר. והאריכו בזה בכ"מ. ובאמת, בראש יוסף מגילה ז, א נסתפק בזה. ונראה מדבריו שנוטה לומר שא"צ ב' סוגים. וראה א"א מבוטשאטש סתרצ"ה ד"ה צריך. אבל כ"ה להדיא ברלב"ג אסתר ט, כב. וכ"ה באג"ק ח"כ שם. חכ"ב ע' תנכ. וראה לקו"ש ח"ד ע' 1288. וראה התמים אדר תשס"א.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | מא

מיידית. ולדוגמא: תפוח וסוכריה. חתיכת עוגה וסודה או מיץ¹⁰⁰. אפשר גם מאכלים כאלו שברכתם שווה) כדי להרבות ריעות. וכל המרבה לשלוח מנות לריעים משובח¹⁰¹. (במנהגי האדמו"ר בספר המנהגים: משלוח מנות לשלשה אנשים מאכל ומשקה¹⁰²). [וכבר נזכר לעיל שמוטב לאדם להרבות במתנות לאביונים מלהרבות בסעודתו ובשלוח מנות לרעיו],

לטעמי המצוה (והנפק"מ בהלכה) – ראה בהערה¹⁰³.

יש להחמיר שאשה נשואה וכן ילדים הסמוכים על שולחן אביהם לא יסתפקו בכך שהבעל והאב שלח "משלוח מנות" אלא ישלחו "משלוח מנות" משלהם.

נוהגים לשלוח "משלוח מנות" באמצעות שליח¹⁰⁴, ובשליחות זו

100) ראה לקו"ש ח"ב שם. אג"ק ח"כ שם. וראה מה שהארכנו בגליון התמים שם. ושם הובא שיש המהדרים לשלוח מאכלים מתוקים ומיני מתיקה – ראה נמוק"י מגילה ז, א. א"א מבוטשאטש סי' תרצ"ה.

101) ול' הלבוש סתרצ"ה ס"ד: המרבה לשלוח לרעהו. ומ' גם להרבות לאדם א'. ולהעיר מס' יוסף אומץ (מנהגי פראנקפורט) סתרצ"ט שדרך העולם לעשות שחוק והיתול במינים ממינים שונים של משלוח מנות הן ביום והן בלילה. ויכול לעשות כן אחר שקיים המצוה כהלכתה במנות חשובות, לפחות פעם אחת. ובמנהגי אמשטרדם ע' קמט שתיקנו שאין לשלוח יותר מג' מינים.

וכבר חקרוה האם שייך איסור ב"ת ביותר מב' מנות או ביותר מאיש א' או במוצאי פורים. וכן האם שייך ולא יעבור בנותן במוצאי פורים (ותלוי בשקו"ט אי קאי רק אמקרא מגילה – ראה ר"ן ורשב"א מגילה ה, א. האשכול הל' חנוכה ופורים ס"ט. וראה שו"ת דובב מישרים ח"ג סיא. ולהעיר מסה"ש תש"נ ח"א ע' 351) – ראה שו"ת דברי שלום מזרחי ח"ה סצ"ה. שאלו ציון תנינא סל"ט. אמרי מרדכי ח"א סנ"ג. עמק התשובה ח"ז סמ"ד.

102) ראה התמים שם בארוכה.

103) לטעמי המצוה (והנפק"מ בהלכה) – ראה בארוכה שיחת פורים תש"כ. פורים וש"פ תשא תשל"א. לקו"ש חט"ז ע' 367 ואילך.

מנהגי משלוח"מ: בלקט יושר ע' 158 שהמנהג שלא להודות לשולח על המנות. וכ"ה בקיקיון דיונה מגילה ז, ב ד"ה קיימת.

המנהג להחזיר משלוח"מ למי שנתן לו. ומרומז בגמרא מגילה שם, ראה קיקיון דיונה שם. ובס' החיים למהרש"ק סתרצ"ה נסתפק אם יש בזה דין שושבינות שנגבית בדיינים. וראה חמדת ארי' או"ח סתרצ"ה פכ"ג סק"א. מעדני יו"ט ח"ה סי' קכד. אלא, שהמחזיר צ"ע אם יצא יד"ח – ראה ט"ז סתרצ"ה סק"ג. משנ"ב שם בשעה"צ סקכ"ט. שו"ת שבט הקהתי ח"ב סר"מ.

104) במשנ"ב סתרצ"ה סקי"ח הביא שבשו"ת בנין ציון סמ"ד נסתפק אם יוצא כשהביא המנות בעצמו. ובאמת, שם כ' שלא ראה בפוסקים שהעירו ע"ז, ושל' משלוח אינו מורה ע"י שליח דוקא. ומ"מ בסו"ד כ' שאולי לכתחילה טוב יותר ע"י שליח. (וכבר העירו בזה בשו"ת צי"א ח"ט סל"ג. אז"נ ח"ה ס"מ. יבי"א ח"ט ס"ע ועוד). ובפי"ל סתרצ"ה סקי"ט (והובא בשו"ח אס"ד מערכת פורים סוס"ו) כתב יתירה מזו, דל"מ אם שלחו בעצמו.

וכבר כתב בזה במקו"ח סוסי' תרצד (שנדפס רק בשנים האחרונות), שמצוה בשלוחו יותר בו, ואפי' במתל"א [וד"ז לא מצינו במק"א. ולהעיר מקדושת לוי לפורים קדושה שני'] דפרסו"נ עדיף (וכ"כ מד"ע בשו"ת זכר יהוסף ח"ב סס"ח).

נוהגים להשתמש גם בקטנים.

ראוי שכל אחת מה"מנות" תהא חשובה ומכובדת, ולפחות בשיעור "כזית"¹⁰⁵.

אבל (ל"ע) בתוך שלשים או בשנת האבלות על הוריו חייב במשלוח מנות, אך רק מאכלים פשוטים, ולא "תפנוקים העשויים לשמחה". ולא ישלח להרבה אנשים.

אין שולחים משלוח מנות לאבל (ל"ע) בתוך שלושים, או בשנת האבלות על הוריו. אך ניתן לשלוח לבני המשפחה. ואם שלחו לאבל מותר לו לקבל.

אין ללוה לשלוח משלוח מנות למלוה משום רבית¹⁰⁶, אלא אם כן אם היה רגיל לשלוח לו דורון קודם לכן, ובלבד שלא יתכוין עכשיו לשלוח בשביל ההלוואה, וגם לא יתן בשעת הפרעון.

עני המקבל מן הצדקה חייב במשלוח מנות. ואם אין לו, יחליף סעודתו עם חבריו.

השולח "משלוח מנות" לבית חברו, ואין החבר בבית ויקבל

וראה עוד טעמים: שו"ת מהר"י אסאד או"ח סר"ז (להרבות רעות. וראה משה"ק בשו"ת יד הלוי או"ח סי' קיח). התעוררות תשובה ח"ג סתצ"ח (שלא יתבייש). וכ"כ בועז אברהם פלאגי סמ"ח. (וכ"כ מד"ע בשו"ת תשובה"נ ח"א סת"ז). שלמת חיים או"ח שעשע"ח (שלא יתבטל משמחת פורים). כה"ח סתרצ"ה סקמ"א (מפני הכבוד). ויש שהעירו שכ"מ בלקט יושר ע' 158. ויל"ד.

וכן הביאו מש"כ בחי' חת"ס גיטין כב, ב, במה ששולחים ע"י כאלו שאינם בני שליחות (והובא גם בשו"ת דבר אברהם ח"א סי"ג והשמטות ומילואים לשם בח"ב. ליקוטי חב"ח ח"א ע' לו בשם החת"ס שאמר כן לרעק"א. והו"ד בס' המקנה (סופר) ח"ב שליחות וזכ"ל לגוי (ו, א), ובפסקי תשובה סי' קמח. וראה שו"ת משיב דברים או"ח סי' קעב. אלא שאין הכרח לפרש בדבריו דס"ל שצ"ל שליח דוקא – ראה צי"א ואז"נ שם. ובעיקר הדבר, כבר כתב מזה במקו"ח שם).

אבל רזה"פ נקטו שלמעשה א"צ שליח – ראה א"א מבוטשאטש סתרצ"ה. האלף לך שלמה או"ח סשפ"ג. ס' החיים סתרצ"ה. ועוד. וראה הנסמן בשו"ת יבי"א שם. וראה גם מש"כ בעל הגהות אליעזר, ונדפס ביגדי"ת ירות"ו ע' 97. וכן הוכיחו מד"מ סתרצ"ה סק"ז (ראה שו"ת מהרי"ץ דושינסקי ח"ד ס"ג. דבר אברהם ח"ב סכ"ז סק"ה. אז"נ שם. ועוד. וראה תשובה"נ ח"ב סשמ"ו). וראה מאיר עיני חכמים, אור חדש, דרוש לפורים (לתל' בעל אור המאיר – נדפס בשדה לבן, תקפ"ג (וכפה"נ הי' מוכן לדפוס כבר בשנת תק"ס) – צד, א) ליתן דוקא מיד ליד ולא ע"י שליח. בדברי רבותינו נשיאנו – ראה לקו"ש ח"ד ע' 1286. חל"ג ע' 118 הערה 39. סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 94 (ושם ע' 302, שמנהג ישראל ששולחים משלוח מנות ע"י התינוקות). אג"ק – נדפס בנשיא וחסיד ע' 478 ובאג"ק חכ"ג ע' קכז. ר"ד ש"פ עקב תשמ"ג.

105 וראה שיחת פורים ה'תשכ"ג. ז' אד"ש ה'תשל"ו. וראה מה שכתבנו בגליון התמים שם הערה 5.

106 להעיר משו"ע אדה"ז הל' רבית סי"ד במוסגר שגם בצדקה לעני אסור אם לא הי' רגיל.

המשלוח רק אחר פורים – ייתכן שלא יצא ידי חובה.

נהגו העולם להקל לסמוך על השליח שעשה שליחותו (וכן במתנות לאביונים), וא"צ לברר שנתקיימה השליחות, שחזקה שליח עושה שליחותו¹⁰⁷.

107 (ידועה הקושיא (ראה שו"ת אחיעזר ח"ג סע"ג סק"ב. ועוד) שבשל תורה ל"א חזקה זו, ומצות פורים מדברי קבלה נינהו, וה"ה כשל תורה.

ויל, ובהקדם שד"ז גופא שא"א חזקה שליח עושה שליחותו הוא רק מדרבנן (אחיעזר שם סק"ג. וכ"ה בכ"מ). ועפ"ז חזי לאצטרופי כמה סברות להיתרא:

א. לכמה דעות גם בש"ת אמרינן חזקה שע"ש (וכ"פ הרמ"א יו"ד ששל"א סל"ד), ובפרט כשהמשלח יבוא לידי מכשול (ראה שו"ת נוב"י מהדו"ק אה"ע ס"ב. וכ"ה בנדו"ד שי"ב מצוה – שו"ת חלקת יעקב או"ח סרל"ה. יבי"א ח"א או"ח סע"א סק"א. וראה כע"ז (בענין אחר) מלא הרועים ח"א ערך רובא דתלי במעשה סקי"א. אבל להעיר מדעת הראשונים דגם לר"ש שחשע"ש אפי' בדאורייתא היינו רק בדבר מצוה (ס' הישר לר"ת חידושים סקכ"ה. רוקח סקצ"ד)).

ב. לאו כו"ע מודו שדינים כד"ק (ראה ר"ן ספ"ב דתענית).

ג. י"א שגם ד"ק דינים כשל דבריהם (רשב"א ד"ה ה"ג – מגילה ה, ב. ריטב"א ד"ה גופא – שם. וראה שו"ת יבי"א שם סק"ב להתיר מטעם ס"ס, ספק שאינו אלא מדרבנן. ואת"ל שהוא מד"ק – ספק שמא ד"ק דינים כשל דבריהם. ואת"ל שדינו כש"ת – ספק שמא גם בש"ת חשע"ש).

ד. גם להאומרים להחמיר בד"ק, לא בכ"ד דינו כש"ת, והיכא דלא איתמר לא איתמר (וכדמוכח בכ"מ בפוסקים שהקלו לפי שמגילה מדרבנן. ובנדו"ד בפרט – שו"ת פני מבין סרל"ח (בהערות לסתרצ"ב)).

ה. משום מילתא דעבידא לאגלויי (כ"כ בעניננו בשו"ת האלף לך שלמה או"ח סשפ"ג. ושם שכש"כ כשחוזר ואומר שעשה שליחותו שנאמן. ואכן כ"כ בריטב"א עירובין לב, ב ד"ה אבל. אבל ראה דברי שאול ששל"א ביוסף דעת סל"ד ד"ה אבל. ולהעיר ממעשרות פ"ד מ"ה. רמב"ם מעשרות פי"ב ה"ו. ושם מיירי בדמאי שדינו (לעניננו) כש"ת, כדמוכח בעירובין לב, א, ועיי"ש בתוד"ה תאנים. ויל"ד בקל. ובטוש"ע יו"ד סי' קיט סי"ט מוכח שאפי' בלא ציוהו ליקח מפלוני אלא שאמר מעצמו – עיי"ש בש"ך סקל"ה. ואף דמיירי שם בגבינות גוים – מוכח שכ"ה גם בדמאי, שכ"ה ברשב"א תוה"ב ב"ד ש"ב (וצ"ע ברשב"א חולין ו, ב). ועוד ראשונים. אבל ראה בב"י שם ד"ה כתב הרשב"א (הב'). וראה מש"כ בט"ז שם סקח"י ובש"ך שם סקל"ז להוכיח שהוא אפי' בדאורייתא. וראה ביהגר"א לשו"ע שם. תורע"ק ופאת השולחן דמאי פ"ד מ"ה).

ו. לכמה דעות, במשלו"מ גם בלא עשה שליחותו יצא המשלח משום תן כזכי (ובפרט לדעת הרמ"א סתרצ"ה ס"ד שגם כשרעהו לא קיבל יצא – חלקת יעקב שם. ולהעיר משיחת פורים תש"כ. ועפ"ז א"ש שכ"ה גם למש"כ המשל"מ בכורות פ"ד ה"א (ועוד) דל"א חשע"ש אפי' בדרבנן כשתלוי ביד אחרים לקבל. ושומ"מ שכ"כ ליישב בשו"ת הרד"ד או"ח סוסי' מט. ועוד להעיר שעפ"ז י"ל שבמתל"א עדיף טפי, שאפי' באומר הולך הוי כזכי בעני – שו"ע חו"מ סקכ"ה ס"ה. וראה ערך שי או"ח סתרצ"ד ס"א שבמתל"א אא"פ ליתן לשליח לפני פורים מה"ט).

ז. בדלא איתחזק איסורא יש להקל אף בדאורייתא (כ"מ ל' הרמב"ם תרומות פ"ד ה"ו: באיסורין. וראה שו"ת בית שלמה או"ח סע"ג שרק באופן שיש חזקה אחרת כנגדו. וראה כע"ז בשו"ת אחיעזר שם. ויל"ע בנדו"ד מצד חזקת מ"ק. ואכ"מ. אבל בשו"ת האלף לך שלמה שבחזקת חיוב יש להחמיר. וראה מה שהעיר בזה בשו"ת יבי"א שם סק"ג).

ח. בשליח שהוא ציר נאמן לשולחיו שהוחזק כך זמן רב (כבניו וכו') חזקה שעשה

ה. אכילת סעודת פורים

שליחותו (שו"ת צ"צ אה"ע סע"ה סק"ה).

ט. כשהתחיל כבר שליחותו סומכים שגמרו (כ"מ בתורי"ד עירובין לא, ב. וכו"כ בהגהות מעשה רוקח לשו"ע או"ח סת"ט. וראה בארוכה בית אהרן הל' גיטין סקי"ט סק"ח ד"ה וכעת נבא. אבל ראה שו"ת דברי חיים אה"ע ח"א ס"ו (אליו). ובענינו – האלף לך שלמה שם, ובאו"א, שעכ"פ איתרע חזקת חיוב).

יוד. במקום שזה גופא המצוה לשלוח ע"י שליח א"צ לדין שליחות ול"ש לדון בגדרי חשע"ש (כו"כ לתרץ במשמרת חיים ח"א עניני פורים ע' עג. ועפ"ז א"ש הקושיא משעיר לעזאזל – ראה שו"ת אפיקי ים שם. ועוד. וראה גם האלף לך שלמה שם, שבנדוד"ד גלי קרא דמהני ע"י שליח). והיינו שאף שבודאי פשוט שצריך להגיע אליו (לרוב הדעות), מ"מ א"צ לברר שכבר נעשה, ואפשר לסמוך על החזקה מטעם הנ"ל. ואפשר להסביר הנ"ל במלים פשוטות: שאאפ"ל שיש מצוה לעשות ע"י שליח, וביחד עם זה לומר אא"פ לסמוך עליו שעשה שליחותו.

יא. כשהבטיח השליח שיעשה י"א דמהני (מחנה אפרים שלוחין סכ"א, ששארית ישראל לא יעשו עולה. אבל עיי"ש בסו"ד מש"כ לחלק. ועוד, שבפירש"י עירובין (לא, ב ד"ה דילמא) משמע שבלא הבטיח ל"מ גם בדרבנן. וכ"ה במאירי שם לא, ב ד"ה אמר. וראה גאון יעקב שם לב, א ד"ה ה. וראה גם שו"ת צ"צ אה"ע סער"ה סק"ח דל"ש חשע"ש אלא כשקיבל השליחות והבטיחו וסמכה דעתו, אבל לא כשמינה שליח שלא בפניו. וראה שו"ת אפיקי ים ח"ב ס"ז בהגה. נחל יצחק סע"ח סק"ב ענף ח ואילך. אחיעזר שם סק"ד. משפט שלום סקפ"ג ס"ד סק"ו. משנ"ב סת"ט סקמ"ט).

ועוד ילה"ע שבשליח שאימת המשלח עליו ומקפיד לקיים ציווי המשלח חזקה שעשה שליחותו (צ"צ שם סי' קה סק"ו). וכן בפתח השליח מעצמו שרוצה לעשות שנראה מדבריו שחפץ בהשליחות ביותר מהני (ע"פ רמב"ם מעשרות פ"א ה"ח ובנו"כ שם ומשל"מ בכורות פ"ד ה"א – צ"צ שם ושם. שם סרפ"ה סק"ד. אבל ראה מאירי עירובין לב, א ד"ה חבר. וראה גר"א לירושלמי מעשרות פ"ב ה"א – באו"א. וראה מעדני ארץ מעשרות פ"ב ה"ו).

ובמשלו"מ ומתל"א ע"י חברות וארגונים – נוסף טעם לשבח דאומן ל"מ אומנותי (ראה שו"ת צ"צ סנ"ה שם כשאומנותו בכך). וי"ל גם דל"ג מבי"ד שאין מתעצלים (עירובין לב, א). וכ"ה גם בשליח בי"ד (תומים סי"א באורים סק"ט. נתה"מ שם ביאורים סק"א).

וכן בנותן מעות לשליח סגי (ראה שו"ת אחיעזר שם סק"ג בסופו – בדא"פ. שם סק"ד ד"ה ומה שתמה. וכ"ה בערוה"ש חו"מ סקפ"ב ס"ז. ובארוכה – בבית אהרן שם ד"ה ומעתה ניתנה. וראה שו"ת שבה"ל ח"ט סרל"ז סק"ג). אבל ל"ש לומר דל"ח להא, כיון שעיי"ז ה"ז גזל בידו – שהרי יכול למוסרו לאחר פורים, או להחזירו למחרת למשלח. אמנם בארגונים מיוחדים שנשכרו לשם כך – י"ל כנ"ל. (וראה סברת השואל (בעל בנין שלמה) בשו"ת אחיעזר הנ"ל סק"ד – משום גזל שכר מצוה).

אמנם בקטן לכאורה צריך לברר כיון שאף בדרבנן כ"ה (ראה שו"ע או"ח סת"ט ס"ח ובמג"א סקט"ז. ושם שצ"ע באומר הקטן מעצמו שיעשה. ובענינו – שו"ת חלק"י שם. יבי"א שם בסופו. ולהעיר שי"א שבכל שליח היכא שאפשר לברורי מבררין – ראה מתן שכרן של מצות להפמ"ג חקירה ד. ישועו"י או"ח סת"ט סק"ג. דברי שאול שם. שפת אמת עירובין לב, א בתוד"ה תאנים. ולהעיר מריטב"א פסחים ד, א ד"ה דלית' שלא כל החזקות שוות).

וראה מש"כ בעל הגהות אליעזר בקובץ יגדיל תורה ירושת"ו גל' יג ע' 1310 שכשהקטן מביא מנות ששלח המקבל בחזרה מתברר שקיים שליחותו. ועיינו"ש שהעיר בחלק מסברות הנ"ל.

ימי פורים הם ימי משתה ושמחה ואסורים בהספד ותענית. שמחת פורים גדולה הרבה משמחת יום טוב.

צריך לאכול לפחות סעודה אחת ביום פורים כדי לשמוח בשמחת פורים. ויקבץ אנשי ביתו וחבריו לשמוח כראוי.

מנחה מוקדמת בעוד היום גדול¹⁰⁸ (עם ועל הנסים, ואין אומרים תחנון), ואח"כ הסעודה. מתחילים את הסעודה אחר חצות היום (בשעה 1:06), ולקראת סוף היום – כיון שעסוקים במקרא מגילה, משלוח מנות ומתנות לאביונים – ומנהגן של ישראל להמשיך את הסעודה לתוך הלילה¹⁰⁹ (ומי שרוצה לעשות את הסעודה בשחרית הרשות בידו). ורוב הסעודה צריכה להיות ביום¹¹⁰. ועכ"פ¹¹¹ יאכל כביצה, או יותר מכזית, לפני השקיעה (6:57). ואם לא אכל כזית לפני השקיעה, אינו אומר על הנסים בברהמ"ז¹¹².

מצוה להרבות בסעודת פורים. ויש להדליק נרות דרך שמחה. כדאי שהסעודה תהיה עם נטילת ידים ואכילת לחם, ותכלול בתוכה בשר¹¹³.

108) ובמהרי"ל הל' פורים שמתפללים מנחה גדולה.

109) ראה שיחת פורים תשי"ט. [ושם, שרבותינו נשיאנו קבעו זמן ההתוועדות (ועיקר ההתוועדות אצלם ה') בליל ט"ו]. ובשיחת פורים תשמ"ה שצ"ל זמן חשוב וממושך בלילה. וראה שיחת מוצאי זאת חנוכה תשל"ה בארוכה.

110) בפ' 'רוב הסעודה' שבל' הרמ"א (סתנרצ"ה ס"ב) – כבר נתקשה בזה בס' שבט מיהודה (איגר) ח"ב ע' רפ. ועיי"ש מש"כ ע"ד החסידות. והנה, בהמשך ד' הרמ"א כ' 'עיקר הסעודה'. וחקרוה, אם הכוונה רוב ועיקר הסעודה בכמות הזמן (וכ"מ מזה שמתפללים תפלת מנחה מוקדמת בעוד היום גדול. וכן ביוסף אומץ פרנקפורט סתנרצ"ט להתחיל לפחות שלש שעות קודם הלילה שתהא עיקר סעודתו ביום) או במאכלים (ובמנהגי טירנא, מקורו דהרמ"א: ואוכלין הרוב ביום. ובמל"ח סל"א סקכ"ט: וצריך שיהי' רוב האכילה ביום. וראה יוקח נא סתנרצ"ה סק"ז וסקי"ד). ועכ"פ, נכון לדייק לאכול פת (בשיעור כביצה) ובשר ולשתות יין לפני השקיעה. וראה שו"ת התעוררות תשובה ח"ג סשנ"ד ד"ה ואין. תשובה נ"ח סת"ה. 111) ראה שו"ת כתונת יוסף (מונטיקיו) סכ"ט (כא, ב) שמש"כ הרמ"א שרוב הסעודה צ"ל ביום הוא לעצה טובה ואינו מעכב.

112) וראה יוקח נא סתנרצ"ה סק"ז שאם לא עשה כן לא יצא יד"ח.

113) ראה רמב"ם מגילה פ"ב הט"ו. מ"מ שם. וילה"ע גם מזה שהתירו לאונן לאכול בשר בפורים. וראה מג"א סתנרצ"ו סקט"ו ובפמ"ג בא"א שם. (וראה שו"ת שבה"ל ח"י סי"ח סק"ג). שו"ת דבר משה אמארייליו ח"א סמ"ז (לא, א). יוקח נא סתנרצ"ה סקי"ז. נימוקי או"ח סתנרצ"ה סק"ב. וש"נ. ערוה"ש סתנרצ"ה ס"א. לקו"ש ח"י ע' 142 הע' 6. ח"א ע' 336 בהערות. סה"ש תנש"א ח"א ע' 333 ובהערות 6-25 שם. ולהעיר גם מס' גימטריאות לריה"ח ס"פ מסעי ובהנסמן בהערות המהדיר לשם.

ובשיחת פורים תשמ"ח (ע"פ סרט הקלטה): דוקא פארבונדען כמנהג ישראל מיט אכילת בשר, און אויכעט אכילת לחם ווי דער מנהג איז.

ואם צ"ל בשר בהמה דוקא או לא – הנה, למש"כ במ"מ עהרמב"ם מגילה פ"ב הט"ו שאין שמחה אלא בבשר, משמע שצ"ל בשר בהמה דוקא (אם נאמר שכ"ה בשמחת יו"ט בכלל. ואכ"מ. וראה שיחת ש"פ בשלח תשכ"ו. ש"פ בחוקותי תש"ל.

נוהגים לאכול "קרעפכין" בפורים¹¹⁴ [והטעם, על פי המבואר בכ"מ ענין דיום הכפורים הוא כ"פורים¹¹⁵].

ברכת קרעפכין, בדרך כלל, מזונות, לפי שנעשית מעיסה שברכתה

ליל הושע"ר תשמ"ה. ר"ד בעת הסעודות ליל ב' דר"ה תשכ"ט). וכ"כ בלקט יושר ע' 157. ס' עיר חדשה (מכתי – לר"י אלכאלאץ מפאס). מועדי השם (נגאר – קלב, ד). נימוקי או"ח שם סק"ב (הובא בלקו"ש וסה"ש שם), וה"ר (ע"פ ב"מ עח, ב. חי' חת"ס חולין פג, א ד"ה בד'. ועד"ז בהגהותיו לחו"מ ס' קצט) מזה שהיו רגילים בפורים בעגלים. וילה"ע ממגילה ז, סע"א דשדר לי' אטמא דעיגלא תילתא (וע"ד עגלא תילתא בעצרת – פסחים סח, ב. וראה שו"ת משנה שכיר מהדו"ח או"ח שש"מ"ג סק"ב. שיח יצחק (ווייס) עה"ת עניני פורים). אבל במחז"ו סתס"ה ששחטו אוזין ותרנגולין. וראה גם ש"ך יו"ד ספ"ז סק"ו. וראה שו"ת רבבות אפרים סש"נ סוסק"א. שו"ת יחו"ד ח"ו סל"ג בהערה.

114) ע"ד קרעפליך – ראה גם לקט יושר ע' 34. של"ה שער האותיות קדושת האכילה כלל ב סק"ג. ב"ח סי' קסח ד"ה מיהו מצאתי. אולם, התיאור בכהנ"ל דומה יותר להמן-טאשען. ותיאור כעין קרעפליך – ראה בתוס' רשב"א משאנץ פסחים עד, ב ד"ה טפל.

ובכ"מ בראשונים שבפורים אפו עיסה מיוחדת שהיא בלילה רכה (ונק' נילי"ש) וקבעו סעודה עלי' – ראה תוד"ה לחם – ברכות לח, א. ד"ה לחמניות – מב, א. ועוד. אר"ח הל' איסורי מאכלות ס"ג. הל' חלה ס"ה. שלה"ג ס' המחלוקות הל' ברכות ספ"א. הפשוטים סכ"א. וראה עמק ברכה ברה"נ כלל ב ס"ב. שארית יהודה סכ"א. יד הקטנה ברכות פ"ב ה"ד. שלחן תמיד נט"י וסעודה ס"ה בזר זהב סקס"ט הגהה אות ד.

ומועתק בזה הרשום אצלי מזמן רב בשייכות להנ"ל, ואין הזמ"ג כעת לחזור ולשנות פ"ז ולסדר על מכונו: מהרי"ל הל' פורים יח (נתן חלת דבש קודם הסעודה). עמק ברכה כלל ו ס"ה (מרקחת שרגילין לעשות בפורים). ש"ך יו"ד פז סק"ו (תרנגולת בחלב שקדים). ט"ז קסח סק"ו (עיסה רחבה וכפולה וממלאין אותה בשומשמים), סק"ז (קרעפ"ל של פורים היו כיסנין), סק"ט (שהב"ד התוס' ברכות שם), וסקי"א (שמטגנין בפורים נויא"ט על עיסה, כבעמק ברכה שם). מג"א שם סקי"ג. (וראה גם שכנה"ג שם בהגב"י סק"ו. מקו"ח שם ס"ז. שו"ע אדה"ז שם ס"ט ובסדר ברה"נ פ"ב ה"ז – לענין ברכת עיסה במילוי שומשמים כבט"ז). ט"ז יו"ד סי' קכ סק"ז (ברזל שמתקנין קרעפלין בפורים). שו"ת שבות יעקב ח"א סמ"א (הנשים שולחים זל"ז מיני נילי"ש). זכר דוד מ"ג פ' קח (נהגו לעשות מרקחת שקורין נוקיט"א). זרע שמשון על מגילת אסתר אות י (מיני מתיקה וקורין אותן אזנים של המן). מנוחה וקדושה ח"ב ס"כ (טעם שהתקינו לחמים שעיקרם המילוי ומוסתר בתוך הבצק ובחרו בזרעונים). מלבוש לשבת ויו"ט דרושי פורים ד"ה לך כנוס (שמדבקים פרורי אגוזים או שומשמים ומטגנים בדבש). שולחן הטהור סי' קסח סי"ג (שעושין המן טאש עיסה ממולאת בפרגיל או בחבושין). ערוה"ש סתרצ"ה ס"ז (לחם חשוב שעושין לסעודה שקורין קיטק"א). שם ס"ו (שהמנהג לאכול זרעונים ביום). גלינוי הש"ס ירו' חלה פ"א ה"ד (שהכוונה בירושלמי למין עיסה שעושין גם היום עם כיס וממלאין בפירות גבינה או בשר והיא בעלת ג' זויות ונק' המן טאש). ליקוטי מהרי"ח ליל פורים (שאכילת הזרעונים לאו דוקא בלילה). ברכת הבית ש"ט סמ"ד ומה (ברכת קרעפליך והמן טאשין). מטעמים מערכת פורים סק"ג (טעם שעושין לביבות ולחמניות עם ג' קרנות וקוראין אותו המן טאשין). וראה זכרונות הרבנית חנה פי"ח. וברוקח הל' פורים סר"מ: ואפית סלת רמז לפורים. וראה מנהגי אמשטרדם ע' קמט: שנקראים אצל הנכרים אזני המן. ויש שהעירו מפיוט לראב"ע במחז"ו: גם בחכך שים צוף ומן [וי"ג: דבש] דבר המן.

מזונות (שנילושה בשאר משקין, והולכין אחר הרוב). אם ברכת העיסה המוציא, מברך המוציא על הקרעפכין, לפי שהמילוי מבשר שהוא מין לפתן המשביע, אף אם עיקר כוונתו באכילת פת זו בשביל המילוי שבתוכה והלפתן טפלה בכוונתו.

ברכת אזני המן, בדרך כלל, מזונות, לפי שהעיסה נעשית בימינו באופן שברכתה מזונות. [וגם אם ברכת העיסה המוציא, אם המילוי הוא ממני מתיקה, והמילוי הוא העיקר, והעיסה טפילה, באופן שעיקר עשייתה אינה למזון ולהשביע אלא לעידון ותענוג, מברך עליהם מזונות].

טוב לעסוק מעט בתורה קודם שיתחיל הסעודה.

מפורים ואילך שואלים ודורשים בהלכות פסח (כולל ובמיוחד בנוגע להתעסקות ליתן מעות חטים ושאר צרכי הפסח לכל הזקוקים¹¹⁶ ומבצע פסח בכלל: חלוקת מצה שמורה¹¹⁷).

הלכתא למשיחא: "חכמים הראשונים תקנו בזמן שבית המקדש היה קיים שיתחילו הדרשנים לדרוש ברבים הלכות הרגל שלשים יום לפני הרגל דהיינו **שמפורים**¹¹⁸ ואילך ידרשו הלכות פסח. לפי שכל אחד ואחד הדר בארץ ישראל חייב להביא ברגל ג' קרבנות עולת ראייה ושלמי חגיגה ושלמי שמחה וכל קרבן צריך להיות נקי מכל מום ומשאר דברים הפוסלים את הקרבן לפיכך תקנו חכמים לדרוש הלכות הרגל שלשים יום לפניו כדי להזכיר העם את הרגל שלא ישכחו להכין בהמות הכשרים לקרבן ויהיה להם שהות כל שלשים יום¹¹⁹.

החל **מהיום**, "מפורים ואילך"¹²⁰, נזהרים מאכילת מצה¹²¹.

כל שלשים יום לפני הפסח טוב לזהר ולעיין בכל דבר שעושה שלא ישאר דבוק בו חמץ באופן שלא יוכל להסירו בנקל כשיגיע ערב פסח. [ובכמה מקומות נזכר שתוך שלשים יום קודם הפסח יש לחוש יותר בנוגע לחמץ. ויש בזה כמה פרטים וחילוקי דינים. ומהם: הזהירות לא לשאוב בכלי חמץ מיין שהוכן לפסח תוך ל'

116) סה"ש תש"נ ח"א ע' 351 הערה 134. ועוד.

117) וראה שיחת פורים תשכ"ו. ש"פ פרה תש"מ.

118) ומה שלא מתחילים מ"ג אדר, שלשים יום שלמים לפני י"ד ניסן, זמן הקרבת קרבן פסח, ובדיקת וביעור חמץ – ראה תוס' בכורות נו, ב. טורי אבן מגילה ל, א. ונת' באריכות בשיחת ש"פ תזריע תשד"מ.

119) שו"ע אדה"ז ריש הלכות פסח.

120) שלושים יום לפני פסח – ראה בקטע שלפנ"ז ובהנסמן שם. וכ"ה בס' קדושת ישראל אות מב. אבל ראה בלוח כולל חב"ד.

121) לפי ש"ב ימים אלו (ש) מתחילים כבר ענין המצה – לקו"ש ח"א ע' 293. וראה שו"ת אג"מ או"ח ח"א סקנ"ה. ולהעיר מזמן אפיית מצה – ראה ח"י סתנ"ט סק"ד. פמ"ג סתנ"ח בא"א סק"א.

יום. כשראה שהכניסו למקום שפטור מבדיקה חמץ תוך ל' יום. בגדים שנתכבסו ע"י תערובת חמץ או ניירות שנדבקו בחמץ תוך ל' יום. היוצא מביתו תוך ל' יום ובדעתו שלא לחזור עד אחר הפסח או לעולם. העושה אוצר תוך ל' יום ובדעתו שלא לפנותו עד אחר הפסח. ועוד].

חייב איניש לבסומי בפוריא עד דלא ידע בין ארור המן לברוך מרדכי¹²². ולפחות ישתה יותר מהרגלו. ואחד המרבה ואחד הממעיט, ובלבד שיכוון לבו לשמים. ומכל מקום יראה להיות זהיר בענין נטילת ידים וברכת המוציא וברכת המזון ויהיה שמחה של מצוה. מי שהוא חלש בטבעו וכן מי שיודע בעצמו שעל ידי שתייתו יזלזל חס־ושלום באיזו מצוה, בברכה או בתפלה, או שיבוא חס־ושלום לקלות ראש, מוטב שלא ישתכר.

בכמה שיחות קודש נתבאר השייכות ליין גשמי. אלא שבזה גופא, ידוע השקו"ט¹²³ אם צ"ל ביין דוקא או בשאר משקאות המשכרים (שאף אם הטעם לפי שעיקר הנסע"י משתה יין, מקום לומר שגם שאר משקה המשכר דינו כיון). [וי"א שחייב לבסומי מתקיים גם בשאר משקאות, אבל צריך יין מדין משתה ושמחה¹²⁴]. ויש להעיר ממשמעות שיחת זאת חנוכה תשל"ט, שהוא ביין דוקא ולא בשאר משקאות המשכרים¹²⁵.

הקיא כל מה שאכל ושתה לא יברך ברכה אחרונה. וי"א שגם לא יצא ידי חובת סעודת פורים, ולכן אם לא נשאר כזית במעיו יאכל שוב. (ופשוט שאם אכל כזית במשך היום סגי. ובפרט שמעיקר הדין א"צ פת).

ציוה עליו אביו שלא להשתכר, מחוייב לציית מדין כיבוד אב ואם¹²⁶.

122 בגדר המצוה – ראה משנ"ת בארוכה בגליון הלכה יומית שי"ל לש"פ ויקרא תשע"ו (גל' פ).

123 ראה יסושה"ה שי"ב פ"ז. גליוני הש"ס מגילה ז, ב (הובא במהדו"ב משיחת פורים תשל"ו – נדפס בקובץ המאור שבט אדר תשמ"ט – הערה 6). שו"ת התעוררות תשובה ח"ג או"ח סתצ"א סק"ב. שבילי דוד סתרצ"ה סק"ג. נימוקי או"ח שם סק"ד בסופו. כה"ח סתרפ"ח סקמ"ה. ערוה"ש סתרצ"ה ס"ה. משנת יעקב שם. שו"ת פאר עץ חיים או"ח סל"ו בסופו. להורות נתן ח"ט סכ"ב. ועוד. וראה הנסמן בס' לבסומי בפוריא (טיגרמן) פ"ה סק"ב.

124 ולהעיר שאונן מותר ביין בפורים, ומ' שאינו מקיים מצות שמחה בשאר משקאות.

125 וכ"ה בשיחה (מוגה) שבהערה 123: משמע דצריך דוקא יין (עיי"ש). ובשיחת פורים תשל"ט – לומר לחיים על יין דוקא. ולהעיר גם משיחת ליל ב' דחגה"פ תשכ"ה.

126 ראה אצלנו במ"מ להל' יומית אות תקכט. ובנדו"ז בפרט, הרי מעיקר הדין יוצא כשישתה יותר מלימודו, ועוד שבד"כ ה"ז צער, וגם גורם העדר כיבוד או"א

דיני שתוי ושכור:

שתה רביעית יין בבת אחת אסור בתפלה, ואל יתפלל עד שיסיר יינו מעליו אע"פ שיכול לדבר לפני המלך ואינו משתבש. [יין שבתוך הסעודה אינו משכר. וי"א גם לפני המזון. ובסעודת שמחה אפילו בתוך הסעודה משכר. והכלל בזה, שהכל לפי מה שהוא אדם ולפי מה שמבין בדעתו. גם שאר משקים המשכרים חשובים כיון (לגבי תפלה, ולכל הדעות)]. כל אחד שהוא שתוי די לו להמתין לפי מה שמרגיש בנפשו שיפיג יינו.

ואם שתה יותר מרביעית, אם עדיין יכול לדבר לפני המלך, אם עבר והתפלל תפלתו תפלה ואין צריך לחזור ולהתפלל כשיפוג יינו.

אבל אין נזהרין עכשיו ביינות שלנו, שמתפללים אע"פ ששתו רביעית יין ויותר, כיון שאנו מרגישים ויודעים ביינות שלנו שאינם חזקים. וכל שכן אם מתפללים מתוך הסידור שבידם שאין חוששין לשכרות מעט. ואף בעל פה אין לחוש כל כך עכשיו מלהתפלל כשהוא שתוי אם יעבור זמן התפלה עד שיפיג יינו, כיון שעכשיו אין מכוונים כל כך בתפלה¹²⁷.

אבל אם שתה באופן שאינו יכול לדבר לפני המלך נקרא שכור. ואם עבר והתפלל תפלתו תועבה וכאילו עובד ע"ז. וצריך לחזור ולהתפלל כשיסיר יינו מעליו. ולכן צריך ליזהר בזה אף עכשיו [ביינות שלנו]. ואפילו עבר זמן תפלה משלים אותה בזמן תפלה שלאחריה. [ונקרא אונס, אע"פ שהתחיל לשתות לאחר שהגיע זמן התפלה, מפני שלא היה יודע הזמן, שהיה סבור שיהיה לו שהות להתפלל לאחר שיפיג מן היין המועט. ואח"כ נמשך לבו אחר המשתה ושכח על התפלה ונשתכר כל כך עד שלא נשאר שהות להסיר יינו מעליו טרם עבר זמן התפלה]. ושתוי מוחלט שמכיר בעצמו שיכול לדבר לפני המלך, צריך שיעידו בו חבריו. ואין דעתו של שכור מכרעת.

בנוגע לקריאת שמע וברכותיה – י"א שהשתוי ג"כ אסור בקריאת שמע כמו בתפלה, וברכות קריאת שמע הן כקריאת שמע עצמה. אבל, להלכה, אם אירע ששתה [אפילו יינות חזקים] לא ימנע מקריאת שמע מפני שהוא ספק של תורה. וכל הקורא קריאת

בשכרותו, או שיש להם תועלת כיון שגורם היזק או חשש היזק בגוף או בממון כו'. ועוד איכא בגוה.

127) וראה במג"א סוסי' צט שביו"ט יכול להתפלל אע"פ ששותה קצת דאא"פ להמתין עד שיפיג יינו. ועיי"ש במגן גבורים דה"ה בפורים. וראה בתה"ד סק"ג שההיתר ביו"ט לפי שמצוה לשתות. אבל, בשו"ע אדה"ז השמיט יו"ט. וי"ל.

שמע אפילו מספק צריך לקרותו בברכותיו. אבל השכור, דינו כדין תפלה, ואסור בקריאת שמע וברכותיה.

בנוגע לברכת המזון – כל שיכול לדבר לפני המלך, אפילו אינו יכול לדבר כראוי, שמדבר וניכר מדיבורו שהוא שתוי אלא שאינו נכשל ומשתבש, מברך הוא ברכת המזון לכתחילה. אבל אם הוא שכור שאינו יכול לדבר לפני המלך בלא שבוש, יש אומרים שאינו מברך ברכת המזון וברכת שכור תועבה. ויש אומרים אפילו שכור שאינו יכול לדבר לפני המלך כלל מברך ברכת המזון. ולכתחילה יש לחוש ולברך קודם שבא לידי כך. ואם אירע שנשתכר, אעפ"כ יברך ברכת המזון כי הוא ספק של תורה ולהחמיר. ואינו צריך לחזור ולברך כשיפיג יינו בעוד שלא נתעכל המזון שבמעיו, כי ספק ברכות להקל [שאף שברכת המזון מה"ת, מ"מ זה שיצטרך לחזור לראש ולברך משום שברכת שכור תועבה אינו אלא מדבריהם].

שאר כל הברכות כולן יכול לברך, אע"פ שהוא שכור, לפי שדי בכוונה כל שהוא אע"פ שהיא משובשת.

להורות בדבר הלכה – יזהר כל אדם [ולא רק כהן] שלא יורה כשהוא שתוי יין או שאר דברים המשכרים אפילו בדבר פשוט¹²⁸. וצריך לזהר גם ביינות שלנו¹²⁹. ביין – השיעור הוא רביעית יין חי שאינו מזוג במים בבת אחת. ובפחות מרביעית – רק כשאינ דעתו מיושבת עליו. בשאר משקין – כל שמשער בעצמו שדעתו צלולה מותר להורות. אף שיין שבתוך הסעודה אינו משכר, בסעודת שמחה כגון פורים, אע"פ שלא שתה אלא בסעודה, אין להורות, שמתוך שמחה משתכר גם בתוך הסעודה (או לפי שמרבים בשתיה). ואסור להורות כל אותו היום אא"כ נתן דעתו כבר על הפסק, או שמרגיש שסר יינו מעליו. בדבר שהוא ברור בפסוקים, שהצדוקים מודים בו, וזיל קרי בי רב הוא מותר להורות.

הגיע לשכרותו של לוט [והוא השכור שעושה ואינו יודע מה יעשה] פטור מכל המצוות. ואינו יכול לברך שאר כל הברכות כולן. ואינו ראוי להצטרף למנין ולזימון. [ויש מחמירים שלא לצרף למנין גם שכור שאינו יכול לדבר לפני המלך].

השכור [אפילו הגיע לשכרותו של לוט] הוא כפיקח לכל דבריו, ולכל עונשין שבתורה דינו כמתכוון. ואם הזיק בעת שכרותו חייב גם בפורים¹³⁰.

128 רמ"א יו"ד סרמ"ב סי"ג). והוא לאו דאורייתא (סהמ"צ להרמב"ם מל"ת עג. חינוך מצוה קנב. וי"א שהוא באיסור עשה. ובשאר משקין – י"א שהוא דרבנן.

129 שו"ת תה"ד סמ"ב.

130 וגם במזיק מחמת שמחת פורים במקום שנהגו כן (ולא רק מחמת שכרות גרידא) – ראה מג"א סתרצ"ה סק"ז וסק"ח. ערוה"ש שם ס"י. משנ"ב סקי"ג. וראה

דבר פשוט ומבורר ששמחת פורים אינה דוחה ח"ו שום מצות עשה שבתורה, או לא תעשה שבתורה, ועאכו"כ – איסור חמור ביותר דלשון הרע והוצאת שם רע, ועאכו"כ – הרמת יד, ועאכו"כ הענין דד' כיתות חשמ"ל (חנפנים, שקרנים, מספרי לשון הרע, ליצינים)¹³¹.

הלכתא למשיחא¹³²: כל כהן הכשר לעבודה, אם שתה יין אסור לו להכנס מן המזבח ולפנים. ואם נכנס ועבד עבודתו פסולה וחייב מיתה בידי שמים. ומותר בין כל שהוא ואינו מזהר אלא על רביעית. ואף על רביעית אינו באזהרה אלא כששתאו דרך שכרות רביעית יין חי בבת אחת מיין שעברו עליו ארבעים יום. אבל אם הפסיק בה או שנתן לתוכו מעט מים פטור.

היה שכור משאר משקים המשכרים אסור להכנס למקדש [ולדעת המנחת חינוך¹³³ בשאר משקים אין שיעור, וכל שמשכר אסור בביאת מקדש]. ואם נכנס ועבד והוא שכור משאר משקים המשכרים הרי זה לוקה ועבודתו כשרה. וי"א שגם בשאר משקין המשכרים דינו כשותה יין ומחלל עבודה וחייב מיתה בידי שמים.

וכן אסור לכל אדם בין כהן בין ישראל להכנס למקדש כולו מתחילת עזרת ישראל ולפנים כשהוא שתוי יין או שיכור אע"פ שאינו באזהרה, שאין זה כבוד ומורא לבית הגדול והקדוש שיכנס בו מנוול.

התקנה הידועה אודות ההגבלה בשתיית משקה שייכת גם בפורים.

ונשמרתם מאד לנפשותיכם: צריכת אלכוהול מופרזת עלולה לגרום להרעלה ואף לגרוע מכך, רחמנא־ליצלן. ישנה גם סכנה חמורה לנהוג תחת השפעת אלכוהול. על הורים להיות ערים לתופעת שתיית אלכוהול בקרב הצעירים ולהסביר להם את הסכנות הכרוכות בכך¹³⁴.

א"ר סוס"י תרצו בשם השל"ה. וראה שיחת תענית אסתר תשד"מ בארוכה. ושם, שכ"ז רק לאחר שהגיע ל"עד דלא ידע", ושגם בכגון דא, כשהגיע ל"עד דלא ידע" ע"פ הוראת התורה, אין ספק שחייב לבקש מחילה וסליחה וכפרה, והשאלה אינה אלא בנוגע לכמות התשלום, וסוג העונש בידי אדם וכו'.

(131) ראה שם בשיחה הנ"ל בארוכה.

(132) ולהעיר שכהן היודע מאיזה משמר הוא ומאיזה בית אב הוא אסור לשתות יין אותו היום גם בזמן הזה. וראה לקוטי שיחות ח"ב ע' 618 שמכאן שבנין ביהמ"ק יכול להיות מיד, גם בפחות מכדי הילוך מיל.

(133) מצוה קנב. וכ"מ דעת אדה"ז.

(134) בנוגע לשתיית יין לצעירים – ראה קיצור שו"ע סל"ב סי"ח. וראה יבין שמועה להתשב"ץ מאמר חמץ בשם הרופאים. שבילי אמונה נ"ה ע' 114. ולהעיר שגם בנוגע לד' כוסות – י"א שאינו מעכב (ראה ח"י סוס"י תע"ב ובשעה"צ סק"ס.

בשיחת ש"פ ויקרא תשמ"ט¹³⁵: יש להרעיש ולפרסם בכל מקום ומקום, הן בחוץ לארץ והן (ועאכו"כ) בארצנו הקדושה, ע"ד ההשתדלות שכל עניני הפורים יהיו באופן ד"ברוב עם הדרת מלך", לא מבעי בנוגע למקרא מגילה, דמאי קמ"ל, אלא גם בנוגע לשאר עניני הפורים, משלוח מנות ומתנות לאביונים, ומשתה ושמחה, שאף שלא מצינו שיקפידו לעשותם "ברוב עם" אלא כאו"א לעצמו, מ"מ, כיון שרוצים וצריכים לסיים הגלות (ה"פיזרן לבין האומות") ע"י ההוספה באחדותם של ישראל, כדאי ונכון ביותר להשתדל ככל האפשרי שגם ענינים אלו יהיו "ברוב עם", ועד כדי כך שכאשר יודעים שבפנה נדחת בעולם נמצא יהודי אחד (יחיד) יש להשתדל להביא אליו (אם אין אפשרות להביאו למקום הציבור) עוד תשעה יהודים כדי שגם הוא יוכל לקיים עניני הפורים בציבור. ובפרטיות יותר: בנוגע ל"משתה ושמחה" – אף שכאו"א חוגג סעודת פורים בביתו, עם בני משפחתו כו', הרי ידוע המנהג שהי' בכמה קהילות קדושות בישראל שהיו הולכים בפורים מבית לבית כדי להשתתף ולהוסיף בסעודת ושמחת פורים של יהודים נוספים¹³⁶, נוסף לכך שיכולים להוסיף בשמחת פורים "ברוב עם" לאחר הסעודה בביתו עם בני משפחתו. ובנוגע ל"מתנות לאביונים" – מובן וגם פשוט שהנתינה "ברוב עם" צריכה להיות בתכלית הזהירות בכבודם של העניים, ע"י הנתינה "ברוב עם" לגבאי צדקה או לקופת צדקה.

בשיחת פורים ה'תשמ"ח¹³⁷ הוצע שאחרי אכילת סעודת פורים: "טוב ונכון וכו' – אז מ'זאל מאכן א התוועדות הכי גדולה (כנוס את כל היהודים), מנער ועד זקן טף ונשים [כמובן – די אנשים בעזרת אנשים, די נשים – בעזרת נשים, און טף – אין ביידע ערטער], און דערנאך זאל די שמחה ואחדות נמשך ווערן אויך אין שושן פורים"¹³⁸.

נהגו רבותינו נשיאינו לערוך בהתוועדויות של פורים מגבית עבור "קופת רבינו".

אבל ראה שו"ע אדה"ז שם סכ"ה).

135) סה"ש תשמ"ט ח"א ע' 335. ועיי"ש בפנים השיחה ובר"ד (בלתי מוגה) עוד פרטים.

136) להעיר משבה"ל סר"א ובתניא רבתי סמ"א: ואוכלין ושותין ושמחין ומזמרין על שולחנם ובבית חבריהם. וראה לקט יושר ע' 36 – לענין שינוי מקום. וראה פמ"ג סתרצ"ה בא"א סק"ה. שו"ת משנה שכיר ח"ב סרל"ד.

137) סה"ש תשמ"ח ח"א ע' 303.

138) וראה שיחת פורים תשי"ט ותשמ"ה בטעם שההתוועדות מתקיימת בלילה אחרי סעודת פורים.

משיחת פורים תשי"ג¹³⁹:

...מ'זוכט צו אנהאלטן און צו אויפשטעלן די אלטע מנהגים. אויב מ'וואלט געהאט ברייטע פלייצעס, עינים לראות ואזנים לשמוע, לב להבין ומוח להשכיל – דאן וואלט מען ניט זיין מוכרח נוצן דוקא די דרך סלולה, מ'וואלט קענען גיין אויך אויף נייע וועגן און צוקומען צו דער מטרה, לעלות בית א-ל. אויב אבער די זאכן פעלן, מוז מען גיין אויף די וועגן וואס מ'האט אויסגעטראטן פאר אונז. דעמאלט גייט מען אויף דער אחריות פון די וואס האבן אנגעוויזן און אויסגעטראטן די וועגן און אויף זייערע פלייצעס, און דערפאר זוכט מען אויפשטעלן די הנהגות, אויב אפילו, מצד כמה טעמים, זיינען זיי נפסק געווארן לזמן מה. דער רבי (מהורש"ב) נ"ע פלעגט קלייבן געלט (אדער הייסן זיך מתנדב זיין) – בעת א פארברענגען – דריי מאל א יאר: שמחת תורה, י"ט כסלו און פורים. . פורים – פאר זיינע ענינים (מוסדות, תמיכה לאנשים פרטים וכיוצא בזה) . . אז מען גיט דאס אויף די ענינים וואס דער רבי נ"ע פלעגט קלייבן און אין דעם זמן וואס ער פלעגט דאס קלייבן, וואס דאן איז אן עת רצון וסגולה אין דעם, ברענגט דאס תוספת ברכה און הצלחה, און מען קען קומען צום רבי'ן נ"ע און מאנען, ער זאל ממשיך זיין אלע הבטחות בפועל.

במקרה שנמשכה הסעודה לתוך הלילה אומרים "ועל הנסים" בברכת־המזון, זאת בתנאי שעדיין לא התפללו מעריב (באמצע הסעודה).

כתבו הפוסקים שיברך ברכת המזון תחילה ויאמר ועל הנסים, ואח"כ ילך לבית הכנסת להתפלל ערבית, ואח"כ יכול לאכול ולשתות ולשמוח עוד דהא מצוה בשמחה בשני ימים.

מובא בכמה שיחות¹⁴⁰ שבסיום סעודת פורים היה הרמ"א מעורר אודות תפילת מעריב בזמנה ("שמנהג רמ"א ז"ל היה בכל פורים ללבוש פרצוף ולהתנכר עצמו בבגדים אחרים וצעק בכל בית אשר מעריב בזמנו¹⁴¹").

קריאת שמע של ערבית: מצוה מן המובחר לקרותה מיד בצאת הכוכבים. זמנה עד חצי הלילה¹⁴² (1:05). ואם עבר ואיחר

139) לקו"ש ח"ב ע' 8–537.

140) ראה שיחת פורים תשכ"ז. כ' כסלו, יו"ד שבט, י"א ניסן ול"ג בעומר תשל"ז. לקו"ש חל"ט ע' 282. [וראה שיחת פורים תשי"ט בסופה. לקו"ש חכ"ד ע' 381 ובשו"ג. אג"ק חכ"ט ע' רנה.

141) ובלקוטי שיחות חל"ט שם נתבאר הדיוק ע"ד מעריב בזמנו דוקא.

142) גם תפלת שמונה עשרה יש להתפלל לכתחילה לפני חצות – ראה הנסמן אצלנו בשו"ת באתרא דרב סימן ב'רנח.

אפילו במזיד, רשאי לקרותה אחר כך, ואם קרא עד שלא עלה עמוד השחר (5:52 לחשבון 16.1 מעלות. ויש מקדימים) יצא ידי חובתו. ואם היה אנוס או שכור או חולה וכיוצא בו קורא לאחר עלות השחר קודם נץ החמה (7:13 לערך), ולא יאמר אז השכיבנו דלאחר עלות השחר אינו זמן שכיבה. אבל שאר הברכות, דהיינו שנים שלפני קריאת שמע וברכת אמת ואמונה עד השכיבנו אומר. בנוגע לתפלה (שמונה עשרה), י"א שאם איחר מלהתפלל עד עלות השחר, יכול להתפלל עד נץ החמה¹⁴³.

יום רביעי, ט"ו אדר, שושן פורים

אין אומרים תחנון, למנצח, תפלה לדוד וכו'.

בן עיר שהיה בספינה או בדרך ולא היה בידו מגילה בי"ד, ואח"כ נזדמנה לו בט"ו, קורא אותה בט"ו ובלא ברכה.

הלכתא למשיחא: כהנים בעבודתם ולוים בדוכנם וישראל במעמדם כולם מבטלים עבודתם בבית המקדש, ובאים לשמוע מקרא מגילה.

גם היום חייבים במשתה ושמחה קצת ואסור בהספד ותענית. אבל אין אומרים ועל הנסים.

בכמה שיחות קודש נזכר שיש לנצל את יום שושן פורים להשלים מה שהחסירו בימי הפורים.

הלכתא למשיחא: בחמשה עשר באדר בית דין מוציאין שלוחים לתקן את הדרכים ואת הרחובות (בשביל עולי רגלים או דרכים לערי מקלט) ואת מקוואות המים. ונפנין בית דין לצרכי הרבים ולחפש ולבדוק על צרכי הצבור ועל עניני הקדשות. ויוצאין שלוחי בית דין ומסבין לבדוק על הכלאים¹⁴⁴. ובו ישבו השולחנים בכל מדינה

143) וראה שו"ע או"ח סרל"ה, משנ"ב וערוה"ש שם. והובאו בלקו"ש שם. וראה קצוה"ש סכ"ז סקי"ג. ולכאו' יש למצוא סימוכין להתפלל ערבית, כדעת הערוה"ש [אף שדעת כמה פוסקים שלא יתפלל ערבית – הן במשנ"ב, וכן בכה"ח (שם סקל"א)]. ועוד. וגם כ"מ מסתימת הלכה זו], דהנה, בשעה"צ סקמ"א הקשה מפיה"מ ברכות פ"ד מ"א: עד שתעלה השמש. ויתכן לומר שכוונתו לעלוה"ש. או שחזר בו בס' היד שכתב שם (בהל' תפלה פ"ג ה"ו): עד שיעלה עה"ש. ולהדיא שם (ה"ט) בטעה (דמיירי באנוס כדלעיל שם ה"ח) ולא התפלל עד שעלה השחר שמתפלל שחרית שתיים. וכפה"נ, כך הבין במשנ"ב שם. אבל בהשגת הראב"ד לבעה"מ ברכות ט, א בס' כתוב שם – כ' להדיא: "יקרא ויברך לפניה ולאחריה ויתפלל".

144) משנה – שקלים פ"א מ"א ובפי' הרע"ב שם. רמב"ם הלכות סוטה פ"ד ה"א. רוצח פ"ח ה"ו. ערכין פ"ח ה"א. כלאים פ"ב הי"ג. וראה לקו"ש חי"ז ע' 228 ואילך. וראה בשו"ת בנין שלמה סנ"ה מדוע עשו כן דוקא בפורים דמוקפים. אבל לשון הרמב"ם (ערכין שם) ל"מ כן. וראה גם ערוה"ש העתיד הל' ערכין סמ"ט ס"ב. ועייג"כ הגהות הרש"ש ריש שקלים. הגרא"מ הורוויץ מו"ק ו, א.

בית דין צדק דק"ק קראון הייטס | נה

ומדינה ותובעין בנחת כל מי שיתן להם מחצית השקל יקבלו ממנו¹⁴⁵.
[ולהעיר מס' מעשה רוקח¹⁴⁶ שלעת"ל יתנו כל אחד **שקל שלם**].

בנוגע להקרבת קרבנות צבור מתרומה חדשה כש"מהרה יבנה המקדש", בביאת משיח תיכף ומיד ממש, אף שלא הספיקו בשנה זו לגבות מחצית השקל מכל ישראל - ראה בהערה¹⁴⁷.

הלכתא למשיחא: עתידה ירושלים להיות מגעת עד דמשק¹⁴⁸. וצ"ע בזמן קריאת המגילה בירושלים דלעתיד. ואף שחלק זה אינו מוקף חומה מימות יהושע בן נון¹⁴⁹ - מ"מ מקום לקרוא בט"ו מדין סמוך ונראה (כיון שלא יה' שבעים אמה ושיריים פנוי ביניהם, "מרום אדם"¹⁵⁰)¹⁵¹.

בשיחת ש"מ ניסן תשי"ז¹⁵² נאמר: "אף שבנוגע לקריאת המגילה אמרו שאינה נקראת אלא עד ט"ו¹⁵³, אבל הציווי "מרבם בשמחה" נוגע לכל ימי החודש וכלשון רז"ל¹⁵⁴ משנכנס אדר מרבם בשמחה. וכמש"נ: והחודש אשר נהפך להם¹⁵⁵. ואם כן הוא הרי בכל יום ויום מימי חודש אדר צריך להרבות בשמחה, שמחה יתירה על השמחה שבימים הקודמים. (כי כאשר השמחה היא אותה המדה שבימים הקודמים, בלי הוספה וריבוי, אינה שלימות השמחה כיון שנתיישנה . . . והרי אמרו משנכנס אדר מרבם בשמחה, שמכניסת חודש אדר צריך להרבות בשמחה בכל יום). ונמצא שביום ט"ו לחודש אדר צריך להרבות גם על השמחה שבפורים עצמו, ביום ט"ז - שמחה גדולה יותר וכו', עד שביום האחרון שבחודש אדר צריכה להיות שמחה מופלגה ביותר¹⁵⁶".

ובשיחת ש"פ ויק"פ, פרה, ה'תשל"א נתבאר עוד יותר, שדוקא

145 רמב"ם שקלים פ"א ה"ט, ע"פ שקלים שם מ"ג.

146 ריש מס' שקלים (וכ"ה בכמה ספרי דרוש). ולהעיר ממדרש הגדול נשא ו.

147 ראה שיחת י"ג ניסן תשל"ח. ליל ד' דחגה"ס תנש"א - התוועדויות תנש"א ח"א ע' 118.

148 ספרי דברים א. פירש"י זכרי' ט, א. אבל ראה פירש"י שם יד, ח.

149 ורק לעתיד דינו כמוקף חומה - ראה מהרש"א מגילה ו, ב. ולהעיר מסד"ה מגילה נקראת תשל"ט בנוגע לקריאת המגילה לעת"ל בירושלים המוקפת "חומת אש" דירושלים.

150 זכרי' ב, ח.

151 וראה בשו"ת בני ציון ח"ג קונט' שלום ירושלים. ולהעיר מתורת חיים בשלח (שמ, א). **ואכ"מ**.

152 לקו"ש ח"ד ע' 1274.

153 מגילה ב, א.

154 תענית כט, א.

155 אסתר ט, כב.

156 וראה גם ספר השיחות תשנ"ב ע' 391. ועוד.

בהשמחה שלאחרי פורים, בחלקו השני של החודש, ישנה מעלת הגאולה, "מיסמך גאולה לגאולה", שמגאולת פורים, גאולה באופן ד"אכתי עבדי אחשורוש אנן", מגיעים לגאולת פסח, גאולה שלימה, ובאופן שאין אחריה גלות, בגאולה האמיתית והשלימה.

עשו כל אשר שביכולתכם לפעול ביאת משיח בפועל ממש!

מעכשיו ניתן לקבל

המעשה הוא העיקר

הלוח החסידי עם ה"הוראות למעשה"

מתשמ"ח ואילך

בוואטסאפ

תוסיף מספר 1.347.699.2770 + לרשימת אנשי הקשר

ושלח לשם בקשה ל"מנוי".

(אפשר לבקש לקבלו גם בתרגום לאנגלית)

להרשם באימייל שלח בקשה לכתובת

info@iChossid.com

אין לראות בזה שום המלצה להחזיק ולהשתמש במכשיר עם חיבור להאינטרנט.